

SZKOŁA

miesięcznik dyrektora

oficyna **mm**
Wydawnictwo Prawnicze

nr 8 (77) wrzesień 2015
21,90 zł (w tym 5% VAT)

Pismo polecane przez

OGÓLNOPOLSKIE
STOWARZYSZENIE
KADRY
KIEROWNICZEJ
OŚWIATY

PRAWO

Ochrona danych
osobowych
– nowe rozporządzenia

PRAWO

Nowe kierunki polityki
oświatowej państwa

ZARZĄDZANIE SZKOŁĄ

Funkcjonowanie
sklepików szkolnych
po zmianach w prawie

temat miesiąca

Zmiany w prawie oświatowym w nowym roku szkolnym 2015/2016

Wzory:

/ dostępne również na www.oficynamm.pl /

sprawozdanie ABI / regulamin sklepiku / procedury na wypadek sytuacji kryzysowych / warsztaty dla rodziców

X Kongres Zarządzania Oświatą

OSKKO WROCŁAW 23-25 września 2015

OSKKO

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty

zaprasza na:

KONGRES KADRY KIEROWNICZEJ OŚWIATY:

**DYREKTORÓW SZKÓŁ, PRACOWNIKÓW ORGANÓW PROWADZĄCYCH I ORGANÓW
NADZORU PEDAGOGICZNEGO – OSÓB ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE
OŚWIATĄ NA POZIOMIE PAŃSTWOWYM I LOKALNYM.**

WWW.OSKKO.EDU.PL/KONGRES/

Kongres Zarządzania Oświatą to największe w Polsce doroczne spotkanie kadry kierowniczej oświaty.
Uczestniczy w nim rokrocznie ok. 1000 osób.

Patronatu Kongresowi udzielili: Minister Edukacji Narodowej, Minister Administracji i Cyfryzacji oraz Prezydent Miasta Wrocławia.

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

Zapraszamy do zapoznania się z programem i zasadami zapisów
na stronie **www.oskko.edu.pl/kongres/**

OGÓLNOPOLSKIE STOWARZYSZENIE KADRY KIEROWNICZEJ OŚWIATY

Kontakt z Biurem Kongresu: tel.: 89 527 95 14; fax: 89 679 05 59; kom.: 513 057 820, 509 498 266; szef kongresu: 513 057 830; e-mail: oskko@oskko.edu.pl

Wydawca

Oficyna MM
Wydawnictwo Prawnicze Sp. z o. o. Sp. k
ul. Błażeja 10 j/1, 61-608 Poznań
tel. (61) 653 64 30
biuro@oficynamm.pl
www.oficynamm.pl

Redakcja

Oficyna MM
Wydawnictwo Prawnicze Sp. z o. o. Sp. k
ul. Błażeja 12 j/2
61-608 Poznań

Redaktor naczelna

Aneta Mizera

Redaktor prowadząca

Agnieszka Domagała
adomagała@oficynamm.pl

Korekta

Martyna Mikołajczyk

Stali współpracownicy

Małgorzata Celuch, Magdalena Kosicka,
Michał Łyszczarz, Marta Pogorzelska,
Patrik Kuzior, Wioletta Kędziora, Anna Torbicka,
Elżbieta Rzepecka-Roszak, Joanna Swadźba,
Aneta Chmczyńska-Penkala, Łukasz Zegarek,
Marcin Majchrzak, Jagna Niepokólczycka-Gac,
Wojciech Wasielewski, Elżbieta Bukowiecka-Górny,
Beata Banasiak, Agnieszka Młynarczyk,
Bartosz Wilk, Marta Sokołowska, Agnieszka Kalisz

Reklama

reklama@oficynamm.pl
tel. (61) 653 64 30

Dział obsługi klienta

bok@oficynamm.pl
tel. (61) 828 49 27
tel. (61) 828 49 72

Nakład

5500

Zdjęcia

Zbiory własne Oficyny MM,
fotolia.com

Okładka

luismolinero

Projekt

Take Media

Skład, druk i oprawa

Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak sp.j.

Zamówienia na prenumeratę instytucjonalną przyjmuje
firma Kolporter Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
S.K.A. Informacje pod numerem infolinii: 0801 40 40 44
lub na stronie internetowej: <http://dp.kolporter.com.pl/>.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych,
zastrzega sobie prawo do skracania, redagowania oraz
zmian tytułów i tekstów nadesłanych artykułów, nie
odpowiada za treść materiałów reklamowych.

OD REDAKCJI

Prawo oświatowe

od 1 września

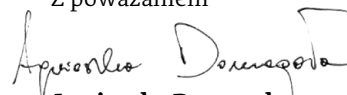

Szanowni Państwo,

początek nowego roku szkolnego to jak zwykle dużo zmian w prawie, których data wejścia w życie została ustalona właśnie na 1 września 2015 r. Nowelizacja *Ustawy o systemie oświaty*, nowe rozporządzenia w sprawie uczniów niepełnosprawnych, oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, sprawdzianu i egzaminów gimnazjalnego i maturalnego, klasyfikacji zwodów szkolnictwa zawodowego, a także zmiany w funkcjonowaniu sklepików szkolnych – to tylko niektóre z tematów, jakie poruszamy na łamach wrześniowego wydania. W artykułach przedstawiamy opis wprowadzanych modyfikacji wraz ze wskazaniem, jakie szkolne procedury i dokumenty wymagają aktualizacji. Warto także zapoznać się z nowymi kierunkami polityki oświatowej państwa i wykorzystać je do planowania własnego nadzoru oraz organizacji pracy szkoły.

Polecam Państwu również kolejną część opracowania na temat sytuacji problematycznych – odpowiedzi na pytania nadesłane przez Czytelników „Szkoły. Miesięcznika Dyrektora”. W tym numerze nasz specjalista podpowiada, jakie rozwiązania zastosować w przypadku problemów na wycieczkach szkolnych, posiadania przez uczniów niebezpiecznych narzędzi, zaburzeń odżywiania, samookaleczania się oraz dłuższych wyjazdów za granicę rodziców uczniów.

Z poważaniem

Agnieszka Domagała
redaktor prowadząca

AKTUALNOŚCI

- 5

Zmiany w prawie
- 7

Kalendarium zadań
- 8

Wymagania wobec szkół i placówek
- 8

Nadzór pedagogiczny
- 8

Dualne kształcenie zawodowe
- 9

Warunki przechodzenia ucznia z jednego typu szkoły do innego typu szkoły
- 9

„Wyprawka szkolna” – błędy we wnioskach

PRAWO

- 10

Ochrona danych osobowych
- 13

Zmiany w prawie oświatowym w nowym roku szkolnym
- 20

Nowe kierunki polityki oświatowej państwa
- 63

prawnik@oficynamm.pl

ZARZĄDZANIE SZKOŁĄ

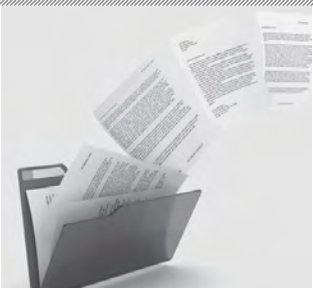
- 25

Funkcjonowanie sklepików szkolnych po zmianach w prawie
- 40

Informacja publiczna. Pytania i odpowiedzi. Część V
- 44

Regionalne Programy Operacyjne. Województwa pomorskie i zachodniopomorskie

WZORY

- 29

Wzór sprawozdania ABI
- 30

Wzory związane z funkcjonowaniem sklepiku
- 34

Wzory związane z sytuacjami problematycznymi
- 38

Arkusz obserwacji zajęć nauczyciela stażysty

PORADY SPECJALISTY

- 48

Sytuacje problematyczne z praktyki szkolnej. Część III

NAUKA I WYCHOWANIE

- 54

„A niech to fąfną gźdryce” – rozmowa z Michałem Rusinkiem
- 57

Wulgaryzmy – komentarz psychologa

Z PRAKTYKI PORADNI

- 60

Uczeń a rozwód rodziców

KOMENTARZ

- 66

Co zrobisz, gdy to się stanie?

Zmiany w prawie (10.07–10.08.2015 r.)

Weszły w życie

Akt prawny	Opis zmian
Rozporządzenie RM z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” (Dz.U. z 2015 r. poz. 972)	Dotyczy szkół publicznych i niepublicznych. Rozporządzenie określa m.in.: → formy i zakres wspierania organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach, realizowanego na podstawie Rządowego programu „Bezpieczna+”, → sposób podziału środków z budżetu państwa przyznanych na realizację programu, → szczegółowe kryteria i tryb oceny wniosków organów prowadzących szkoły o udzielenie wsparcia finansowego, → zakres informacji, jakie powinien zawierać wniosek organu prowadzącego szkołę o udzielenie wsparcia finansowego
Rozporządzenie MKiDN z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie powierzenia specjalistycznej jednostce nadzoru – Centrum Edukacji Artystycznej prowadzenia ewidencji niepublicznych szkół artystycznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 977)	Dotyczy szkół niepublicznych. Rozporządzenie dotyczy powierzenia Centrum Edukacji Artystycznej prowadzenia ewidencji niepublicznych szkół artystycznych

Projekty

Akt prawny	Opis zmian
Rozporządzenie MEN zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji	Dotyczy szkół publicznych i niepublicznych. Projekt nowelizacji Rozporządzenia zakłada dostosowanie jego brzmienia do zmian Ustawy o systemie oświaty związanych z: → wprowadzeniem możliwości stosowania ocen opisowych we wszystkich klasach wszystkich typów szkół, → uszczegółowieniem regulacji dotyczących dokumentacji przebiegu nauczania prowadzonej dla słuchaczy szkół dla dorosłych
Rozporządzenie MEN zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych	Dotyczy szkół i przedszkoli publicznych i niepublicznych. Projekt nowelizacji dookreśla zadanie poradni psychologiczno-pedagogicznych polegające na organizowaniu i prowadzeniu wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych

KALENDARIUM – WRZESIEŃ 2015

Data	Zadanie dyrektora	Podstawa prawna
1	Rozpoczęcie zajęć dydaktyczno-wychowawczych	Dz.U. z 2002 r. Nr 46 poz. 432 ze zm.
1	Przygotowanie zmian wysokości wynagrodzenia w czasie trwania stosunku pracy dla nauczycieli, którzy do 31 sierpnia pozytywnie zakończyli postępowanie na wyższy stopień awansu zawodowego	t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.
1	Powiadomienie dyrektora publicznej szkoły podstawowej lub gimnazjum o przyjęciu ucznia z jego obwodu	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.

Data	Zadanie dyrektora	Podstawa prawna
Do 1	Dyrektor szkoły, w której po raz pierwszy ma być przeprowadzony odpowiednio sprawdzian, egzamin gimnazjalny lub egzamin maturalny, jest obowiązany nie później niż do 1 września roku szkolnego, w którym ma być przeprowadzony egzamin maturalny, zgłosić szkołę do komisji okręgowej. W zgłoszeniu dyrektor podaje również numer RSPO	Dz.U. z 2015 r. poz. 959
Ok. 7	Sprawdzenie realizacji obowiązku szkolnego i kontrola księgi ewidencji dzieci i młodzieży oraz księgi uczniów	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.
Np. 10	Spotkania informacyjne z rodzicami. Przeprowadzenie wyborów do rad oddziałowych i rady rodziców	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.
Np. 10	Przygotowanie aneksu do arkusza organizacyjnego	Dz.U. z 2001 r. Nr 61 poz. 624 ze zm.
10	Złożenie miesięcznych sprawozdań budżetowych: Rb-27S, Rb-28S, Rb-23, Rb-27, Rb-28	Dz.U. z 2014 r. poz. 119 ze zm.
Do 14	Przydzielenie nauczycielom stażystom i nauczycielom kontraktowym odbywającym staże opiekunów stażu	t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.
Do 15	Przedstawienie radzie pedagogicznej planu nadzoru pedagogicznego z uwzględnieniem wniosków z pełnionego nadzoru w poprzednim roku szkolnym	<i>Rozporządzenie MEN w sprawie nadzoru pedagogicznego</i>
Np. 15	Założenie dokumentacji przebiegu nauczania dla uczniów klas pierwszych	Dz.U. z 2014 r. poz. 1170
Do 15	Przekazanie organowi prowadzącemu informacji niezbędnej dla ustalenia wysokości dotacji celowej na zakup podręczników	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.
21	Złożenie do Zarządu PFRON-u informacji INF-1 o zatrudnieniu, kształceniu lub działalności na rzecz osób niepełnosprawnych	t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 ze zm. t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 809
21	Wpłata pobranych zaliczek na podatek dochodowy od łącznej kwoty wypłat wynagrodzeń z tytułu umów o pracę	t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.
21	Zebrać projekty planu rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów	Dz.U. z 2013 r. poz. 393
Np. 25	Zapoznanie społeczności szkolnej z ofertą konkursów przedmiotowych organizowanych przez kuratorium oświaty	Dz.U. z 2002 r. Nr 13 poz. 125 ze zm.
Do 30	Poinformowanie nauczycieli, uczniów oraz ich rodziców (prawnych opiekunów) o ustalonych w danym roku szkolnym dodatkowych dniach wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych	Dz.U. z 2002 r. Nr 46 poz. 432 ze zm.
Do 30	Uczniowie, którzy z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpili do egzaminu poprawkowego w wyznaczonym terminie, mogą przystąpić do niego w dodatkowym terminie wyznaczonym przez dyrektora szkoły	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.
Do 30	Rodzice ucznia lub słuchacza składają dyrektorowi szkoły pisemną deklarację wskazującą język obcy, z którego uczeń lub słuchacz przystąpią do części drugiej sprawdzianu lub części trzeciej egzaminu gimnazjalnego	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.
Do 30	Zatwierdzenie planu rozwoju zawodowego lub zwrócenie go nauczycielowi ze wskazaniem, w formie pisemnej, zakresu niezbędnych zmian. Nauczyciel obowiązany jest poprawić projekt planu rozwoju i ponownie przedłożyć go dyrektorowi	Dz.U. z 2013 r. poz. 393
Do 30	Przekazanie organowi właściwemu do udzielania dotacji informacji o planowanej liczbie uczniów/wychowanków	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.
Do 30	Złożenie przez uczniów zamierzających przystąpić do egzaminu maturalnego wstępnych pisemnych deklaracji	Dz.U. z 2015 r. poz. 959
Do 30	Dyrektor szkoły, w której po raz pierwszy ma być przeprowadzony egzamin zawodowy, jest obowiązany, nie później niż do 30 września roku szkolnego, w którym ma być przeprowadzony egzamin zawodowy, zgłosić szkołę do komisji okręgowej, wraz z wnioskiem o udzielenie upoważnienia, potwierdzającego, że szkoła posiada warunki zapewniające prawidłowy przebieg egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, a w przypadku, gdy część pisemna egzaminu zawodowego ma być przeprowadzana z wykorzystaniem elektronicznego systemu przeprowadzania egzaminu zawodowego – także z wnioskiem dotyczącym upoważnienia do części pisemnej egzaminu zawodowego. Dyrektor szkoły i placówki w zgłoszeniu podaje również numer RSPO	Dz.U. z 2015 r. poz. 673

Data	Zadanie dyrektora	Podstawa prawna
Do 30	Złożenie wniosku o udzielenie upoważnienia potwierdzającego, że szkoła posiada warunki zapewniające prawidłowy przebieg egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie	Dz.U. z 2015 r. poz. 673
30	Termin wpłaty drugiej raty odpisu na ZFŚS za 2015 r.	t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 111
30	Ustalenie programów wychowawczego i profilaktycznego w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny, o ile rada rodziców nie uchwaliła tych programów w porozumieniu z radą pedagogiczną	t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.

Październik 2015 – zapowiedź

Data	Zadanie dyrektora
1	Przegląd obiektu – przygotowanie budynku do zimy
Np. 2	Skontrolowanie poprawności prowadzenia książki obiektu budowlanego
5	Przekazanie bazy danych oświatowych według stanu na 30 września
Ok. 6	Przyznanie nagród dyrektora po fakultatywnym zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i związków zawodowych
Ok. 6	Wystąpienie z wnioskami o odznaczenia i nagrody dla pracowników
Ok. 8	Zorganizowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli i innych pracowników – przygotowanie wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli i przedstawienie organowi prowadzącemu wniosków finansowych wynikających z planu
Do 8	Złożenie do GUS-u kwartalnego sprawozdania Z-05
8	Złożenie sprawozdania kwartalnego Rb-27ZZ
12	Złożenie miesięcznych sprawozdań budżetowych: Rb-27S, Rb-28S, Rb-23, Rb-27, Rb-28; sprawozdań kwartalnych: Rb-50, Rb-Z, Rb-N
Do 12	Złożenie do GUS-u kwartalnego sprawozdania o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Z-03
14	Dzień Edukacji Narodowej
15	Opracowanie wstępnego projektu planu finansowego szkoły i przekazanie go organowi prowadzącemu po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej
Do 15	Przedłożenie dyrektorowi szkoły opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się przez ucznia (słuchacza) przystępującego w bieżącym roku szkolnym do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego
Do 15	Złożenie dyrektorowi szkoły stosownego zaświadczenia lekarskiego przez ucznia, którego stan zdrowia wymaga przystąpienia przez niego do sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, bądź egzaminu maturalnego na warunkach odpowiednich ze względu na ten stan
20	Złożenie do Zarządu PFRON-u informacji INF-1 o zatrudnieniu, kształceniu lub działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
20	Wpłata pobranych zaliczek na podatek dochodowy od łącznej kwoty wypłat wynagrodzeń z tytułu umów o pracę
Ok. 21	Kontrola procedur zapewnienia bezpieczeństwa wydawanych posiłków oraz przestrzegania zasad higienicznych w stołówce szkolnej – ocena funkcjonowania systemu HACCP. Kontrola szkolnych sklepików pod kątem sprzedaży śmieciowego jedzenia po wejściu w życie nowelizacji <i>Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia</i>
Ok. 26	Skontrolowanie dokumentacji i realizacji planów inspektora ochrony przeciwpożarowej
Ok. 26	Kontrola druków ścisłego zarachowania – świadectw promocyjnych, świadectw ukończenia szkoły, legitymacji uczniowskich, książeczek ZUS-u
31	Termin zebrania wniosków nauczycieli w sprawie awansu zawodowego

Wymagania wobec szkół i placówek

Minister Joanna Kluzik-Rostkowska 6 sierpnia podpisała *Rozporządzenie w sprawie wymagań wobec szkół i placówek*, które określa wymagania wobec szkół i placówek, dotyczące tworzenia optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej. Wymagania te dotyczą:

- efektów w zakresie kształcenia, wychowania i opieki oraz realizacji celów i zadań statutowych,
- organizacji procesów kształcenia, wychowania i opieki,
- tworzenia warunków do rozwoju i aktywności uczniów,
- współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym,
- zarządzania szkołą i placówką.

Wymagania wyznaczają pożądany stan w systemie oświaty, pokazując jego, uznane za kluczowe, cele i zadania. Zapisane w *Rozporządzeniu* wymagania i ich charakterystyki stanowią kontynuację funkcjonujących obecnie rozwiązań w tym zakresie. Spełnianie wymagań jest obowiązkiem szkoły, a sposób, w jaki szkoła realizuje poszczególne wymagania, zależy od jej autonomicznych decyzji. *Rozporządzenie* wejdzie w życie 1 września 2015 r.

Źródło: MEN

Więcej o nowych wymaganiach wobec szkół i placówek znajdą Państwo w październikowym wydaniu „Szkoły. Miesięcznika Dyrektora”.

NOWELIZACJA

Dualne kształcenie zawodowe

Minister Joanna Kluzik-Rostkowska 6 sierpnia podpisała *Rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu*, którego głównym celem jest zdefiniowanie dualnego systemu kształcenia zawodowego. Najistotniejsze zmiany to:

- zdefiniowanie dualnego systemu kształcenia zawodowego, w którym podstawę prawną odbywania zajęć praktycznych u pracodawców może stanowić zarówno umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego, zawarta pomiędzy młodocianym pracownikiem a pracodawcą, jak i umowa o praktyczną naukę zawodu, zawarta pomiędzy dyrektorem szkoły a pracodawcą przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu,
- przyporządkowanie każdej z form praktycznej nauki zawodu do określonego typu szkoły,
- określenie wymiaru zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia,

- zapewnienie pracodawcy możliwości wpływania na treści programu nauczania dla zawodu w zakresie zajęć praktycznych, które są u niego realizowane.

Źródło: MEN

Nadzór pedagogiczny

Sposób ustalania spełniania wymagań wobec szkół i placówek – to główne zmiany w *Rozporządzeniu*, które podpisała 12 sierpnia Minister Edukacji Narodowej. *Rozporządzenie* nie zmienia istoty rozwiązań przyjętych w 2009 r. w nadzorze pedagogicznym. Nadzór pedagogiczny będzie sprawowany, jak dotychczas, w trzech formach:

- ewaluacji działalności szkół i placówek,
- kontroli przestrzegania przepisów prawa,
- wspomaganie pracy szkół i placówek.

W *Rozporządzeniu* określono sposób ustalania spełniania wymagań wskazanych w *Rozporządzeniu MEN z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek*. Zrezygnowano z ustalania poziomu spełniania wymagań: niski, podstawowy, średni, wysoki, bardzo wysoki, którym odpowiadały symbole literowe E, D, C, B, A. W dokumencie ustalono sposób i warunki dostępu do elektronicznej platformy nadzoru pedagogicznego: pracowników organów nadzoru pedagogicznego, pracowników organów prowadzących szkoły i placówki, dyrektorów, nauczycieli, uczniów, wychowanków i ich rodziców. *Rozporządzenie* wejdzie w życie 1 września 2015 r.

Źródło: MEN

Więcej o nowym *Rozporządzeniu* w sprawie nadzoru pedagogicznego znajdą Państwo w październikowym wydaniu „Szkoły. Miesięcznika Dyrektora”.

Warunki przechodzenia ucznia z jednego typu szkoły do innego typu szkoły

Minister Edukacji Narodowej 13 sierpnia podpisała Rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków przechodzenia ucznia ze szkoły publicznej lub szkoły niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej jednego typu do szkoły publicznej innego typu albo do szkoły publicznej tego samego typu. W Rozporządzeniu określono szczegółowe warunki przechodzenia ucznia z:

- publicznej zasadniczej szkoły zawodowej i niepublicznej zasadniczej szkoły zawodowej o uprawnieniach szkół publicznych do publicznego technikum lub publicznego liceum ogólnokształcącego,
- publicznego technikum i niepublicznego z technikum o uprawnieniach szkół publicznych do publicznego liceum ogólnokształcącego lub publicznej zasadniczej szkoły zawodowej,
- publicznego liceum ogólnokształcącego i niepublicznego liceum ogólnokształcącego o uprawnieniach szkół publicznych do publicznego technikum.

Przyjęte rozstrzygnięcia dotyczą nieunormowanych dotychczas możliwości zmiany typu szkoły przez ucznia szkoły niepublicznej o uprawnieniach szkół publicznych w trakcie danego etapu edukacyjnego, wskazując tym samym na drożność systemu oświaty. Rozporządzenie zawiera także zapisy dotyczące przyjęcia do publicznej szkoły podstawowej, publicznego gimnazjum lub publicznej szkoły ponadgimnazjalnej – ucznia przechodzącego z niepublicznej szkoły artystycznej o uprawnieniach szkół publicznych realizującej kształcenie ogólne odpowiednio w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum lub liceum ogólnokształcącego.

W Rozporządzeniu określono również szczegółowe warunki przyjmowania ucznia do klasy programowo wyższej niż wynika to z ostatniego świadectwa szkolnego. Dodatkowo, przyjęte regulacje dotyczą uzupełniania różnic programowych z poszczególnych przedmiotów oraz możliwości kontynuowania nauki języka obcego nowożytnego, nauczanego w szkole, z której uczeń przechodzi. Rozporządzenie wejdzie w życie 1 września 2015 r.

Źródło: MEN

INFO

„Wyprawka szkolna” – błędy we wnioskach

Kryterium dochodowe, które należy podać, ubiegając się o dofinansowanie do zakupu podręczników dla dziecka, wynosi 574 zł. Z analizy wzorów wniosków udostępnianych na stronach internetowych szkół, dotyczących pomocy w ramach rządowego programu „Wyprawka szkolna” wynika, że w niektórych placówkach kwota kryterium dochodowego jest podawana błędnie. Błąd polega na wymaganiu od rodziców przedstawiania dochodu obliczonego na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Kryterium dochodowe na osobę w rodzinie, ustalone na podstawie ww. Ustawy, wynosi 456 zł. W 2015 r. należy stosować kryterium dochodowe, o którym mowa w art. 5 ust. 1 Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, wynoszące 574 zł. Zatem tylko na podstawie przepisów tej Ustawy może być obliczany dochód na członka rodziny do programu „Wyprawka szkolna”.

Zgodnie Ustawą o świadczeniach rodzinnych za dochody członków rodziny uważa się dochody osiągnięte w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy oraz zmiany w sytuacji dochodowej stanowiące utratę i uzyskanie dochodu w rozumieniu Ustawy o świadczeniach rodzinnych. Należy podkreślić, że w roku bieżącym rokiem kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy jest 2013 r.

Źródło: MEN

Ochrona danych osobowych

Łukasz Zegarek

Od 1 stycznia 2015 r. placówki oświatowe nie mają już obowiązku powoływania administratora bezpieczeństwa informacji (ABI). Oznacza to, że czynności spoczywające do tej pory na ABI przejmuje dyrektor. Dyrektor szkoły może jednak zdecydować się na powołanie ABI. Warto zatem wiedzieć, jakie funkcje pełni taka osoba.

Niedawno obowiązywać zaczęły rozporządzenia wykonawcze uzupełniające znowelizowane przepisy *Ustawy o ochronie danych osobowych* (uodo.) – *Rozporządzenie MAiC z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie trybu i sposobu realizacji zadań w celu zapewnienia przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych przez administratora bezpieczeństwa informacji oraz Rozporządzenie MAiC z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez administratora bezpieczeństwa informacji rejestru zbiorów danych*. Ich wejście w życie było niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania zmodyfikowanej i wzmocnionej pozycji ABI w szkole, która decyduje się na jego powołanie.

OBOWIĄZKI ABI

Nowelizacja uodo. z 1 stycznia 2015 r. utworzyła katalog minimalnych obowiązków, które musi wykonywać ABI. Najważniejsze z nich to:

- sprawdzanie zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami o ochronie danych osobowych oraz opracowanie w tym zakresie sprawozdania dla administratora danych – art. 36a ust. 2 pkt 1 uodo.,
- prowadzenie rejestru zbiorów danych przetwarzanych przez administratora danych, z wyjątkiem zbiorów, o których mowa w art. 43 ust. 1, zawierającego nazwę zbioru oraz informacje uwzględnione w art. 41 pkt 2–4a i 7 – art. 36a ust. 2 pkt 2 uodo.

Przez cztery miesiące ustawodawca nie ustanowił niezbędnych aktów wykonawczych. Nałożono więc na oświatę nowe obowiązki, ale bez ich sprecyzowania. Jednym z powodów legislacyjnych opóźnień była żywa dyskusja nad projektami *Rozporządzeń*.

NADZÓR NAD DOKUMENTACJĄ

Nadzór to pojęcie z zakresu prawa administracyjnego, uprawniające nie tylko do sprawdzenia stanu faktycznego i porównania ze stanem postulowanym, lecz także zakładające możliwość wywarcia wpływu na kontrolowanego. W jaki

sposób kwestia ta została uregulowana w *Rozporządzeniu w sprawie trybu i sposobu realizacji zadań w celu zapewniania przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych przez administratora bezpieczeństwa informacji*? Administrator bezpieczeństwa informacji nadzoruje najpierw opracowanie (lub aktualizację) dokumentacji określającej sposób przetwarzania danych, a w następnej kolejności stosowanie się do sporządzonych zapisów. Działalność ABI polega w dużej mierze na weryfikacji zgodności dokumentacji z przepisami prawa. Administrator sprawdza stan faktyczny i porównuje z nim przewidziane w dokumentach środki techniczne i organizacyjne zabezpieczające przetwarzanie danych. Ponadto ABI zawiadamia administratora danych osobowych (ADO), czyli dyrektora placówki, o nieopracowaniu lub nieaktualności dokumentacji. Może też zaproponować projekty odpowiednich uregulowań. Następnie instruuje pracowników o właściwym sposobie postępowania, zgodnym z opracowanymi wcześniej procedurami.

JAK ABI SPRAWDZA...

Powyższe *Rozporządzenie* wprowadziło zasady dokonywania sprawdzeń zgodności przetwarzania danych osobowych oraz sprawozdań podsumowujących. Akt wykonawczy rozróżnił sprawdzenia pod względem podmiotowym:

- ➔ dla administratora danych (ADO),
- ➔ dla Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO)
- ➔ oraz, w zależności od trybu przeprowadzania: planowe, doraźne i na wniosek GIODO.

Sprawdzenie dokonywane dla administratora danych ma najważniejsze znaczenie. Jest podstawowym elementem zapewnienia regularnych przeglądów procedur bezpieczeństwa.

PLAN SPRAWDZEŃ

Plan musi zawierać przedmiot, zakres oraz termin poszczególnych sprawdzeń. Jego przygotowanie obejmuje okres nie krótszy niż kwartał i nie dłuższy niż rok. Pewnym udogodnieniem dla podmiotów zaangażowanych w ten proces jest wyznaczenie minimum sprawdzeń w planie na zaledwie jedno. Dodatkowo każdy zbiór danych oraz system informatyczny służący do ich przetwarzania i zabezpieczania muszą zostać objęte omawianymi czynnościami co najmniej raz na pięć lat. Administrator bezpieczeństwa informacji ma obowiązek poinformować o tym fakcie kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej, czyli dyrektora, co najmniej na siedem dni przed przeprowadzeniem czynności.

Jakie informacje musi zawrzeć ABI w planie sprawdzeń? Przede wszystkim określa zbiory danych i systemy informatyczne podlegające kontroli. Administrator wskazuje na konieczność weryfikacji zgodności przetwarzania z art. 23–27

i art. 31–35 uodo. Mowa tu o przesłankach legalności, obowiązku informacyjnym wobec „właściciela” danych czy też powierzaniu informacji drogą umowną.

Dokumentacja tworzona podczas przeprowadzania sprawdzeń nie powinna być zbyt obszerna. Ustawodawca wymaga jedynie zakresu niezbędnego do własnej oceny zgodności oraz do opracowania sprawozdania. W *Rozporządzeniu* zostały wymienione sposoby dokumentowania sprawdzenia, np.: wydruki z systemu informatycznego, utrwalanie zestawów informacji na nośnikach, odbieranie przez ABI wyjaśnień od pracownika, dokonywanie oględzin czy sporządzanie notatek.

SPRAWDZENIA DORAŻNE

Sprawdzenie doraźne to środek bezpieczeństwa, który stosuje się w sytuacji nieprzewidzianego naruszenia. Zgodnie z przepisami wystarczy nawet samo podejrzenie niepożądanego zdarzenia. Przykład: pracownik szkoły, po rozmowie przeprowadzonej z jedną z nauczycielek, zgłosi do ABI, że dane uczniów w systemie informatycznym są niewłaściwie zabezpieczone, ponieważ hasło dostępu nie zostało zmienione od roku. Administrator bezpieczeństwa informacji jest zobligowany do niezwłocznego podjęcia działań. Istnieje jednak ważny warunek – przed podjęciem pierwszej czynności należy zawiadomić ADO, czyli dyrektora placówki. Warto zauważyć, że analogiczne rozwiązanie zastosowano w wypadku realizowania wniosku GIODO o dokonanie sprawdzenia na jego potrzeby.

„Jestem zdecydowanie za powoływaniem ABI. Korzystajmy z prawa oddelegowywania zadań, póki takie prawo jeszcze mamy. Gdy dyrektorzy zostali zobowiązani do prowadzenia rejestrów, jak grzyby po deszczu wyrosły firmy, które prowadziły szkolenia mające na celu wyjaśnienie, w jaki sposób taki rejestr stworzyć. Często za szkoleniem szła usługa – wysoko płatna oczywiście – wykonania takiego zbioru. Jednak, mając do dyspozycji ABI, w trosce o budżet można wykonać to samodzielnie”.

SPRAWOZDANIE

Jeśli wykonano czynności i wykryto nieprawidłowości, szkolny administrator musi stworzyć sprawozdanie. Jak wygląda taki dokument i jaką formę powinien przyjąć? Powszechnie obowiązujące prawo dopuszcza wersję papierową i elektroniczną, przy czym w wersji tradycyjnej ABI musi parafować tekst na każdej stronie.

Administrator bezpieczeństwa informacji, rozpoczynając sprawozdanie, powinien wpisać termin wykonania czynności. W pierwszej części oznacza administratora danych osobowych wraz z jego siedzibą (ewentualnie miejscem zamieszkania) oraz wprowadza własne imię i nazwisko. Zamieszcza też pełen wykaz czynności wraz z określeniem osób biorących w nich udział. ABI opisuje również przedmiot i zakres sprawdzenia, przedstawia zwięźle stan faktyczny i wykazuje ewentualne uchybienia, łącząc je z planowanymi lub podjętymi działaniami na rzecz ich wyeliminowania. Na końcu ABI powinien spisać załączniki (jeśli istnieją), podpisać się, podać datę i miejsca sporządzenia.

Do kiedy należy przygotować sprawozdanie? W wypadku sprawdzenia planowego ABI ma na to 30 dni od zakończenia czynności sprawdzających. W przypadku działań doraźnych nie ma już takiej swobody – ABI musi przekazać dyrektorowi dokument sprawozdania niezwłocznie. Natomiast w sytuacji sprawdzenia na wniosek GODO, urzędnik tej instytucji sam nakłada na administratora termin, w którym zobligowany jest on sporządzić sprawozdanie.

REJESTR ZBIORÓW DANYCH OSOBOWYCH

Wprowadzony styczniową nowelizacją art. 43 ust. 1a uodo. zwolnił z obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych ADO, który powołał ABI. Sama czynność rejestracji nie znika, a powoduje przerzucenie obowiązku prowadzenia rejestru na ABI. Co wprowadzić do takiego dokumentu, aby był kompletny i zgodny z przepisami? Należy wyszczególnić:

- ➔ nazwę zbioru,
- ➔ datę wpisu lub aktualizacji,
- ➔ oznaczenie ADO (siedziba, REGON),
- ➔ oznaczenie podmiotu przyjmującego zbiór w powierzenie,
- ➔ oznaczenie podmiotu przyjmującego w przypadku przekazywania danych do państwa trzeciego,
- ➔ podstawę prawną do prowadzenia zbioru,
- ➔ cel przetwarzania,
- ➔ sposób zbierania i udostępniania danych do zbioru (pośrednio czy bezpośrednio),
- ➔ oznaczenie odbiorcy danych lub kategorii odbiorców, którym dane mogą być przekazywane,

➔ opis kategorii osób, których dane są przetwarzane w zbiorze. Niezbędne jest wpisanie historii zmian – należy określić ich rodzaj, zakres oraz datę zaistnienia. Struktura jest dość obszerna i na pierwszy rzut oka skomplikowana. Nietrudno jednak zauważyć, że są to jedynie podstawowe informacje o zbiorze danych. Bez wątpienia wpisanie danych do rejestru ABI jest zadaniem znacznie prostszym niż rejestracja zbioru do GODO. Ponadto rejestr prowadzony przez ABI jest jawny. Oznacza to, że każdy (rodzic, uczeń, nauczyciel, a nawet osoba spoza placówki) może bez problemu zapoznać się z zawartymi w nim informacjami.

PODSUMOWANIE

Wejście w życie obu *Rozporządzeń* jest dobrą wiadomością dla wszystkich pracowników oświaty i osób pełniących funkcję ABI. Administratorzy bezpieczeństwa informacji wiedzą już, w jaki sposób sprawować swoje obowiązki. Po rozszerzeniu ustawodawstwa ochrony danych osobowych przyszedł czas na aktualizowanie istniejących uregulowań, które są lakoniczne i anachroniczne. Rozbudowanie i skonsolidowanie przepisów stworzy lepsze warunki do legalnego przetwarzania coraz większej liczby informacji.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1182 ze zm.),
- Rozporządzenie MAiC z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie trybu i sposobu realizacji zadań w celu zapewniania przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych przez administratora bezpieczeństwa informacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 745),
- Rozporządzenie MAiC z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez administratora bezpieczeństwa informacji rejestru zbiorów danych (Dz.U. z 2015 r. poz. 719).

Łukasz Zegarek

Prawnik, ekspert kancelarii prawnej Lex Artist, specjalizujący się w dziedzinie ochrony danych osobowych. Podczas wieloletniej pracy w kancelarii przeprowadził ponad 70 projektów audytorsko-szkoleniowych z tej tematyki

Załącznikiem do artykułu jest wzór sprawozdania, które przygotowuje ABI. Znajdą go Państwo na s. 29.

Zmiany w prawie oświatowym

w nowym roku szkolnym

Michał Łyszczarz

**Przez ostatnie miesiące
znowelizowaniu uległ
szereg przepisów prawa
oświatowego, a większość
zmian wejdzie w życie od
nowego roku szkolnego
2015/2016. Przedstawiamy
opis wprowadzanych
modyfikacji, wraz ze
wskazaniem, jakie szkolne
procedury i dokumenty mogą
wymagać aktualizacji.**

Dużo jest zmian wprowadzanych w przepisach prawa oświatowego od nowego roku szkolnego, jednak nie wymagają one z reguły ingerencji w przepisy statutów. W pozostałych przypadkach podkreślić należy, że przywołane w tekście procedury, których nowelizację trzeba przeprowadzić, nie mają charakteru obligatoryjnego, a więc nie funkcjonują w każdej szkole – zmiany dotyczą zatem wyłącznie już obowiązujących aktów.

NOWELIZACJA USTAWY O SYSTEMIE OŚWIATY

Nowelizacja *Ustawy o systemie oświaty z dnia 20 lutego 2015 r.* wprowadza nowy przepis art. 5g, stosownie do którego z tytułu udostępniania rodzicom gromadzonych przez publiczne przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły i placówki informacji w zakresie nauczania, wychowania oraz opieki, dotyczących ich dzieci, nie mogą być pobierane od rodziców opłaty, bez względu na postać i sposób przekazywania tych informacji. Przepis ten wchodzi w życie od nowego roku szkolnego i wyraźnie wskazuje, że wszelkie procedury udostępniania rodzicom informacji na temat ich dziecka, które przewidują możliwość pobierania opłaty przez szkołę, są w tym zakresie nielegalne, a co za tym idzie – powinny zostać przez dyrektorów zmienione. Co więcej, procedura musi przewidywać możliwość np. nieodpłatnego wykonania ksera udzielanej informacji.

Kolejną zmianą jest wprowadzenie nowej treści art. 64, który określa, że podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są:

- ➔ obowiązkowe zajęcia edukacyjne, do których zalicza się zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego i z zakresu kształcenia w zawodzie, w tym praktyczną naukę zawodu, a w przypadku szkół artystycznych – zajęcia edukacyjne artystyczne,
- ➔ dodatkowe zajęcia edukacyjne,

- ➔ zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych,
 - ➔ zajęcia prowadzone w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych,
 - ➔ zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
 - ➔ zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów.
- Do dodatkowych zajęć edukacyjnych przywołany przepis będzie od 1 września zaliczać:
- ➔ zajęcia z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych,
 - ➔ zajęcia, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.

Jednocześnie art. 64 ust. 1b wskazuje, że dodatkowe zajęcia edukacyjne organizuje dyrektor szkoły, za zgodą organu prowadzącego szkołę i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i rady rodziców. Do tej pory regulacja ta nie przewidywała tak szczegółowej procedury organizowania dodatkowych zajęć edukacyjnych.

UCZNIOWIE NIEPEŁNOSPRAWNI

Od 1 września zacznie obowiązywać nowe *Rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych*, podpisane przez Minister Edukacji Narodowej 24 lipca 2015 r. Pierwsza ze zmian wprowadzonych tym aktem ma charakter wyłącznie porządkujący, bowiem z tą samą datą zacznie obowiązywać art. 3 ust. 18b *uso.*, wprowadzony nowelizacją z 20 lutego 2015 r. Zgodnie z tym przepisem ilekroć w regulacjach *uso.* jest mowa o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim, to należy przez to rozumieć niepełnosprawność intelektualną również w stopniu odpowiednio

lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim. W konsekwencji także w projektowanym *Rozporządzeniu* określenie „upośledzenie umysłowe” zostało zastąpione określeniem „niepełnosprawność intelektualna”. W każdej szkole kształcącej osoby niepełnosprawne należy więc dokonać przeglądu wszelkich obowiązujących regulaminów oraz statutu danej jednostki w celu ewentualnego znówelizowania tych aktów i wyeliminowania określenia „upośledzenie umysłowe”. Zmiana ta powinna zostać uwzględniona w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych, które dotychczas były ustalane na podstawie *Rozporządzenia MEN z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach*. W programach tych nie powinno się już używać określenia „upośledzenie umysłowe”.

W § 6 ust. 5 *Rozporządzenia* wprowadzono zmiany dotyczące terminu, w jakim opracowuje się indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. W dotychczasowych regulacjach wskazano, że program ten opracowuje się w terminie 30 dni od dnia złożenia w przedszkolu lub szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub 30 dni przed upływem okresu, na jaki został opracowany poprzedni program. W przypadku dziecka rozpoczynającego od początku roku szkolnego realizowanie wychowania przedszkolnego w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego albo kształcenie w danej szkole czy ośrodku (czyli od 1 września) przewidziano, że indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny będzie opracowywany do 30 września danego roku szkolnego (§ 6 ust. 5 pkt 1). Jego opracowanie musi być bowiem poprzedzone dokonaniem przez nauczycieli i specjalistów danego przedszkola lub szkoły wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka

(obejmującej np. funkcjonowanie dziecka podczas zajęć edukacyjnych, interakcji rówieśniczych). W sytuacji natomiast, gdy dziecko uczęszczające już do danego przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, szkoły lub ośrodka otrzyma orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w trakcie roku szkolnego, program powinien być opracowany w terminie 30 dni od dnia złożenia tego orzeczenia w danej jednostce systemu oświaty, do której dziecko uczęszcza (§ 6 ust. 5 pkt 2).

Następna zmiana zawarta jest w § 5 ust. 3 projektu nowego *Rozporządzenia*. Zgodnie z tą regulacją za zgodą organu prowadzącego liczba dzieci w oddziałach przedszkola i szkoły integracyjnej, w oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym i szkole ogólnodostępnej, w oddziale przedszkola specjalnego i szkoły specjalnej, w oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej może być niższa od liczby określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 60 ust. 2 *uso.*, czyli w *Rozporządzeniu MEN w sprawie ramowych statutowych publicznych przedszkola oraz publicznych szkół*. Dyrektor szkoły może więc wystąpić do organu prowadzącego z wnioskiem o ustalenie niższej liczebności oddziałów. Zmiana ta powinna zostać uwzględniona w statucie danej szkoły – w przypadku szkół integracyjnych lub prowadzących oddziały integracyjne statut nie powinien ograniczać się np. do stwierdzenia, że liczba uczniów w oddziale integracyjnym powinna wynosić od 15 do 20, w tym od 3 do 5 uczniów niepełnosprawnych (podobnie w oddziale szkoły integracyjnej). Statut należy uzupełnić o wskazanie, że liczba ta może być mniejsza za zgodą organu prowadzącego. Konieczny jest również zapis, że z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje dyrektor szkoły.

Warto również zauważyć, że od 1 września 2016 r. wejdzie w życie § 7 ust. 2–6 *Rozporządzenia* – stosownie do tych przepisów w przedszkolach ogólnodostępnych, innych formach wychowania przedszkolnego i szkołach ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym są objęte dzieci i uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera, lub niepełnosprawności sprzężone, zatrudnia się dodatkowo:

- ➔ nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych lub specjalistów, lub
 - ➔ w przypadku klas I–III szkoły podstawowej – asystenta, lub
 - ➔ pomoc nauczyciela,
- z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Przepisy te umożliwiają również zatrudnienie nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia odpowiednio uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym lub specjalistów.

SPRAWDZIAN, EGZAMIN GIMNAZJALNY I EGZAMIN MATURALNY

Minister Edukacji Narodowej podpisała 25 czerwca *Rozporządzenie w sprawie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego*. Wejdzie ono w życie z początkiem nowego roku szkolnego. Najistotniejsze zmiany, odnoszące się do dotychczasowych rozwiązań, określonych w *Rozporządzeniu MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych*, dotyczą m.in. określenia przesłanek uprawniających do ubiegania się o przeprowadzenie sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego lub egzaminu maturalnego w miejscu innym niż szkoła. Zgodnie z § 9 *Rozporządzenia* przesłanką tą może być niepełnosprawność lub stan zdrowia ucznia. Na podstawie ust. 2 tej regulacji zadaniem dyrektora jest złożenie wniosku o wyrażenie zgody na przeprowadzenie sprawdzianu lub egzaminu poza szkołą. Wniosek ten dyrektor szkoły składa do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej w porozumieniu z rodzicami ucznia albo pełnoletnim uczniem, nie później niż na trzy miesiące przed terminem sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego. Ustęp 3 tej regulacji pozwala na złożenie wniosku w terminie późniejszym, ale tylko w uzasadnionych przypadkach. O tym, czy dany przypadek jest uzasadniony, decyduje więc dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Arkadiusz Tomczuk

wicedyrektor Zespołu Szkół Sportowych w Lubinie

„Dla uczniów i rodziców niewątpliwie najważniejsze będą zapisy dotyczące oceniania i klasyfikowania uczniów. Tutaj zmiany *uso.* i nowe *Rozporządzenie* pociągają za sobą konieczność znowelizowania wielu zapisów wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Aktualizując procedury dotyczące sprawdzianu, egzaminu i matury, nie zapomnijmy o przedstawieniu ich uczniom ostatnich klas, których zmiany nie powinny zaskoczyć pod koniec roku szkolnego. Podczas przeglądania zmian warto zwrócić uwagę, iż w *uso.* doprecyzowano zasady przechodzenia ucznia pomiędzy szkołami, na podstawie których ucznia można przyjąć do odpowiedniej klasy po dokonaniu oceny zakresu kształcenia zrealizowanego w szkole, do której uczeń uczęszczał. To rozwiązanie powinno zniwelować problemy różnic programowych realizowanych w szkołach ze względu na autonomię placówek w zakresie układania szkolnych planów nauczania. Kończy się również przejściowy okres związany z rekrutacją do szkół. W większości przypadków należałoby od września, w trakcie nowelizacji statutowych, usunąć z nich zapisy dotyczące rekrutacji do szkół, które obowiązywały podczas naborów na lata 2014/2015 oraz 2015/2016”.

„W wyniku ostatnich zmian prawa oświatowego od 1 września 2015 r., zamiast jednego *Rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych*, obowiązywać będą dwa nowe akty prawne. Sądzę, że takie rozwiązanie jest dobre. Tekst *Rozporządzenia z dnia 30 kwietnia 2007 r.* był wielokrotnie nowelizowany i bardzo obszerny. Znalezienie w nim potrzebnej informacji zabierało dużo czasu, a podanie odpowiedniej podstawy prawnej w jakimś oficjalnym piśmie było niezwykle trudnym zadaniem. Ważne jest również to, że nowe *Rozporządzenia* zawierają istotne zapisy, które dotychczas pozostawały poza obowiązującymi aktami prawa oświatowego. Tak było chociażby z zapisami umieszczanymi corocznie w biuletynach CKE, dotyczącymi dostosowania warunków lub formy przeprowadzania sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych ucznia.

W nowym *Rozporządzeniu o ocenianiu* pojawił się zapis uszczegółowiający zasady zwalniania ucznia z zajęć wychowania fizycznego. Umożliwia on zwolnienie ucznia z wykonywania określonych ćwiczeń, a nie wyłącznie z całych zajęć. Takie sytuacje dotychczas się zdarzały, przynajmniej w naszej szkole, ale nie były umocowane w prawie. Uczeń nie wykonywał określonych ćwiczeń na podstawie okazanego zaświadczenia lekarskiego. Być może dzięki temu zapisowi zmniejszy się odsetek uczniów zwalnianych z tych lekcji. Co do zapisu dotyczącego ustalenia oceny z wychowania fizycznego m.in. na podstawie aktywności ucznia w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej – zobaczyłam możliwość uwzględnienia w ocenianiu z przedmiotu zaangażowania uczniów w przygotowanie szkolnych imprez sportowych (Szkolna Olimpiada Sportowa, Dzień Wiosny na sportowo). Przygotowując te imprezy razem z uczniami, nauczyciele wykorzystują metodę projektu. Efekty pracy można uwzględnić, wystawiając nie tylko ocenę z zachowania, ale również z przedmiotu”.

Z kolei egzaminu maturalnego dotyczy § 35 *Rozporządzenia*, stosownie do którego w szczególnie uzasadnionych przypadkach (stan zdrowia lub niepełnosprawność osoby przystępującej do matury) dyrektor szkoły składa wniosek o przeprowadzenie matury w innym miejscu niż szkoła do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, w porozumieniu z tym uczniem albo absolwentem, nie później niż na dwa miesiące przed terminem egzaminu maturalnego. Wniosek ten może również złożyć sama osoba przystępująca do matury.

Inny nowy obowiązek dyrektora wynika z § 11 *Rozporządzenia* – dyrektor szkoły lub upoważniony przez niego nauczyciel informują na piśmie rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia o wskazanym przez radę pedagogiczną sposobie lub sposobach dostosowania warunków lub formy przeprowadzania sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego do jego potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, nie później niż do 20 listopada roku szkolnego, w którym uczeń przystępuje do sprawdzianu albo

egzaminu gimnazjalnego. Dotychczas kwestie te określane były w ogłaszanych corocznie przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej *Procedurach organizowania i przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów*.

Zmiana ta powinna zostać uwzględniona w Wewnątrzszkolnej Procedurze Przeprowadzania Sprawdzianu oraz Wewnątrzszkolnej Procedurze Przeprowadzania Egzaminu (zależnie od typu szkoły), które muszą wskazywać nowy obowiązek dyrektora szkoły, czyli nakazywać poinformowanie ucznia (jego rodziców) o sposobach dostosowania warunków lub formy przeprowadzania sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych.

Kolejna zmiana dotyczy składu zespołów nadzorujących przebieg sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego – po 1 września będzie to co najmniej dwóch nauczycieli (zamiast co najmniej trzech, jak dotychczas), zgodnie z § 17 ust. 3 *Rozporządzenia*. Ponadto *Rozporządzenie* w § 17 ust. 6 przewiduje możliwość zastąpienia jednego z nauczycieli wchodzących w skład zespołu nadzorującego przebieg sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego nauczycielem wspomagającym lub specjalistą z zakresu danego rodzaju niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym. Zmiany te oczywiście powodują konieczność dostosowania instrukcji przeprowadzania sprawdzianu i egzaminu, jeżeli taka w danej szkole została przyjęta. Pamiętać przy tym należy, że zmieniona zostaje również liczba uczniów przystępujących do sprawdzianu

lub egzaminu gimnazjalnego w danej sali – dotychczas było to 30 uczniów, a obecnie § 17 ust. 4 *Rozporządzenia* przewiduje, że jeżeli w sali egzaminacyjnej jest więcej niż 25 uczniów, liczbę członków zespołu nadzorującego zwiększa się o jednego nauczyciela na każdych kolejnych 20 uczniów.

Obowiązujące w szkole instrukcje przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów powinny być również zmienione z uwagi na nowe regulacje § 19 ust. 4 i § 55 ust. 4 *Rozporządzenia*, które obecnie wprost wskazują, że uczniowie losują numery stolików. Zmiana wewnątrzszkolnych instrukcji przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów dotyczy tylko sytuacji, gdy przewidują one inne rozwiązania w tym zakresie. W części szkół zmiany nie będą konieczne, ponieważ zasada losowania stolików już jest stosowana.

Modyfikacji będzie również wymagać wewnątrzszkolna instrukcja przeprowadzania egzaminu maturalnego, o ile została w danej szkole przyjęta, z uwagi na treść § 78 *Rozporządzenia*. Przepis ten wskazuje wysokość opłaty za egzamin maturalny,

która wynosi 50 zł. Opłata ta jest pobierana w przypadkach, o których mowa w art. 44zzq ust. 1 uso., stosownie do którego egzamin maturalny z każdego przedmiotu obowiązkowego i przedmiotu dodatkowego, zarówno w części ustnej, jak i w części pisemnej, jest odpłatny dla:

- ➔ absolwentów, którzy po raz trzeci i kolejny przystępują do egzaminu maturalnego z tego samego przedmiotu obowiązkowego lub z tego samego przedmiotu dodatkowego,
- ➔ absolwentów, którzy przystępują do egzaminu maturalnego z tego samego przedmiotu dodatkowego, ale nie przystąpili do egzaminu maturalnego z tego przedmiotu.

OCENIANIE, KLASYFIKOWANIE I PROMOWANIE UCZNIÓW

Minister Edukacji Narodowej podpisała 10 czerwca *Rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych*, które zastępuje nieobowiązujące już *Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych*.

Rozporządzenie to wprowadza zmiany m.in. w kwestii zasad zwalniania ucznia z zajęć wychowania fizycznego, umożliwiając zwolnienie z wykonywania określonych ćwiczeń, a nie wyłącznie z całych zajęć. Zmiana ta wymaga zatem aktualizacji Procedury zwalniania uczniów z zajęć wychowania fizycznego, jeżeli w danej szkole została ona wprowadzona.

Kolejna zmiana określona jest w § 11 *Rozporządzenia*, zgodnie z którym przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego, zajęć technicznych, plastyki, muzyki i zajęć artystycznych należy przede wszystkim brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć, a w przypadku wychowania fizycznego – także systematyczność udziału ucznia w zajęciach oraz jego aktywność w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej. Oczywiście systematyczność udziału ucznia w zajęciach można łatwo ustalić na podstawie wpisów w dzienniku, gdzie odnotowuje się obecność ucznia na zajęciach, natomiast omawiany akt nie wskazuje, jak ustalić aktywność ucznia w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej, bowiem nie dookreśla, jakiego typu działania szkoły należy brać pod uwagę, a co za tym idzie – nie wskazuje również sposobu dokumentowania aktywności ucznia podczas tych działań. Posiłkować się tu można regulacjami *Rozporządzenia MEN z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji*. *Rozporządzenie* to w § 13 przewiduje, że szkoła i placówka prowadzą dzienniki innych zajęć niż zajęcia wpisywane do dziennika lekcyjnego czy dziennika zajęć świetlicy. Istnieje zatem podstawa do dokumentowania uczestnictwa ucznia w działaniach szkoły na rzecz kultury fizycznej, ponieważ odnotowana w tym dzienniku innych zajęć aktywność ucznia powinna być brana pod uwagę przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego.

Następna zmiana, formułująca jednocześnie obowiązki po stronie dyrektora, wynika z treści § 19 ust. 8 *Rozporządzenia*. Przepis ten należy odczytywać w połączeniu z art. 44n ust. 1 oraz 44n ust. 4 pkt 2 uso. Zgodnie z tymi regulacjami uczeń lub jego rodzice mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły, jeżeli uznają, że roczna ocena klasyfikacyjna zachowania została ustalona niezgodnie z przepisami dotyczącymi trybu ustalania tych ocen. *Rozporządzenie* określa procedurę zgłaszania zastrzeżeń i ich rozpatrywania, a zmiany te powinny zostać uwzględnione w Wewnątrzszkolnym systemie oceniania, który musi wskazywać przywołaną wyżej zasadę, że przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego trzeba uwzględnić systematyczność udziału ucznia w zajęciach oraz aktywność ucznia w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej, jak również musi uwzględniać nowe zasady rozpatrywania zastrzeżeń do oceny.

KLASYFIKACJA ZAWODÓW SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

Rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 24 ust. 1 uso., zgodnie z którym minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, na wniosek ministra właściwego w zakresie zawodu, którego dotyczy wniosek, określi, w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego, z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. *Rozporządzenie* wejdzie w życie 1 września 2015 r.

Zgodnie z uzasadnieniem do projektu tej nowelizacji konieczność wprowadzenia zmian w *Rozporządzeniu w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* wynika z wniosków zgłoszonych przez ministrów właściwych dla zawodów, dotyczących:

- ➔ wprowadzenia do klasyfikacji nowych zawodów: technik przemysłu mody, technik lotniskowych służb operacyjnych i przetwórcy ryb,
- ➔ zakończenia kształcenia w zawodzie technik technologii odzieży,
- ➔ zmiany w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach: krawiec i technik technologii żywności,
- ➔ stworzenia możliwości organizowania kwalifikacyjnych kursów zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w nowych zawodach.

Wniosek ministra właściwego do spraw transportu dotyczący wprowadzenia do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego nowego zawodu – technik lotniskowych służb operacyjnych – wynika z obserwowanego deficytu kadr z wykształceniem średnim zawodowym, które mogłyby zasilić rynek pracy w branży lotniczej. Z kolei wniosek ministra właściwego do spraw rynków rolnych dotyczący wprowadzenia do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego nowego zawodu: przetwórcy ryb oraz wprowadzenia kwalifikacji: obróbka ryb i produkcja przetworów rybnych, wyodrębnionej w tym zawodzie, jako kwalifikacji K1 w zawodzie technik technologii żywności, został złożony z inicjatywy sektora przetwórstwa żywności, popartej przez Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej. Zdaniem tych instytucji i środowisk na rynku pracy obserwuje się deficyt kadr z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które mogłyby zasilić pracodawców z branży przetwórstwa żywności.

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA W ZAWODACH

Minister Edukacji Narodowej podpisała 10 lipca *Rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach*. *Rozporządzenie* to stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 2 pkt 2a *uso.*, zgodnie z którym minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi w drodze rozporządzenia podstawę programową kształcenia w zawodach, uwzględniając w szczególności ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego, efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia oraz możliwości uzyskania dodatkowych kwalifikacji w ramach obszaru kształcenia. Nowelizacja ta jest konsekwencją zmian w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, wprowadzonych wyżej opisanym *Rozporządzeniem MEN z dnia 19 czerwca 2015 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego*. Nowelizacja polega na wprowadzeniu w załączniku do *Rozporządzenia w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* następujących zmian:

Mariusz Bochenek

dyrektor Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu

„Każdego roku na konferencji programującej nowy rok szkolny informujemy radę pedagogiczną o zmianach w prawie oświatowym. Choć główną przyczyną tych zmian jest *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego* nakazujący przede wszystkim włączenie przepisów z zakresu oceniania, klasyfikowania i promowania oraz egzaminów zewnętrznych do *Ustawy o systemie oświaty*, to zmiany w prawie oświatowym mają jednak szerszy zakres. Na nas – dyrektorach szkół – spoczywa obowiązek śledzenia tych zmian, wdrażania ich w ściśle określonych terminach oraz informowania o tym nauczycieli. Znowelizowana *uso.* wielokrotnie odnosi się do unormowań w statucie szkoły, dlatego też, przygotowując się do nowego roku szkolnego, należy wdrożyć zmiany na gruncie przepisów wewnętrznych. Powierzając zespołom zadaniowym przygotowanie nowelizacji prawa szkolnego, należy szczegółowo przedstawić zmiany w prawie oświatowym – dużym wsparciem będzie przy tym lektura niniejszego artykułu”.

- ➔ wprowadzono podstawy programowe dla trzech nowych zawodów:
 - technik przemysłu mody (symbol cyfrowy zawodu: 311941),
 - technik lotniskowych służb operacyjnych (symbol cyfrowy zawodu: 315406),
 - przetwórcy ryb (symbol cyfrowy zawodu: 751103);
- ➔ wykreślono postanowienia dotyczące podstawy programowej kształcenia w zawodzie technik technologii odzieży (symbol cyfrowy zawodu: 311924),
- ➔ wykreślono postanowienia dotyczące efektów kształcenia właściwych dla kwalifikacji A.12. Wykonywanie usług krawieckich, wyodrębnionej w zawodzie krawiec,
- ➔ zmieniono postanowienia dotyczące opisu kształcenia w zawodach krawiec (symbol cyfrowy zawodu: 753105) oraz technik technologii żywności (symbol cyfrowy zawodu: 314403).

Ponadto, stosownie do uzasadnienia do projektu nowelizacji, uporządkowano postanowienia dotyczące kształcenia w zawodzie technik agrobiznesu (symbol cyfrowy zawodu: 331402). Zgodnie z Tabelą 1. „Wykaz kwalifikacji oraz ich powiązania z zawodami i efektami kształcenia uporządkowane narastająco według oznaczeń kwalifikacji w ramach danego obszaru kształcenia” kwalifikacja R.3., wspólna dla zawodów: rolnik, technik rolnik oraz technik agrobiznesu, jest powiązana z efektami kształcenia wspólnymi dla zawodów w ramach obszaru rolniczo-leśnego z ochroną środowiska: PKZ(R.c) oraz PKZ(R.d). Dlatego też w opisie kształcenia w zawodzie technik agrobiznesu dodano PKZ(R.c), a w warunkach realizacji kształcenia w tym zawodzie dodano postanowienia dotyczące przygotowania ucznia do kierowania ciągnikiem rolniczym z przyczepą (przyczepami) lub pojazdem wolnobieżnym z przyczepą (przyczepami). Ponadto umożliwiono prowadzenie kształcenia (przeprowadzenie ostatniego naboru) w wygaszanych zawodach: technik technologii odzieży oraz krawiec, w którym wyodrębniono kwalifikację A.12. Wykonywanie usług krawieckich w roku szkolnym 2015/2016. Pozostali uczniowie i słuchacze, którzy rozpoczęli kształcenie w wygaszanych

zawodach przed dniem wejścia w życie *Rozporządzenia*, będą kontynuować kształcenie w zawodach i kwalifikacjach, określonych dotychczas obowiązującymi przepisami, aż do zakończenia cyklu kształcenia.

Prowadzenie kształcenia w nowym zawodzie technik przemysłu mody oraz w zmodernizowanym zawodzie krawiec, w którym wyodrębniono kwalifikację A.71. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych, będzie możliwe od roku szkolnego 2015/2016. W przypadku zawodu technik agrobiznesu szkoły, które rozpoczęły kształcenie w tym zawodzie w roku szkolnym 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015, będą kontynuować kształcenie zgodnie z podstawą programową kształcenia w zawodach w dotychczasowym brzmieniu – aż do zakończenia cyklu kształcenia.

Podstawa prawna:

- *Rozporządzenie MEN z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji* (Dz.U. z 2014 r. poz. 1170),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczególnych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych* (Dz.U. z 2015 r. poz. 843),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie szczególnych warunków i sposobu przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego* (Dz.U. z 2015 r. poz. 959),

- *Rozporządzenie MEN z dnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego* (jeszcze nieopublikowane),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 19 czerwca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz.U. z 2015 r. poz. 954),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (jeszcze nieopublikowane),
- *Rozporządzenie z dnia 10 lipca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz.U. z 2015 r. poz. 1123),
- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. z 2015 r. poz. 357).

Michał Łyszczarz

Prawnik, współautor komentarza do *Ustawy o systemie oświaty* oraz szeregu publikacji z zakresu prawa oświatowego i samorządowego, m.in.: *Publiczne jednostki oświatowe*, *Budżet zadaniowy w teorii i praktyce*, *Niepubliczne jednostki oświatowe. Organizacja, finanse i kadry*

ARTYKUŁ SPONSOROWANY

Zapraszamy do realizacji międzynarodowego programu promującego zdrowie i dobre samopoczucie małych dzieci -

PRZYJACIELE ZIPPIEGO

Często ignorujemy potrzeby emocjonalne dzieci, koncentrując się na ich osiągnięciach w nauce. Program Przyjaciele Zippiego oparty jest na założeniu, że jeśli nauczymy małe dzieci radzenia sobie z codziennymi trudnościami to będą wykorzystywać te umiejętności w przyszłości.

Program Przyjaciele Zippiego jest adresowany do dzieci w wieku 5-8 lat, a 24 spotkania z klasą prowadzi nauczyciel. Na bazie sześciu opowiadań, dotyczących przyjaźni, komunikacji, radzenia sobie z krzywdzeniem, zmianą oraz stratą, dzieci wykonują ćwiczenia, pomagające im rozwijać własne umiejętności psychospołeczne. W programie tym nie mówimy dzieciom co mają robić, zachęcamy je, aby samodzielnie poszukiwały rozwiązań.

Realizacja programu Przyjaciele Zippiego prowadzi do rozwoju umiejętności społecznych i emocjonalnych, powoduje zmniejszenie liczby zachowań agresywnych, a także przyczynia się do budowania poczucia własnej wartości i poprawy wyników nauczania. Program może być szczególnie przydatny dla sześciolatków rozpoczynających edukację w szkole.

W roku 2013 program Przyjaciele Zippiego został wpisany na **listę programów profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego – rekomendowanych** do realizacji w szkołach, przez międzyresortowy zespół ekspertów, reprezentujących PARPA, KBPN oraz ORE. W Polsce program jest realizowany od 10 lat i uczestniczyło w nim już 150 tysięcy dzieci.

Więcej informacji na temat programu Przyjaciele Zippiego można znaleźć na stronie

Centrum Pozytywnej Edukacji

www.pozytywnaeducacja.pl

Nowe kierunki polityki oświatowej państwa

Wojciech Wasielewski

Z kierunków realizacji polityki oświatowej państwa wynikają zadania dla organów nadzoru pedagogicznego i placówek doskonalenia nauczycieli, natomiast dyrektorzy szkół publicznych mogą, w sposób pośredni, wykorzystywać je do planowania własnego nadzoru i organizacji pracy szkoły.

Minister Edukacji Narodowej co roku, na podstawie przepisów *Ustawy o systemie oświaty* (art. 35 ust. 2 pkt 1), ustala podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w danym roku szkolnym. W nadchodzącym roku 2015/2016 będą nimi:

1. Wzmocnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.
2. Podniesienie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych poprzez zaangażowanie przedstawicieli partnerów społecznych w dostosowywanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.
3. Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.
4. Edukacja matematyczna i przyrodnicza w kształceniu ogólnym. Priorytetem MEN-u w nowym roku szkolnym jest „Otwarta szkoła”, czyli taka, która nie zamyka się na kulturę, sztukę, sport, środowiska lokalne oraz potrafi korzystać z tego, co ją otacza.

Wzmocnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży to kontynuacja programu na lata 2008–2012 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”.

Podniesienie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych poprzez zaangażowanie przedstawicieli partnerów społecznych w dostosowywanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy to niewątpliwie kontynuacja działania związanego z zeszłorocznym priorytetem – Rok Szkoły Zawodowców. Umieszczenie ponownie tego zagadnienia wiąże się z projektami realizowanymi w ramach programu unijnego – „Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy”.

Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży związane są z wdrażanymi przez MEN programami, np.: „Narodowy program rozwoju czytelnictwa”. Kompetencje czytelnicze będą realizowane również w ramach programu „Książki naszych marzeń”. Umożliwi on zakup książek do bibliotek szkolnych w celu promocji czytelnic-

twą wśród dzieci i młodzieży. Za pieniądze z programu biblioteki szkolne będą kupować książki, które nie są podręcznikami. Dodatkowo nauczyciele będą wspierani przez placówki doskonalenia nauczycieli w zakresie: realizacji edukacji czytelniczej, skutecznego motywowania do czytania, planowania pracy z lekturą, stosowania metod aktywizujących i motywujących uczniów do czytania, stosowania metod aktywizujących podczas pracy nad tekstem literackim, publicystycznym, naukowym oraz tworzenia projektów promujących czytelnictwo wśród młodzieży.

Edukacja matematyczna i przyrodnicza w kształceniu ogólnym jest od wielu lat wyzwaniem dla polskich nauczycieli. Wyniki egzaminów maturalnych i gimnazjalnych świadczą o problemach uczniów z skutecznym opanowaniem umiejętności matematyczno-przyrodniczych. Celem podejmowanych w ostatnich latach programów i projektów edukacyjnych jest skuteczne nauczanie tych przedmiotów.

„Otwarta szkoła” to szkoła współpracująca ze środowiskiem, a więc realizująca m.in. wymagania w zakresie: „Wykorzystywanie zasobów szkoły lub placówki oraz środowiska lokalnego na rzecz wzajemnego rozwoju”, „Promowana jest wartość edukacji”, „Rodzice są partnerami szkoły”. Opisane w *Rozporządzeniu* charakterystyki wyznaczają kierunki rozwoju szkoły w zakresie współpracy ze środowiskiem lokalnym oraz budowy szkoły otwartej na problemy współczesnego świata.

KIERUNKI REALIZACJI ZADAŃ

Kierunki realizacji zadań z zakresu nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2014/2015 wyznaczone zostały w zakresie kontroli i ewaluacji.

I. Kontrola

W publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach – „Zgodność zatrudniania nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami”. Wizytatorzy będą sprawdzać w szczególności stosowanie przez dyrektora szkoły zapisów *Karty nauczyciela* oraz *Rozporządzenia MEN z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*. Szczególnie problematyczne mogą okazać się decyzje dyrektora o zatrudnieniu nauczycieli, którzy ukończyli studia na kierunku, którego zakres określony w standardzie kształcenia dla tego kierunku studiów w grupie treści podstawowych i kierunkowych obejmuje treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć (§ 2 ust. 1 pkt 2 oraz § 3 ust. 2b ww. *Rozporządzenia*). Prawidłowość decyzji dyrektora w tym zakresie może podlegać ocenie kontrolerów.

W publicznych gimnazjach i publicznych szkołach ponadgimnazjalnych – „Zgodność z przepisami prawa przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych”. Zagadnienie to regulują obecnie

zarówno *Ustawa o systemie oświaty* (art. 16 ust. 11, art. 20zh ust. 3 i 3a, art. 44k ust. 2 i 3 oraz art. 66 ust. 1b), jak i *Rozporządzenie MEN z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych*. Najważniejsze rozstrzygnięcia dotyczące składu komisji egzaminacyjnych, zakresu egzaminów, sposobu protokołowania i dokumentowania pracy komisji można znaleźć w § 17 *Rozporządzenia*.

W niepublicznych: młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego oraz obowiązku szkolnego i obowiązku nauki – „Zgodność funkcjonowania placówek niepublicznych z przepisami *Rozporządzenia MEN z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach*”. Wskazane *Rozporządzenie* szczegółowo reguluje funkcjonowanie placówek oświatowych.

W publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych – „Zgodność z przepisami prawa wydawania orzeczeń i opinii przez zespoły orzekające, działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych”. W tym roku szkolnym poradnie ponownie będą kontrolowane, przede wszystkim w zakresie zgodności orzeczeń z *Rozporządzeniem MEN z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*.

W publicznych i niepublicznych placówkach realizujących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych – „Realizacja kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych oraz prowadzenie dokumentacji kształcenia zgodnie z przepisami prawa oświatowego”. Powyższe zagadnienie reguluje *Rozporządzenie MEN z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych*, które określa m.in.:

- ➔ warunki, organizację i tryb prowadzenia kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych oraz rodzaje tych form,
- ➔ warunki organizowania i prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych,
- ➔ sposoby potwierdzania efektów kształcenia uzyskanych w wyniku ukończenia kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych,
- ➔ warunki i tryb wnoszenia opłat za kształcenie ustawiczne, prowadzone w formach pozaszkolnych w publicznych placówkach i ośrodkach,
- ➔ wzory dokumentów wydawanych po ukończeniu kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych.

W publicznych szkołach podstawowych – „Prawidłowość organizacji pracy świetlicy szkolnej”. Organizacja zajęć świetlicowych w szkołach została ponownie uregulowana w *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty*. W art. 67 *uso*. zostały dodane ust. 3–6, które regulują organizację zajęć świetlicowych w szkole oraz maksymalną liczbę uczniów, którzy mogą pozostawać pod opieką jednego nauczyciela. Szczegółowe funkcjonowanie świetlicy powinno zostać uregulowane w statucie szkoły. Przepisy te stosuje się także do gimnazjów, jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia zajęć świetlicowych.

II. Ewaluacja

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw wprowadziła obszerne modyfikacje systemu nadzoru pedagogicznego. Zgodnie z dodanym w nowelizacji art. 21a do zadań szkoły i placówki należy podejmowanie działań w celu tworzenia optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej, zapewnienia każdemu uczniowi warunków niezbędnych do jego rozwoju, podnoszenia jakości pracy szkoły i jej rozwoju organizacyjnego. W zakresie ewaluacji dyrektor szkoły powinien zdiagnozować, czy szkoła/placówka realizuje wymagania na poziomie podstawowym.

W szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych, placówkach kształcenia ustawicznego oraz ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego – w zakresie wymagań:

- a) „Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej”:
 - w szkole lub placówce realizuje się podstawę programową z uwzględnieniem osiągnięć uczniów z poprzedniego etapu edukacyjnego,
 - uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej i wykorzystują je podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów,
 - podstawa programowa jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji,
 - w szkole lub placówce monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych, formułuje się i uwzględnia wnioski z tych analiz;
- b) „Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji”:
 - w szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia,
 - zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych są odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia;
- c) „Szkoła lub placówka, organizując procesy edukacyjne, uwzględnia wnioski z analizy wyników sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz innych badań zewnętrznych i wewnętrznych”:

- w szkole lub placówce analizuje się wyniki sprawdzianu i egzaminów oraz wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej,
- analizy prowadzą do formułowania wniosków i rekomendacji, na podstawie których nauczyciele planują i podejmują działania w celu podniesienia jakości procesów edukacyjnych,
- działania te są monitorowane i analizowane, a w razie potrzeb – modyfikowane.

W placówkach oświatowo-wychowawczych – w zakresie wymagań:

- a) „Placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój wychowanków i umożliwiającą organizację pracy w sposób sprzyjający osiągnięciu celów”:
 - placówka działa zgodnie z przyjętą własną koncepcją pracy, uwzględniającą potrzeby rozwojowe wychowanków, specyfikę pracy placówki oraz zidentyfikowane oczekiwania środowiska lokalnego,
 - nauczyciele oraz inne osoby realizujące zadania placówki współpracują ze sobą w planowaniu, organizowaniu, realizowaniu i modyfikowaniu podejmowanych działań,
 - w placówce monitoruje się osiągnięcia wychowanków,
 - czas spędzany przez wychowanków w placówce jest efektywnie wykorzystywany;
- b) „Placówka wspomaga rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków oraz umożliwia korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego”:
 - w placówce diagnozuje się i analizuje potrzeby oraz możliwości wychowanków w celu podejmowania skutecznych działań wspierających ich rozwój,
 - oferta placówki pozwala na realizację jej zadań, odpowiada potrzebom wychowanków i daje im możliwość wyboru różnorodnych aktywności,
 - wychowankowie są zaangażowani w zajęcia prowadzone w placówce i chętnie w nich uczestniczą,
 - w placówce kształtuje się umiejętność spędzania czasu wolnego oraz rozwijania zainteresowań i uzdolnień.

W placówkach doskonalenia nauczycieli – w zakresie wymagań:

- a) „Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający rozwojowi osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki”:
 - planowanie procesów edukacyjnych w placówce służy rozwojowi osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki,
 - w realizacji zadań stosuje się różne formy i metody pracy dostosowane do potrzeb korzystających z oferty,
 - placówka pozyskuje informacje od osób, instytucji i organizacji, które skorzystały z oferty placówki, na temat podejmowanych przez nią działań;
- b) „Placówka zaspokaja potrzeby osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki”:
 - realizacja oferty placówki pozwala osiągać jej cele i zadania statutowe oraz zaspokaja potrzeby osób, instytucji i organizacji z niej korzystających,
 - podejmowane są działania służące wyrównywaniu szans w dostępie do oferty placówki,

- ➔ w opinii osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki wsparcie otrzymywane w placówce jest odpowiednie dla ich potrzeb,
 - ➔ w placówce realizowane są działania antydyskryminacyjne;
 - c) „Procesy edukacyjne są efektem współpracy nauczycieli i innych osób realizujących zadania placówki”:
 - ➔ nauczyciele oraz inne osoby realizujące zadania placówki współpracują ze sobą w planowaniu, organizowaniu, realizowaniu i modyfikowaniu procesów edukacyjnych; nauczyciele oraz inne osoby realizujące zadania placówki pomagają sobie nawzajem i wspólnie rozwiązują problemy;
 - d) „Placówka w planowaniu pracy uwzględnia wnioski z analizy badań zewnętrznych i wewnętrznych”:
 - ➔ w placówce analizuje się wyniki badań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej,
 - ➔ analizy prowadzą do formułowania wniosków i rekomendacji, na podstawie których przygotowuje się ofertę placówki, planuje i podejmuje działania,
 - ➔ realizacja oferty i działania podejmowane w placówce są monitorowane i analizowane, a w razie potrzeb – modyfikowane.
- W specjalnych ośrodkach wychowawczych oraz placówkach zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania – w zakresie wymagań:**
- a) „Planuje się i organizuje pracę w sposób sprzyjający osiągnięciu celów placówki”:
 - ➔ w placówce diagnozuje się i analizuje potrzeby oraz możliwości wychowanków,
 - ➔ wyniki tych analiz i diagnoz są uwzględniane przy planowaniu, organizowaniu, realizowaniu i modyfikowaniu działań placówki,
 - ➔ placówka działa zgodnie z przyjętą własną koncepcją pracy, uwzględniając potrzeby rozwojowe wychowanków, specyfikę pracy placówki oraz zidentyfikowane oczekiwania środowiska lokalnego,
 - ➔ czas spędzany przez wychowanków w placówce jest efektywnie wykorzystywany;
 - b) „Placówka wspomaga rozwój wychowanków, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji”:
 - ➔ w placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne, potrzeby rozwojowe oraz sytuację społeczną każdego wychowanka,
 - ➔ nauczyciele oraz inne osoby realizujące zadania placówki stwarzają sytuacje, w których zachęcają wychowanków do podejmowania różnorodnych aktywności, z uwzględnieniem rozpoznanych możliwości psychofizycznych każdego wychowanka i jego potrzeb rozwojowych,
 - ➔ wychowankowie są zaangażowani w zajęcia prowadzone w placówce i chętnie w nich uczestniczą,
 - ➔ placówka współpracuje z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc wychowankom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną.
- W szkołach specjalnych** przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach

szkolno-wychowawczych, ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki – w zakresie wymagań:

- a) „Placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój wychowanków”:
 - placówka działa zgodnie z przyjętą własną koncepcją pracy, uwzględniając potrzeby rozwojowe wychowanków, specyfikę pracy placówki oraz zidentyfikowane oczekiwania środowiska lokalnego,
 - koncepcja pracy placówki jest znana rodzicom i przez nich akceptowana;
- b) „Placówka w planowaniu pracy uwzględnia wnioski z analizy badań zewnętrznych i wewnętrznych”:
 - w szkole funkcjonującej w placówce, w której uczniowie przystępują do sprawdzianu lub egzaminów, analizuje się ich wyniki,
 - w placówce analizuje się wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej,
 - analizy prowadzą do formułowania wniosków i rekomendacji, na podstawie których nauczyciele i inne osoby realizujące zadania placówki planują i podejmują działania w celu podniesienia jakości procesów edukacyjnych,
 - działania prowadzone przez placówkę są monitorowane i analizowane, a w razie potrzeb – modyfikowane.

III. Monitorowanie

W roku szkolnym 2015/2016 monitorowanie będzie obejmowało:

1. Realizację zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej. Zadania dyrektora w tym zakresie wynikają z *Rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach*. *Rozporządzenie* w § 25 określa szczegółowo zadania doradcy zawodowego, m.in.:
 - systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
 - prowadzenie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kariery zawodowej,
 - koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę i placówkę,
 - współpraca z innymi nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego.
2. Realizację kształcenia zawodowego praktycznego u pracowników w zasadniczych szkołach zawodowych, z wyłączeniem przygotowania zawodowego młodocianych. Zadania dyrektora wynikają z *Rozporządzenia MEN z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu*, które w § 8 określa, że szkoła m.in.:
 - nadzoruje realizację programu praktycznej nauki zawodu,
 - współpracuje z podmiotem przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu,

- zapewnia ubezpieczenie uczniów od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- akceptuje wyznaczonych instruktorów praktycznej nauki zawodu i opiekunów praktyk zawodowych lub wyznacza do prowadzenia praktycznej nauki zawodu nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

Nowelizacja *Ustawy o systemie oświaty* z 20 lutego 2015 r. nie wprowadziła istotnych modyfikacji w obszarze edukacji zawodowej. Zmiany dotyczą jedynie zasad przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i polegają m.in. na wprowadzeniu możliwości organizowania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie przez podmioty prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe i ułatwieniu pracodawcom dostępu do uzyskania statusu egzaminatora.

Dyrektor szkoły powinien przedstawić i omówić kierunki polityki oświatowej państwa na zebraniu/posiedzeniu rady pedagogicznej, aby wszyscy nauczyciele mieli okazję się z nimi zapoznać.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.),
- *Rozporządzenie MEN z dnia ... 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego* (jeszcze nieopublikowane),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1207 ze zm.),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych* (Dz.U. z 2015 r. poz. 843),
- *Rozporządzenia MEN z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu* (Dz.U. z 2010 r. Nr 244 poz. 1626),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (Dz.U. z 2013 r. poz. 532),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 622),
- *Rozporządzenie MEN z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach* (Dz.U. z 2011 r. Nr 109 poz. 631).

Wojciech Wasielewski

Pracownik kuratorium oświaty, współpracownik Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli ODN Uni-Terra w Poznaniu. Zajmuje się badaniami oświatowymi, ewaluacją, doskonaleniem zawodowym nauczycieli (awans zawodowy) oraz prawem oświatowym. W ramach współpracy z ODN Uni-Terra prowadzi m.in. zajęcia z prawa oświatowego, ewaluacji oraz zarządzania oświatą dla nauczycieli i przyszłych dyrektorów szkół

Funkcjonowanie sklepików szkolnych po zmianach w prawie

Joanna Swadźba

Dotychczas to od prowadzącego sklepik zależało, jaki asortyment będzie w nim dostępny. Od 1 września 2015 r. wchodzą jednak w życie nowe przepisy, które wprowadzają zasadnicze ograniczenia w zakresie sprzedaży produktów żywnościowych w sklepikach szkolnych – w związku z tym na dyrektora szkoły zostały nałożone pewne obowiązki.

Od 1 września 2015 r. w jednostkach systemu oświaty sprzedawana może być tylko zdrowa żywność. Powodem wprowadzenia omawianych regulacji była konieczność ochrony zdrowia dzieci w wieku szkolnym poprzez ograniczenie dostępu na terenie placówek szkolnych i wychowawczych do produktów żywnościowych zawierających znaczne ilości składników szkodliwych dla ich rozwoju. Jak wskazuje ustawodawca w uzasadnieniu do wprowadzanej nowelizacji przepisów *Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*: „Według danych Światowej Organizacji Zdrowia aż 29 proc. polskich 11-latków ma nadwagę. Spośród przebadanych 39 krajów Polska znalazła się dopiero na miejscu siódmym od końca. Jak pokazują badania przeprowadzone zarówno w Polsce, jak i w innych krajach europejskich, wskaźnik nadwagi i otyłości społeczeństwa, szczególnie w grupie dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, rośnie w zastraszającym tempie. Zjawisko to jest związane przede wszystkim z nieprawidłowymi nawykami żywieniowymi, jak również z coraz mniejszą aktywnością fizyczną”.

Nowelizacja przepisów ma spowodować w przyszłości zmianę zwyczajów żywieniowych wśród dzieci i młodzieży, polegającą przede wszystkim na zwiększeniu spożycia warzyw i owoców, produktów zbożowych z pełnego przemiału, mleka i produktów mlecznych, a także ryb, przy równoczesnym ograniczaniu spożycia tłuszczów, zwłaszcza pochodzenia zwierzęcego, cukru i słodczy oraz soli kuchennej. Istotne jest również zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zasad zdrowego i odpowiedzialnego odżywiania się i stylu życia.

CO MOŻE BYĆ SPRZEDAWANE W SKLEPIKU SZKOLNYM?

To, jakie produkty będą mogły być sprzedawane w sklepiku szkolnym, wynikać będzie z rozporządzenia wykonawczego do znowelizowanej *Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*.

19 czerwca na stronie Rządowego Centrum Legislacji opublikowany został projekt *Rozporządzenia MZ w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach*. Projekt jest datowany na 16 czerwca 2015 r. *Rozporządzenie* to określa (Załącznik nr 1), jakie grupy środków spożywczych będzie można sprzedawać w sklepiku szkolnym po 1 września 2015 r. – będą to:

→ **kanapki:**

- na bazie pieczywa razowego lub pełnoziarnistego: żytniego, pszennego, mieszanego lub pieczywa bezglutenowego,
- z przetworami mięsnymi zawierającym nie więcej niż 10 g tłuszczu w 100 g produktu gotowego do spożycia, przetworami z ryb, jajami, serem (z wyłączeniem topionego), wyrobami z nasion roślin strączkowych, orzechami, nasionami zgodnymi z ust. 9, olejem, masłem, margaryną miękką kubkową niearomatyzowaną lub ich mieszkankami, ziołami lub przyprawami świeżymi lub suszonymi niezawierającymi sodu/soli,
- z warzywami lub owocami, o których mowa w ust. 7–9,
- bez soli oraz sosów, w tym majonezu, z wyłączeniem keczupu, w przypadku którego zużyto nie mniej niż 120 g pomidorów do przygotowania 100 g produktu gotowego do spożycia;

→ **sałatki i surówki w opakowaniach jednostkowych:**

- na bazie warzyw lub owoców, o których mowa w ust. 7 i 8,
- z przetworami mięsnymi zawierającymi nie więcej niż 10 g tłuszczu w 100 g produktu gotowego do spożycia, przetworami z ryb, jajami, serem (z wyłączeniem topionego), produktami mlecznymi zgodnymi z ust. 5, produktami zbożowymi zgodnymi z ust. 6, wyrobami z nasion roślin strączkowych, suszonymi warzywami i owocami, orze-

chami oraz nasionami zgodnymi z ust. 9, olejem, ziołami lub przyprawami świeżymi lub suszonymi niezawierającymi sodu/soli;

→ **mleko** bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1333/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie dodatków do żywności* (Dz. Urz. UE L 354 z 31.12.2008 r., s. 16), zwanym dalej *Rozporządzeniem nr 1333/2008*,

→ **napoje zastępujące mleko**, czyli napoje: sojowy, ryżowy, owsiany, kukurydziany, gryczany, orzechowy lub migdałowy:

- bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*,
- o niskiej zawartości sodu/soli lub o obniżonej zawartości sodu/soli;

→ **produkty mleczne**: jogurt, kefir, maślanka, mleko zsiadłe, mleko acidofilne, serwatka, ser twarogowy, serek homogenizowany lub produkty zastępujące produkty mleczne na bazie soi, ryżu, owsa, orzechów, migdałów:

- zawierające nie więcej niż 10 g cukrów w 100 g/ml produktu gotowego do spożycia,
- bez dodatku substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*,
- zawierające nie więcej niż 10 g tłuszczu w 100 g/ml produktu gotowego do spożycia;

→ **zbożowe produkty śniadaniowe oraz inne produkty zbożowe:**

- bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*,
- o niskiej zawartości sodu/soli lub o obniżonej zawartości sodu/soli;

→ **warzywa:**

- surowe lub przetworzone, z wyłączeniem warzyw suszonych,

- bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*,
- o niskiej zawartości sodu/soli lub o obniżonej zawartości sodu/soli, z wyłączeniem produktów poddanych naturalnej fermentacji mlekowej, takich jak: kwaszona kapusta, kwaszone ogórki,
- przygotowane do bezpośredniego spożycia,
- podawane w całości lub podzielone na porcje; jeśli istnieją dostateczne możliwości, to w opakowaniach jednostkowych;

→ **owoce:**

- surowe lub przetworzone, z wyłączeniem owoców suszonych,
- bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*,
- podawane w całości lub podzielone na porcje; jeśli istnieją dostateczne możliwości, to w opakowaniach jednostkowych,

Dariusz Zelewski

dyrektor Szkoły Podstawowej nr 1
w Kartuzach

- przygotowane do bezpośredniego spożycia;
- ➔ **suszone warzywa i owoce, orzechy oraz nasiona:**
 - bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*, soli, tłuszczu,
 - w opakowaniach jednostkowych, w porcji nieprzekraczającej 50 g;
- ➔ **soki owocowe, warzywne, owocowo-warzywne:**
 - w opakowaniach nieprzekraczających 330 ml,
 - bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008* w przypadku soków warzywnych i owocowo-warzywnych,
 - o niskiej zawartości sodu/soli lub o obniżonej zawartości sodu/soli;
- ➔ **przeciery, musy owocowe, warzywne, owocowo-warzywne:**
 - bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*,
 - o niskiej zawartości sodu/soli lub o obniżonej zawartości sodu/soli;
- ➔ **koktajle owocowe, warzywne, owocowo-warzywne** na bazie mleka, napojów zastępujących mleko (napoje: sojowy, ryżowy, owsiany, kukurydziany, gryczany, orzechowy, migdałowy), produktów mlecznych lub produktów zastępujących produkty mleczne, zgodnych z ust. 5,
- ➔ **naturalna woda mineralna**, woda źródłana i woda stołowa, w opakowaniach jednostkowych,
- ➔ **inne napoje** przygotowywane na miejscu bez dodatku cukrów i substancji słodzących zdefiniowanych w *Rozporządzeniu nr 1333/2008*:
 - herbata, w tym z: owocami, mlekiem lub napojami zastępującymi mleko, czyli napojami: sojowym, ryżowym, owsianym, kukurydzianym, gryczanym, orzechowym, migdałowym, miodem,
 - napary owocowe – niearomatyzowane, w tym z: owocami, miodem,
 - kawa zbożowa, w tym z: mlekiem lub napojami zastępującymi mleko, czyli napojami: sojowym, ryżowym, owsianym, kukurydzianym, gryczanym, orzechowym, migdałowym, miodem.

Wskazać należy, że zakaz sprzedaży w szkole innych grup produktów niż wymienione wyżej obejmuje nie tylko sklepy szkolne. Niedozwolona jest w ogóle sprzedaż na terenie szkoły jakichkolwiek środków spożywczych niespełniających wymagań ww. *Ustawy* i rozporządzenia wykonawczego, co oznacza, że takich środków spożywczych nie będzie można sprzedawać również z automatów umieszczonych w obrębie placówki.

„Zmiany wprowadzone przez ustawodawcę i ministra zdrowia idą w dobrym kierunku, choć dla wielu szkół będzie to prawdziwa rewolucja. Szkoły bowiem nie przygotowały rodziców i uczniów na to, co czeka ich od 1 września. W większości placówek sklepy szkolne działały do końca roku szkolnego na starych zasadach: sprzedawano w nich wiele produktów, które od września muszą zniknąć z asortymentu. Co prawda są szkoły, które od lat zwracały uwagę na to, co dzieci mogą w sklepie kupić i sprawowały nad tym bieżący nadzór. Tak było w naszym przypadku. Wspólnie z radą rodziców określaliśmy, co można oferować dzieciom do sprzedaży, a czego kategorycznie nie. Niestety, zdarzały się przypadki, że agent proponował produkty, które niekoniecznie były «zdrowe». Spory nacisk na sprzedaż np. lodów, lizaków, batonów, gum do żucia był także rodziców, którzy ulegali dzieciom i żądali, aby można je było kupić w sklepie szkolnym. Teraz dyrektor będzie miał za sobą konkretne prawo. Nie będzie miejsca na zły kompromis dotyczący asortymentu sklepu szkolnego. Trzeba zaznaczyć, że inaczej sprawa będzie wyglądała w ustaleniach w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Dzieci do lat 12 raczej przynoszą ze sobą kanapki, sałatki czy napoje. To rodzice wyposażają je do szkoły. Dlatego sądzę, że wiele sklepików w tego typu placówkach może przestać istnieć. Nie utrzymają się tylko ze zdrowej żywności. Inaczej zapewne będzie wśród starszych uczniów.

W przypadku mojej szkoły (około 500 uczniów) już w maju podjęliśmy konkretne kroki. Nie przedłużaliśmy umowy z dotychczasowym agentem. Stwierdziliśmy, że decyzję o tym, czy sklepik będzie i na jakich zasadach, określimy wspólnie z nową już radą rodziców. Naszym atutem jest to, że od kilku lat jesteśmy w programach zdrowego żywienia i oferujemy dzieciom warzywa i owoce oraz białe mleko”.

Trzeba jednak podkreślić, że obecnie *Rozporządzenie MZ* jest jedynie projektem i dopóki nie zostanie opublikowane w Dzienniku Urzędowym i nie wejdzie w życie, to w zasadzie zakaz sprzedaży niezdrowej żywności w szkole nie będzie obowiązywał. Sama *Ustawa* nie wprowadza żadnych konkretnych ograniczeń w tym zakresie, odsyłając do *Rozporządzenia MZ*.

NOWE ZADANIA DYREKTORA SZKOŁY

Przepisy *Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia* wprowadzają bezwzględny zakaz reklamowania i promocji w szkole środków spożywczych innych niż objęte grupami środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży, określonych przepisami *Rozporządzenia MZ* (art. 1 ust. 3 pkt 1 *Ustawy*). Przez reklamę należy rozumieć działania mające na celu zachęcenie potencjalnych klientów do zakupu konkretnych towarów lub do skorzystania z określonych usług, przy czym reklama może być:

- ➔ jawna, czyli reklamująca wprost pokazywany produkt,
- ➔ ukryta, czyli kryptoreklama,

- ➔ dołączona jawnie, ale jako dodatek, choć to ona może być głównym czy jedynym celem,
- ➔ mieszana, tj. zawierająca co najmniej dwie z powyższych kategorii.

Natomiast promocja oznacza działania zmierzające do zwiększenia popularności jakiegoś produktu lub przedsięwzięcia (np. premia przy zakupie, obniżka ceny, bezpłatny upominek rzeczowy przy zakupie, konkursy, loterie itp.).

Dyrektor szkoły może (ale nie musi) ustalić, w porozumieniu z radą rodziców, szczegółową listę produktów dopuszczonych do sprzedaży. Produkty uzgodnione z radą rodziców muszą znajdować się w grupie produktów określonych w wymienionym wyżej *Rozporządzeniu MZ*. W tych jednostkach oświaty, w których nie funkcjonuje rada rodziców, ustawodawca kompetencje do ustalenia listy produktów sprzedawanych uczniom przekazał dyrektorowi tej jednostki.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA ASORTYMENT

Ustawodawca wskazał, że w przypadku naruszenia przepisów nowelizowanej *Ustawy*, dotyczących sprzedaży produktów określonych w omawianym *Rozporządzeniu*, czy przepisów o zakazie reklamy i promocji produktów spożywczych niespełniających wymagań określonych w *Rozporządzeniu*, dyrektor szkoły jest uprawniony do rozwiązania, bez zachowania terminu wypowiedzenia, umowy z podmiotem prowadzącym sprzedaż środków spożywczych, bez odszkodowania (art. 52c ust. 5 *Ustawy*). Przepis ten nie wprowadza obowiązku rozwiązania umowy z przedsiębiorcą prowadzącym sklepik w szkole, a jedynie możliwość takiego działania. Z pewnością jednak dyrektor szkoły jest odpowiedzialny za treść umowy z przedsiębiorcą sprzedającym środki spożywcze na terenie szkoły i może w niej zawrzeć przepisy zobowiązujące sprzedawcę do sprzedaży jedynie środków spożywczych zgodnych z *Rozporządzeniem MZ*, a także te mówiące o obowiązku poddania się przedsiębiorcy nadzorowi dyrektora szkoły w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących żywności sprzedawanej w placówce.

Natomiast jeśli sklepik szkolny jest prowadzony przez uczniów, pod opieką nauczyciela, to odpowiedzialność za przestrzeganie przepisów *Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia* oraz wydanego na jego podstawie *Rozporządzenia* ponosi dyrektor szkoły – może on kontrolować asortyment sklepiku. Ponadto dyrektor jest odpowiedzialny za zapewnienie odpowiedniego przeszkolenia osób sprzedających w sklepiku szkolnym w zakresie nowych przepisów prawa.

Naruszenie przepisów o sprzedaży w szkole środków spożywczych oraz o zakazie promocji i reklamy niektórych środków spożywczych zagrożone jest karą pieniężną do 5000 zł, jednak nie mniej niż 1000 zł (art. 103 ust. 2 pkt 2 *Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*). Kary pieniężne wymierza, w drodze decyzji, właściwy państwowy wojewódzki inspektor sanitarny.

Sklepiki szkolne, niezależnie od tego, kto je prowadzi (przedsiębiorca czy też uczniowie), podlegają kontroli inspekcji sanitarnej i to wyłącznie ta inspekcja ma możliwość nakładania ewentualnych kar finansowych za nieprzestrzeganie przepisów dotyczących sprzedaży produktów spożywczych na terenie szkoły. Dyrektor szkoły ma jedynie możliwość rozwiązania umowy z przedsiębiorcą, jeśli ten na terenie szkoły nie prze-

strzega przepisów określonych wyżej. Przepisy prawa nie dały dyrektorom szkół uprawnień kontrolnych co do przedsiębiorców sprzedających środki spożywcze w obrębie placówki.

PODSUMOWANIE

Od 1 września 2015 r. w sklepikach szkolnych nie będzie można sprzedawać słodyczy, ciastek i ciast, chipsów, coca-coli, słonych paluszków i słonych orzeszków, popcornu, a nawet lodów, ale także kanapek na białym pieczywie. Uczniowie i młodzież mogą jednak te produkty spożywać w szkole, jeśli zakupią je poza placówką albo przyniosą ze sobą z domu. Wydaje się, że wprowadzenie zakazów sprzedaży niektórych środków spożywczych w szkole nie przyniesie oczekiwanych rezultatów, jeżeli nie nastąpi wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie zdrowych nawyków żywieniowych. Niektórzy przedsiębiorcy oraz dyrektorzy szkół podchodzą sceptycznie do nowych przepisów prawa, wskazując, że ta nowelizacja wypacza sens istnienia sklepików szkolnych, a w rezultacie spowoduje, że część z nich przestanie funkcjonować, ponieważ prowadzenie ich stanie się nieopłacalne. W szkołach, w których sklepiki prowadzone są przez uczniów w ramach kółka zainteresowań, dyrektorzy, obawiając się odpowiedzialności za sprzedawany asortyment, mogą nie wyrazić zgody na kontynuowanie tego rodzaju działalności uczniów. Ponadto przeciwnicy wprowadzanych zmian podkreślają, że lepsze efekty przyniosłaby edukacja niż wprowadzanie zakazów sprzedaży. Zwolennicy zmian twierdzą natomiast, że sklepiki szkolne powinny działać na rzecz zdrowia dziecka i jest to również praktyczny aspekt edukacji najmłodszych w zakresie zdrowego odżywiania się. Niezależnie od tego, kto ma rację, najbliższa przyszłość pokaże, czy wprowadzone zmiany prawa przyniosą oczekiwane rezultaty – do dnia wejścia w życie nowych przepisów sklepiki szkolne mogą działać na dotychczasowych zasadach.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 594),
- *Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz.U. z 2015 r. poz. 35),
- *Projekt Rozporządzenia MZ w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.*

Joanna Swadźba

Prawnik, specjalista prawa oświatowego i prawa socjalnego, autorka wielu tematycznych artykułów, pracownik Wydziału Nadzoru Prawnego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

Załącznikami do artykułu są regulamin działalności szkolnego sklepiku uczniowskiego oraz umowa z przedsiębiorcą sprzedającym środki spożywcze na terenie szkoły, które znajdują Państwo w dziale Wzory na s. 30.

Wzór sprawozdania administratora bezpieczeństwa informacji

Sprawozdanie ze sprawdzenia zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami o ochronie danych osobowych

nr .../20...

Sprawozdanie sporządzone zgodnie z art. 36c Ustawy o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1182 ze zm.).

Data rozpoczęcia sprawdzenia: dd/mm/rrrr

Data zakończenia sprawdzenia: dd/mm/rrrr

Tryb: sprawdzenie planowe / doraźne / dla GIODO
(niepotrzebne skreślić)

1. Administrator danych

.....
(nazwa administratora danych i adres jego siedziby lub nazwisko, imię i adres miejsca zamieszkania oraz REGON)

2. Administrator bezpieczeństwa informacji

.....
(imię, nazwisko)

3. Wykaz czynności podjętych w toku sprawdzenia, w tym imiona, nazwiska i stanowiska osób biorących udział w tych czynnościach

4. Przedmiot i zakres sprawdzenia

5. Opis stanu faktycznego stwierdzonego w toku sprawdzenia oraz inne informacje mające istotne znaczenie dla oceny zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych

6. Stwierdzone przypadki naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych w zakresie objętym sprawdzeniem wraz z planowanymi lub podjętymi działaniami przywracającymi stan zgodny z prawem

Naruszenie	Podjęte / planowane działania

7. Załączniki

.....
(data, miejsce, podpis ABI)

Uwaga! W przypadku wersji papierowej, na każdej stronie parafa ABI.

Wzory związane z funkcjonowaniem sklepu szkolnego

Regulamin działalności szkolnego sklepu uczniowskiego

Postanowienia ogólne

§ 1

1. Sklepik szkolny działa w Szkole w ramach kółka przedsiębiorczości, na zasadach przewidzianych w niniejszym regulaminie.
2. Sklepik szkolny prowadzony jest przez uczniów szkoły pod opieką i nadzorem wyznaczonego nauczyciela (opiekuna sklepu).

§ 2

Sklepik uczniowski działa w trakcie roku szkolnego od poniedziałku do piątku podczas przerw lekcyjnych od godziny do

§ 3

Załoga sklepu wykonuje swoje zadania w ramach szkolnego kółka przedsiębiorczości jako zajęcie dodatkowe i nie otrzymuje za swą pracę żadnego wynagrodzenia pieniężnego.

Organizacja sklepu

§ 4

Opiekę nad całokształtem działalności sklepu szkolnego organizowanego w ramach kółka przedsiębiorczości sprawuje nauczyciel prowadzący zajęcia dodatkowe z zakresu przedsiębiorczości.

§ 5

W sklepie mogą przebywać wyłącznie osoby do tego upoważnione. Zabronione jest wpuszczanie do pomieszczenia sklepu osób do tego nieupoważnionych.

§ 6

1. Warunkiem pracy w sklepie jest uczęszczanie na kółko przedsiębiorczości, przedstawienie pisemnej zgody rodziców (prawnych opiekunów) na pracę w sklepie, pozytywna opinia wychowawcy klasy oraz posiadanie aktualnego orzeczenia lekarskiego (badania sanitarno-epidemiologiczne).
2. Wszystkie warunki wymienione w ust. 1 należy spełnić łącznie.

§ 7

Załogę sklepu wybiera opiekun sklepu spośród uczniów, o których mowa w § 6 ust. 1.

§ 8

1. Obsługa sklepu pracuje w zespołach czteroosobowych zmieniających się zgodnie z grafikiem pracy w sklepie szkolnym.
2. Grafiki pracy w sklepie szkolnym ustalany jest na okres dwóch tygodni przez kierownika sklepu szkolnego.

Kierownik sklepu

§ 9

Kierownikiem sklepu jest osoba wyznaczona przez opiekuna sklepu szkolnego spośród uczniów pracujących w sklepie szkolnym.

§ 10

1. Kierownik sklepu odpowiada za stronę organizacyjno-gospodarczą pracy sklepu oraz ustala podział obowiązków w sklepie.
2. Kierownik sklepu odpowiada za dopuszczenie do pracy w sklepie jedynie uczniów posiadających odpowiednie orzeczenie lekarskie wydane do celów sanitarno-epidemiologicznych.
3. Kierownik sklepu odpowiada za przeszkolenie uczniów pracujących w sklepie z zakresu przepisów *Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia* oraz przepisów wykonawczych, w szczególności w zakresie środków spożywczych, jakie mogą być dopuszczone do sprzedaży na terenie szkoły.
4. Wszelkie spory w tym zakresie rozstrzyga opiekun sklepu.

§ 11

We wszystkich działaniach kierownik oraz załoga sklepu szkolnego są wspierani i nadzorowani przez opiekuna sklepu szkolnego.

Obowiązki i uprawnienia załogi sklepu

§ 12

1. Uczniowie pracujący w sklepie zobowiązani są do:
 - 1) przestrzegania powszechnie obowiązujących przepisów prawa,
 - 2) przestrzegania zasady uczciwości,
 - 3) pracowitości i poszanowania własności szkolnej,
 - 4) rzetelnego wypełniania swoich obowiązków związanych z obsługą klientów,
 - 5) dbania o porządek, ład i czystość,
 - 6) dbania o wystrój sklepu,
 - 7) przygotowywania i zgłaszania opiekunowi listy z zapotrzebowaniem na brakujące artykuły,
 - 8) sporządzania dziennych raportów obrotu pod nadzorem nauczyciela opiekującego się sklepikiem,
 - 9) pomagania opiekunowi przy odbiorze towarów i ustalaniu cen,
 - 10) dokonywania kontroli terminów ważności produktów sprzedawanych w sklepie,
 - 11) zgłaszania opiekunowi sklepu wszelkich nieprawidłowości w zakresie asortymentu sklepu, a także o podejrzeniach naruszenia zakazu reklamy i promocji niektórych środków spożywczych,
 - 12) udziału w szkoleniu dotyczącym sprzedaży środków spożywczych na terenie szkoły.
2. Uczniowie pracujący w sklepie zobowiązani są do bezwzględnego przestrzegania przepisów *Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 594) i *Rozporządzenia Ministra Zdrowia w zakresie dotyczącym sprzedaży środków spożywczych*.

§ 13

Uczniowie pracujący w sklepie odpowiadają w szczególności za:

- 1) stan higieniczno-sanitarny pomieszczenia,
- 2) estetyczną ekspozycję towarów,
- 3) aktualizację ich cen.

§ 14

Na zakończenie roku szkolnego wszyscy członkowie załogi sklepu mogą otrzymać nagrody w postaci książek lub wydawnictwa multimedialnego, jeśli dokonywane rozliczenia z działalności sklepu nie wykazywały braków artykułów ani gotówki.

Postanowienia finansowe

§ 15

Opiekun sklepu wraz z kierownikiem sklepu pod koniec każdego dnia pracy sklepu przeliczają stan gotówki w kasie i dokonują odpowiednich zapisów zgodnie z zasadami rachunkowości.

§ 16

Działalność komercyjna sklepu jest działalnością drugoplanową.

§ 17

Naliczana na towary sprzedawane w sklepie szkolnym marża nie może przekraczać 20 proc.

§ 18

1. Wyboru rodzaju asortymentu sprzedawanego w sklepie szkolnym dokonuje załoga sklepu po zaakceptowaniu przez opiekuna sklepu oraz po uzyskaniu akceptacji dyrektora szkoły i rady rodziców. Asortyment musi być zgodny z wymaganiami *Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach*.
2. Dokonując wyboru asortymentu sklepu szkolnego, uczniowie uczestniczą w realizacji programu prozdrowotnego w szkole.

§ 19

Wszelkie fundusze uzyskane ze sprzedaży towarów w sklepie zostają przeznaczone na cele statutowe szkoły.

§ 20

O wydatkach ze środków uzyskanych z działalności sklepiu decyduje dyrektor szkoły w porozumieniu z opiekunem i kierownikiem sklepiu.

§ 21

Pod koniec każdego semestru opiekun sklepiu razem z uczniami sprzedającymi w sklepiu dokonują kontrolnego spisu towarów (inventaryzacji).

Postanowienia końcowe

§ 22

Uczeń przed rozpoczęciem pomocy w działalności sklepiu szkolnego zobowiązany jest zapoznać się z niniejszym regulaminem.

§ 23

Nauczyciel sprawujący opiekę nad sklepiem zobowiązany jest dwa razy w roku szkolnym (do 15 stycznia i do 15 czerwca) złożyć dyrektorowi szkoły sprawozdanie z działalności sklepiu szkolnego.

§ 24

Kluczami do pomieszczenia sklepiu dysponują wyłącznie sprzedawcy sklepiu oraz opiekun. Dorabianie kluczy jest zabronione. W razie zagubienia klucza należy zgłosić ten fakt niezwłocznie opiekunowi sklepiu oraz wymienić zamek.

§ 25

Regulamin obowiązuje od dnia

Umowa najmu lokalu użytkowego

zawarta w dniu pomiędzy:

Szkołą z siedzibą przy ul. reprezentowaną przez Dyrektora Szkoły, zwaną dalej „Wynajmującym”
a z siedzibą reprezentowanym/-ą przez, zwanym/-ą dalej „Najemcą”.

§ 1

Przedmiotem umowy jest lokal użytkowy będący częścią budynku Szkoły, zwanej dalej „Szkołą”, o powierzchni użytkowej m².

Najemca będzie wykorzystywał przedmiot najmu wyłącznie na prowadzenie sklepiu szkolnego.

§ 2

1. Wydanie Najemcy przedmiotu najmu przez Wynajmującego nastąpi na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego, stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszej umowy.
2. W przypadku uchylenia się od protokolarnego przejęcia lokalu przez Najemcę w wyznaczonym terminie, Wynajmujący może odstąpić od umowy z prawem naliczenia kary w wysokości dwumiesięcznego czynszu określonego w § 3 ust. 1 niniejszej umowy.

§ 3

1. Najemca płacić będzie wynajmującemu miesięczny czynsz w wysokości zł brutto, za każdy miesiąc z wyjątkiem lipca i sierpnia.
2. W miesiącach wakacyjnych, tj. lipiec i sierpień, będzie obowiązywał miesięczny czynsz w wysokości $\frac{1}{4}$ stawki określonej w ust. 1.
3. Zmiana wysokości stawki podatku VAT nie stanowi zmiany niniejszej umowy i obowiązuje Najemcę od określonego przez Wynajmującego w zawiadomieniu terminu.
4. Należność za czynsz płatna jest do 10. dnia każdego miesiąca na konto bankowe Wynajmującego
5. Najemca oświadcza, że posiada nr NIP: i upoważnia Wynajmującego do wystawiania faktur bez jego podpisu.

§ 4

1. W przypadku zwłoki w płatnościach czynszu, Wynajmujący ma prawo do naliczania odsetek ustawowych za każdy dzień zwłoki.
2. Strony postanawiają, że datą spełnienia świadczenia pieniężnego przez Najemcę jest data dokonania przelewu bankowego na rachunek bankowy Wynajmującego.

§ 5

1. Najemca zobowiązuje się wykorzystywać lokal zgodnie z przeznaczeniem. W szczególności Najemca zobowiązany jest:
 - 1) zapewnić godziny otwarcia sklepiu co najmniej od 7.30 do 15.30,
 - 2) prowadzić działalność zgodnie z przepisami BHP, ppoż., sanepidu, *Kodeksu pracy*,
 - 3) konsultować z Dyrektorem Szkoły oferowany w sklepiu asortyment, który musi być zgodny z wymaganiami powszechnie obowiązującego prawa,
 - 4) poddać się kontroli Dyrektora Szkoły w zakresie zgodności z obowiązującym prawem sprzedawanego asortymentu w sklepiu szkolnym,
 - 5) utrzymywać porządek i estetykę w wynajmowanym lokalu.
2. W asortymencie sklepiu mogą znaleźć się również artykuły szkolne, np. zeszyty, długopisy, ołówki, gumki itp.
3. Najemcę obowiązuje bezwzględny zakaz sprzedawania artykułów tytoniowych, alkoholowych, pirotechnicznych, łatwopalnych itp.
4. Najemca zobowiązuje się do wykonywania wszelkich napraw bieżących w celu utrzymania lokalu w należytym stanie technicznym. Najemca zobowiązany jest do niezwłocznego dokonania naprawy na własny koszt po uprzednim uzyskaniu zgody Wynajmującego.
5. Najemca bierze pełną odpowiedzialność za uszkodzenia, zniszczenia lub kradzież wyposażenia lokalu.
6. Po zakończeniu najmu Najemca zobowiązuje się oddać lokal uporządkowany i w stanie niepogorszonym, wynikającym z normalnego zużycia i eksploatacji. Oddanie lokalu następuje w drodze protokołu zdawczo-odbiorczego.

§ 6

1. Najemca zobowiązany jest do wniesienia kaucji zabezpieczającej wykonanie wynikających z umowy zobowiązań finansowych, stanowiącej równowartość trzymiesięcznego czynszu brutto obowiązującego w dniu zawarcia umowy, pod rygorem odstąpienia przez Wynajmującego od jej zawarcia.
2. Kaucja nie podlega oprocentowaniu i podlega zarachowaniu na poczet zaległości powstałych w związku z nienależytym lub nieterminowym uiszczeniem opłat oraz innych zobowiązań związanych z najmem lokalu.
3. Kaucję należy wnieść na konto bankowe
4. Kaucja podlega zwrotowi po rozliczeniu wszelkich zobowiązań związanych z użytkowaniem nieruchomości.

§ 7

1. Umowa zostaje zawarta na czas oznaczony z mocą obowiązującą od dnia do dnia
2. Umowa może zostać rozwiązana przez każdą ze stron za trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia ze skutkiem na ostatni dzień miesiąca.
3. Wynajmujący może rozwiązać umowę bez wypowiedzenia, gdy Najemca:
 - 1) odda lokal w podnajem bez zgody Wynajmującego,
 - 2) zalega z opłatami czynszowymi za dwa pełne okresy płatności,
 - 3) dokona przeróbek lokalu bez zgody Wynajmującego,
 - 4) sprzedawać będzie środki spożywcze inne niż uzgodnione z Dyrektorem Szkoły, w szczególności jeśli środki spożywcze sprzedawane w sklepiu nie będą odpowiadały wymaganiom ujętym w *Ustawie o bezpieczeństwie żywności i żywienia* oraz przepisów wykonawczych do tej *Ustawy*,
 - 5) naruszy inne, istotne warunki umowy.
4. W przypadku zaistnienia któregośkolwiek z ww. zdarzeń określonych w ust. 3 Wynajmującemu, po uprzednim bezskutecznym pisemnym wezwaniu, wyznaczającym dodatkowy, co najmniej siedmiodniowy termin do zapłaty lub usunięcia naruszeń, przysługuje prawo rozwiązania umowy najmu ze skutkiem natychmiastowym. W takim wypadku Najemca ma obowiązek wydać przedmiot najmu Wynajmującemu w terminie trzech dni od daty rozwiązania umowy.

§ 8

W sprawach nieuregulowanych niniejszą umową mają zastosowanie przepisy *Kodeksu cywilnego*.

§ 9

Wszelkie spory wynikające z realizacji niniejszej umowy rozstrzygane będą polubownie, a w razie braku porozumienia decydować będzie sąd powszechny właściwy dla siedziby Wynajmującego.

§ 10

Wszelkie zmiany niniejszej umowy wymagają dla swojej ważności formy pisemnej.

§ 11

Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach – jeden egzemplarz dla Wynajmującego oraz jeden dla Najemcy.

.....
Wynajmujący

.....
Najemca

Wzory związane z sytuacjami problematycznymi

Procedura postępowania w sytuacji przyniesienia do szkoły niebezpiecznych przedmiotów

1. W sytuacji napłynięcia informacji o posiadaniu przez ucznia substancji lub przedmiotu, które mogą zagrażać bezpieczeństwu członków społeczności szkolnej, osoba, która nabyła taką informację:
 - ➔ powiadamia o zaistniałym fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora,
 - ➔ jednocześnie w miarę możliwości odizolowuje ucznia od innych członków społeczności szkolnej.
2. W obecności pedagoga, wychowawcy klasy, dyrektora, uczeń zostaje poproszony o okazanie zawartości plecaka i kieszeni oraz wydania niebezpiecznej substancji lub przedmiotu.
3. Jeżeli uczeń odmawia, próba żądania zostaje ponowiona, a jeżeli nie przynosi pożądanych efektów, o zaistniałej sytuacji zostają powiadomieni jego rodzice i policja.
4. Jeżeli uczeń wyda niebezpieczną substancję lub przedmiot, zostaje on zabezpieczony i zdeponowany u dyrektora szkoły. O fakcie zostają niezwłocznie powiadomieni rodzice ucznia.
5. Jeżeli przedmiot lub substancja mają charakter zabroniony przez prawo lub ich pochodzenie może mieć związek z czynem karalnym, o fakcie zostają powiadomione bezzwłocznie organy ścigania – policja lub prokuratura.

Procedura postępowania na wypadek agresji lub autoagresji ucznia

1. W sytuacji, w której uczeń w akcie agresji lub autoagresji zagraża sobie lub innym członkom społeczności szkolnej, nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinni:
 - ➔ sygnałem dźwiękowym, krzykiem wezwać ucznia do zaprzestania aktu agresji,
 - ➔ jeżeli uczeń nie zaprzestanie swojego destruktywnego zachowania, zawołać inne obecne osoby do pomocy przy unieruchomieniu agresora,
 - ➔ wraz z inną osobą lub samemu, przy zachowaniu maksimum ostrożności oraz przy użyciu takiej siły i środków, jakie są konieczne, obezwładnić ucznia stosującego przemoc,
 - ➔ jeżeli jest to niemożliwe, usunąć wszystkie przedmioty z zasięgu ucznia, którymi mógłby sobie zrobić krzywdę, i powiadomić dyrektora, który bezzwłocznie wzywa pogotowie ratunkowe,
 - ➔ ucznia, który zaprzestał agresji/autoagresji, odizolowywać od pozostałych członków społeczności i przekazać pod opiekę pielęgniarki lub pedagogowi szkolnemu.
2. Jeżeli stan zdrowia któregośkolwiek z uczestników zajścia tego wymaga, dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona wzywają pogotowie.
3. O zdarzeniu zostają powiadomieni rodzice ucznia.

Regulamin wycieczki szkolnej

§ 1

- Każdy uczestnik wycieczki zobowiązany jest do:
 - zapoznania się z regulaminem wycieczki i przestrzegania postanowień w nim zawartych,
 - zabrania na wycieczkę aktualnej legitymacji szkolnej,
 - bezwzględного wykonywania poleceń kierownika wycieczki, opiekunów, pilota lub przewodnika,
 - przestrzegania ustalonych godzin zbiórki i oddalania się od grupy tylko za zgodą i wiedzą kierownika/opiekuna wycieczki,
 - dostosowania swojego stroju i wyposażenia do charakteru wycieczki oraz zaleceń jej organizatora,
 - ściśłego przestrzegania przepisów ruchu drogowego,
 - zachowania kultury osobistej w środkach transportu, zajęcia miejsca wyznaczonego przez opiekuna, niepodnoszenia się z niego bez zezwolenia, pozostawienia po sobie czystości,
 - kulturalnego i stosownego zachowywania się w zależności od miejsca oraz jego charakteru,
 - korzystania z telefonów komórkowych, internetu, aparatów fotograficznych tylko w wyznaczonych przez opiekuna czasie i miejscu,
 - podporządkowania się zakazowi samodzielnego przyjmowania jakichkolwiek leków, spożywania alkoholu, stosowania środków odurzających oraz palenia papierosów.
- W sytuacji potrzeby przyjmowania leków, przed wycieczką należy przekazać na piśmie prośbę rodziców oraz informację od lekarza zawierającą rodzaj substancji, drogę jej przyjmowania oraz dawkowanie.
- Leki na czas wycieczki zostają zdeponowane u opiekuna, który wyraził zgodę na podawanie leku zgodnie ze wskazaniami lekarza.

§ 2

- Niezastosowanie się do zasad opisanych w regulaminie grozi wydaleniem z wycieczki; w tym celu o zaistniałym fakcie niezwłocznie zostają powiadomieni dyrektor szkoły oraz rodzice/prawni opiekunowie.
- Rodzice/prawni opiekunowie zostają zobowiązani do natychmiastowego odebrania dziecka.
- W wypadku, gdy rodzice odmawiają jego odebrania, a jest ono nietrzeźwe, agresywne, kierownik wycieczki może powiadomić najbliższą jednostkę policji – jej funkcjonariusze mają prawo odwieźć dziecko do izby dziecka lub izby wytrzeźwień.

§ 3

- Uczestnicy wycieczki potwierdzają własnoręcznym podpisem fakt zapoznania się z regulaminem i zobowiązują się przestrzegać zawartych w nim zasad.
- Wobec uczestników, którzy nie przestrzegają regulaminu i zasad przepisów bezpieczeństwa, będą wyciągnięte konsekwencje zgodnie z procedurami i kryteriami ocen z zachowania, zawartymi w wewnątrzszkolnym systemem oceniania.

Jak radzić sobie z trudnymi emocjami

(warsztaty dla uczniów)

I. Cel główny: rozwinięcie zdolności rozpoznawania, nazywania oraz radzenia sobie z trudnymi emocjami

II. Grupa docelowa: uczniowie klas IV–VI szkoły podstawowej oraz klasy I–III gimnazjum

III. Pomoce:

- flipchart i flamastry,
- karteczki samoprzylepne,
- sylwety człowieka narysowane na papierze

IV. Czas trwania: jedna godzina lekcyjna

V. Przebieg warsztatów:

- „**Kiedy byłąm szczęśliwa, kiedy chciało mi się płakać**” – uczniowie w parach przypominają sobie sytuację, która wzbudziła w nich mocne emocje, takie jak szczęście, złość, panika, żal, smutek.
- „**Jakie znamy emocje?**” – metodą burzy mózgów zebranie od uczestników spotkania nazw emocji.
- „**Które emocje są przyjemne, a które należą do trudnych?**” – przy udziale uczestników nauczyciel zaznacza zielonym flamastrzem emocje przyjemne oraz czerwonym – trudne.
- „**Przedstaw emocje**” – na podłodze nauczyciel układa karteczki z zapisanymi emocjami. Jeden z uczestników z zawiązanymi oczami chodzi i w momencie nadeptnięcia na karteczkę podnosi ją i po cichu odczytuje. Po zastanowieniu w formie pantomimy, za pomocą gestów oraz min, przedstawia uczestnikom emocję zapisaną na kartce. Pozostali członkowie grupy odgadują i nazywają przedstawioną emocję.
- „**Co wywołuje trudna emocja?**” – nauczyciel jeszcze raz odczytuje trudne emocje wypisane na flipcharcie i prosi, aby w kilkusobowych grupach, na sylwetach człowieka, zaznaczyli, co wywołują trudne emocje w sferze myśli i odczuć fizycznych.
- „**Jak radzę sobie z trudnymi emocjami?**” – na karteczkach samoprzylepnych uczniowie wypisują swoje sposoby radzenia sobie z trudnymi emocjami. Nauczyciel odczytuje je głośno i za podpowiedzią uczniów segreguje je na konstruktywne i pociągające za sobą negatywne skutki. Na flipcharcie uzupełnia listę o niewymienione sposoby, do których może należeć rozmowa z przyjaznym dorosłym, pedagogiem, psychologiem szkolnym, rodzicem, przyjaciółką; mogą to być również spacer, uprawianie sportu, czytanie książki.

Wychowuję czy tresuję

(warsztaty dla rodziców)

I. Cel: wdrożenie rodziców do stosowania optymalnych metod wychowawczych wobec swoich dzieci

II. Grupa docelowa: rodzice uczniów klas IV–VI oraz I–III gimnazjum

III. Pomoce:

- flipchart,
- karty pracy,
- kartki samoprzylepne w dwóch kolorach,
- zdjęcia wycięte z prasy, przedstawiające ludzi w różnych stanach emocjonalnych

IV. Czas trwania: dwie godziny dydaktyczne

V. Przebieg warsztatów:

- „**Jak to było w dzieciństwie?**” – w parach rodzice przypominają sobie, jakie metody wychowawcze, kary i nagrody były stosowane wobec nich w dzieciństwie.
- „**Kara czy nagroda**” – rodzice na kartkach wypisują znane im z telewizji, literatury, opowiadań innych osób kary i nagrody stosowane wobec dzieci. Nauczyciel umieszcza je na tablicy i zastanawia się wspólnie z uczestnikami spotkania nad ich funkcjonalnością.
- „**Co przeszkadza w rozmowie z dzieckiem?**” – metodą burzy mózgów nauczyciel zbiera elementy, które tworzą bariery w porozumiewaniu się z dzieckiem.
- „**Poradzę sobie z Twoimi humorami**” – nauczyciel przedstawia metodę odzwierciedlania jako sposób na obniżenie poziomu trudnych emocji. Odzwierciedlenie – mówimy komuś, jakie, według nas, są jego odczucia: „Zdaje się, że jesteś zagniewany”, „Wygłada na to, że te plany Ci się podobają”.
- „**Jaka to emocja?**” – nauczyciel prezentuje zdjęcia z różnymi stanami emocjonalnymi, a rodzice próbują je nazywać.
- „**Dowiem się, na czym Ci zależy najbardziej**” – nauczyciel przedstawia metodę klaryfikacji, która pozwala na skupianie się na najważniejszym dla rozmówcy problemie. Prosimy rozmówcę o wyłowienie z własnej wypowiedzi najważniejszego wątku: „Która z tych spraw jest dla Ciebie najważniejsza?”, „Co budzi w Tobie największe obawy?”.
- „**Chcę zrozumieć, o czym mówisz**” – nauczyciel przedstawia metodę parafrazy, która polega na wyrażaniu za pomocą innych słów tego, co ktoś powiedział. Parafrazujemy po to, by zrozumieć to, co zostało powiedziane: „O ile dobrze cię zrozumiałem, ...”, „A więc twierdzisz, że ...”, „Chcesz powiedzieć, że ...”. Uczestnicy spotkania, siedząc w kręgu, prezentują swoje marzenia,

kolejna osoba parafrazuje wypowiedź swojego poprzednika. Nauczyciel zwraca szczególną uwagę na sytuacje nietrafnego zinterpretowania i dopytania o właściwy komentarz.

➔ **„Przekażę Ci moje oczekiwania”** – nauczyciel przedstawia bezkonfliktowy sposób przekazywania swoich oczekiwań przy zastosowaniu metody komunikatu „ja”.

Konstrukcja komunikatu „ja”:

- opisz sytuację – „Gdy widzę/słyszę ...”,
- wyraż własne uczucia, które Ci towarzyszą – „Czuję, że ...”,
- sformułuj swoje oczekiwania, prośby – „Chciałabym/chciałbym, żebyś ...”.

Nauczyciel prosi, aby na kartach pracy uzupełnić wolne przestrzenie, używając komunikatu „ja”.

➔ **„Lepiej się z dzieckiem dogadać, niż stosować kary, bo...”** – w rundzie końcowej rodzice starają się dokończyć zdanie.

Karta pracy do komunikatu „ja”

1. Twoje dziecko wróciło do domu spóźnione o dwie godziny, nie zadzwoniło i nie powiadomiło Cię o tym. Jakie emocje rodzi w Tobie ta sytuacja?

.....
.....

Przedstaw swoje oczekiwania, stosując komunikat „ja”, i dokończ zdania:

Kiedy słyszę/widzę

.....
.....

To czuję

.....
.....

Dlatego chciałabym/chciałbym

.....
.....

2. Pokój Twojego dziecka przypomina pobojuwisko, pomimo wielu rozmów panuje w nim nieporządek. Jakie emocje rodzi w Tobie ta sytuacja?

.....
.....

Przedstaw swoje oczekiwania, stosując komunikat „ja”, i dokończ zdania:

Kiedy słyszę/widzę

.....
.....

To czuję

.....
.....

Dlatego chciałabym/chciałbym

.....
.....

3. Przychodzisz z zebrania rodziców, na którym dowiedziałaś/dowiedziałeś się, że oceny Twojego dziecka są bardzo słabe, zagraża mu brak promocji. Jakie emocje rodzi w Tobie ta sytuacja?

.....
.....

Przedstaw swoje oczekiwania, stosując komunikat „ja”, i dokończ zdania:

Kiedy słyszę/widzę

.....
.....

To czuję

.....
.....

Dlatego chciałabym/chciałbym

.....
.....

Arkusz obserwacji zajęć nauczyciela stażysty

Data obserwacji:

Obserwowane zajęcia:

Etap edukacyjny:

Klasa:

Prowadzący:

Obserwujący zajęcia:

Cele obserwacji:

Temat zajęć:

Treści podstawy programowej:

→ cele zajęć:

Jak zostały sformułowane?	Treść wyznaczonych celów zajęć	Czy zostały zrealizowane?	Uwagi do celów zajęć, refleksje obserwatora

1. Zastosowane metody i formy pracy:

2. Przebieg zajęć:

3. Uwagi do przebiegu zajęć:

4. Efektywność zajęć (zaangażowanie dzieci, aktywność):

5. Wzajemne relacje:

6. Zastosowane pomoce dydaktyczne:

7. Ogólna ocena zajęć:

8. Uwagi, zalecenia:

9. Inne (np. dokumentacja nauczyciela, karty pracy, BHP):

.....
(podpis prowadzącego zajęcia)

.....
(podpis obserwującego zajęcia)

STOP WSZAWICY!

KURACJA DO ZWALCZANIA WSZAWICY GŁOWOWEJ

Sora Forte szampon leczniczy, wskazania do stosowania: wszawica głowowa u osób dorosłych oraz u dzieci w wieku powyżej 3 lat. SORA FORTE, szampon leczniczy stosuje się leczniczo we wszawicy głowowej w celu usunięcia pasożytów, a także profilaktycznie u osób pozostających w bezpośrednim kontakcie z osobami, u których stwierdzono występowanie wszawicy głowowej. **Przeciwwskazania:** nadwrażliwość na substancję czynną - permetrynę, inne piretroidy, pyretryny lub na którąkolwiek substancję pomocniczą szamponu leczniczego.

"Przed użyciem zapoznaj się z ulotką, która zawiera wskazania, przeciwwskazania, dane dotyczące działań niepożądanych i dawkowanie oraz informacje dotyczące stosowania produktu leczniczego, bądź skonsultuj się z lekarzem lub farmaceutą, gdyż każdy lek niewłaściwie stosowany zagraża Twojemu życiu lub zdrowiu."

1 ml szamponu leczniczego zawiera 10 mg permetryny.

PRODUKT LECZNICZY

SORA Płyn do zwalczania wszawicy głowy 100 ml.

SORA jest wyrobem medycznym, który skutecznie i nietoksycznie działa przeciwko wszom głowowym. Zawiera 100% dimetikonu (olej silikonowy) i nie zawiera żadnych barwników, środków zapachowych ani konserwujących. Składnik wyrobu dimetikon (olej silikonowy), skutecznie działa przeciwko wszom głowowym poprzez fizyczne zablokowanie oddechowych przetchlinek wszy i gnid (otwory oddechowe). Po około dziesięciu minutach od zastosowania wyrobu wszy ulegają uduszeniu, a proces wzrostu i dojrzewania gnid zostaje zablokowany, w efekcie czego obumierają. Po zastosowaniu wyrobu należy dokładnie wycesać włosy grzebieniem w celu całkowitego usunięcia wszy i gnid.

Wyrób może być stosowany zarówno przez dorosłych jak i dzieci, bez ograniczeń wiekowych, również przez kobiety w ciąży i karmiące piersią.

WYRÓB MEDYCZNY

SORA LOTION do skóry głowy i włosów 100 ml.

Kuracja z szamponem Sora Forte i płynem SORA. Zawiera Cytronellę o działaniu odstraszającym owady.

Zalecany do stosowania profilaktycznego i po kuracji szamponem **SORA FORTE oraz płynem SORA**. Lotion działa antyseptycznie, koi stany podrażnienia i swędzenia skóry głowy. Zawarty w lotionie **naturalny olejek Cytronella** odstrasza wszy i owady. **Alantoina, prowitamina B5, wyciągi aloesu, rumianku i nagietka** oraz **roślinna keratyna** działają łagodząco na skórę głowy i kondycjonują włosy. SORA Lotin jest zalecana do stosowania profilaktycznego i po kuracji szamponem SORA Forte oraz płynem SORA.

Podmiot odpowiedzialny:

Scan Anida Sp. z o.o. ul. Motyla 26 30-733 Kraków, tel: 12 653 23 39 fax: 12 653 23 74
Pozwolenie nr 19949 OTC - Lek dostępny bez recepty.
www.scananida.com.pl, www.wszawica-sora.pl

Informacja publiczna

Pytania i odpowiedzi. Część V

Bartosz Wilk

**Dyrektor szkoły może
się spotkać z instytucją
informacji przetworzonej.
Sprawia ona istotne problemy
praktyczne, ponieważ
przepisy prawa używają
w odniesieniu do niej
zwrotów niedookreślonych,
a orzecznictwo sądowe
i praktyka stosowania owych
przepisów nie udzielają
jednoznacznej odpowiedzi
na nasuwające się pytania.**

**Co uczynić w przypadku, gdy zrealizowanie wniosku
wymaga od dyrektora szkoły dokonania zestawień,
analiz itd.?**

Może się zdarzyć sytuacja, w której wnioskodawca zwróci się o udostępnienie np. informacji o tym, jaka jest średnia wyników danego egzaminu (szóstoklasisty, gimnazjalnego, maturalnego) w odniesieniu do płci, wieku lub z podziałem na profile klas, do których uczęszczają osoby przystępujące do tych egzaminów. Przedmiotem wniosku może być także inna informacja będąca wynikiem działań statystycznych czy rachunkowych.

Artykuł 3 ust. 1 pkt 1 *Ustawy o dostępie do informacji publicznej* (dalej: *udip.*) stanowi o tym, że prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienie do uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego. Ustawodawca nie wyjaśnia jednocześnie, czym jest owa „informacja przetworzona”. W tym względzie pomocna jest analiza treści uzasadnienia do projektu *udip.* i analiza stenogramów prac nad tym projektem. Ustalenie tego, co rozumieć pod pojęciem informacji przetworzonej, jest istotne, ponieważ do udostępnienia tej kategorii informacji konieczne jest spełnienie dodatkowej przesłanki – przesłanki szczególnej istotności dla interesu publicznego.

Z informacją przetworzoną możemy mieć do czynienia tylko w sytuacji, gdy zrealizowanie wniosku wymaga wytworzenia informacji merytorycznie, jakościowo nowej – chodzi o konieczność wykonania pewnych czynności analitycznych. Za przetworzenie nie należy uznawać np. zeskanowania informacji, dokonania anonimizacji czy przeniesienia na inny nośnik. Wskazane działania stanowią przekształcenie informacji, które jest czynnością techniczną, organizacyjną, nie zaś czynnością intelektualną, merytoryczną. Wobec tego z informacją przetworzoną możemy mieć do czynienia tylko wówczas, gdy szkoła nie posiadała informacji, o którą zwrócił się wnioskodawca, choć posiadała informacje proste (zwykłe, nieprzetworzone), które pozwalałyby ją uzyskać (swoiste informacje składowe).

Może się okazać, że jedna szkoła będzie posiadała określoną informację (np. szczególne statystyki dotyczące zdawalności jakiegoś egzaminu), zatem będzie mogła ją udostępnić w zwykłym trybie, bez spełniania dodatkowych przesłanek, natomiast inna szkoła będzie musiała dokonać przetworzenia informacji prostych, aby informację taką na żądanie wnioskodawcy wytworzyć. Jeżeli szkoła posiada informację, o którą zwrócił się wnioskodawca – należy ją udostępnić. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że w przypadku innej placówki musiałoby dojść do przetworzenia informacji prostych, czy też okoliczność, że wytworzenie tych informacji nie jest wymagane przez przepisy prawa (a wynika np. z tego, że zostały one sporządzone na wniosek organu prowadzącego szkołę). Należy ocenić konkretny stan faktyczny – czy szkoła jest w posiadaniu danej informacji.

Przetworzenie informacji powinno się odróżniać od wyszukiwania informacji. Oczywiście jest to, że zrealizowanie każdego wniosku wymaga przedsięwzięcia określonych czynności, które mają służyć zadośćuczynieniu obowiązkom. Jedną z takich czynności jest konieczność wyszukiwania informacji. Jeżeli wnioskodawca zwrócił się o udostępnienie takiej informacji, której przekazanie jest pracochłonne (np. udostępnienie faktury, wystawionej przez szkołę osiem lat wcześniej), to sytuacja taka nie uzasadnia uznania przedmiotu wniosku za informację prze-

tworzoną. Konieczność pracochłonnego wyszukania informacji może uzasadniać jedynie przedłużenie terminu do udostępnienia informacji publicznej na podstawie art. 13 ust. 1 udiop.

Można w końcu spotkać się w orzecznictwie i w literaturze ze stwierdzeniem, że konieczność dokonania prostych obliczeń czy zestawień nie stanowi o przetworzeniu informacji, np. o tym, ile decyzji administracyjnych wydał dyrektor szkoły w określonym roku kalendarzowym. W tym przypadku mamy do czynienia z wyszukaniem informacji publicznych. Stanowisko wskazujące, że proste obliczenia czy zestawienia nie stanowią o przetworzeniu, służy temu, aby nie doprowadzić do sytuacji, w których wnioskodawca mógłby uzyskać interesującą go informację, gdyby po prostu w inny sposób sformułował wniosek lub co innego uczynił jego przedmiotem. Jeżeli chciałby uzyskać informację o tym, ile decyzji administracyjnych wydał w danym roku kalendarzowym dyrektor szkoły, a dyrektor uznałby, że udzielenie tej informacji wymaga przetworzenia informacji, to wnioskodawca mógłby się zwrócić np. o udostępnienie wszystkich decyzji administracyjnych, które dyrektor w danym roku wydał. Bez wątpienia udostępnienie wszystkich decyzji jest zadaniem znacznie bardziej pracochłonnym (zważywszy, że konieczna będzie tzw. anonimizacja) niż ich policzenie, a wówczas o przetworzeniu nie może być mowy.

Można w pewnym uproszczeniu powiedzieć, że z przetworzeniem informacji publicznej mamy do czynienia wówczas, gdy zrealizowanie wniosku wymaga od dyrektora szkoły przedsięwzięcia takich czynności intelektualnych, które wnioskodawca mógłby sam dokonać, posiadając materiał źródłowy w postaci tzw. informacji prostych. Dobrą praktyką byłoby wskazanie wnioskodawcy – w przypadku gdy jego żądanie stanowi uzyskanie informacji przetworzonej – informacji tzw. prostych, z których mógłby wyinterpretować interesującą go informację (która z punktu widzenia dyrektora jest informacją przetworzoną). Wszakże w instytucji informacji przetworzonej nie chodzi o to, aby uniemożliwić wnioskodawcy uzyskanie tych informacji w ogóle, ale o to, aby realizacja wniosku nie pociągała po stronie dyrektora konieczności przedsięwzięcia czynności intelektualnych, które wnioskodawca może przeprowadzić sam.

Czy duża liczba informacji, o udostępnienie których zwraca się wnioskodawca, uzasadnia uznanie, że przedmiotem wniosku jest informacja przetworzona?

W orzecznictwie sądów administracyjnych można się spotkać z poglądem, że przetworzenie informacji publicznych zachodzi wówczas, gdy przedmiotem wniosku o udostępnienie informacji publicznej są co prawda tzw. informacje proste, ale zakres wniosku jest szeroki, obejmuje wiele informacji, których udostępnienie wymaga przedsięwzięcia wielu czynności.

W mojej opinii jest to pogląd błędny – abstrahuje od tego, że pracochłonność może uzasadniać wydłużenie terminu udostępnienia informacji publicznej (na podstawie art. 13 ust. 2 udip.), a poza tym jest ona wynikiem tego, że dany podmiot zobowiązany zaniechał regularnego publikowania informacji w Biuletynie Informacji Publicznej (przypomnijmy, że jeżeli określona informacja znajduje się w BIP-ie, to nie ma obowiązku jej udostępniania na wniosek). Podobnie jest z kosztochłonnością udostępnienia, która również może wynikać z niewykorzystania dobrodziejstwa BIP-u.

Wobec powyższego przedstawiony pogląd o tym, że szeroki zakres wniosku może świadczyć o przetworzeniu, uznajemy za błędny i nadmiernie ograniczający konstytucyjne prawo do informacji publicznej. To, czy taki pogląd zostanie podzielony przez organ odwoławczy tudzież sąd administracyjny, zależy od tego, czy przedstawione stanowisko jest podzielane przez konkretny organ oraz konkretny skład orzekający sądu.

Jakie warunki musi spełnić wnioskodawca, aby istniał obowiązek udostępnienia informacji przetworzonej?

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1 udip. prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienie do uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego. Niedookreśloną przesłanką, która w praktyce wywołuje liczne rozbieżności i kontrowersje, jest zatem przesłanka „szczególnej istotności dla interesu publicznego”.

Ustawodawca nie wyjaśnia w przepisach udip., jak ten szczególnie interes należy pojmować. Intencją prawodawcy było to, aby nie angażować podmiotów zobowiązanych do realizowania wniosku w przypadku, gdyby przeprowadzenie analiz, zestawień i innych czynności intelektualnych (związanych z przetworzeniem informacji publicznej) wiązałyby się wyłącznie z interesem prywatnym wnioskodawcy (np. naukowca, który dla potrzeb przygotowywanej pracy doktorskiej chce zdobyć wyniki określonej analizy). Bez wątpienia spełnienie tej przesłanki nastąpi wówczas, gdy udostępnienie informacji przetworzonej będzie przydatne dla szerszego grona osób i wartościowe dla ogółu.

W orzecznictwie obecny jest pogląd, że przesłanka szczególnej istotności dla interesu publicznego ma miejsce wtedy, gdy wnioskodawca ma obiektywną (czy realną) możliwość zmiany praktyki stosowanej przez organy administracyjne. Linia orzecznicza, prezentująca takie stanowisko, jest jednak poddawana krytyce, czego wyrazem jest złożenie do Trybunału Konstytucyjnego skargi konstytucyjnej (zarejestrowana pod sygnaturą SK 27/14) na art. 3 ust. 1 pkt 1 udip. Obecnej regulacji instytucji informacji przetworzonej zarzucono to, że jest ona wysoce nieprecyzyjna, przez co w orzecznictwie można przyjmować stanowisko nadmiernie ograniczające krąg podmiotów, które

mogą wykazać przesłankę szczególnej istotności dla interesu publicznego.

Moim zdaniem spełnienie przesłanki szczególnej istotności dla interesu publicznego może mieć miejsce w przypadku dziennikarza, który potrzebuje informacji przetworzonej do sprawo-

wania społecznej kontroli nad działalnością jednostek oświatowych. Przekazując informacje o działalności szkoły, nie czyni tego w interesie prywatnym, a w interesie publicznym, i realizuje w ten sposób zadanie stawiane przed prasą. Osobiście skłaniałbym się także do przyjęcia założenia, że prowadzenie analiz przez organizacje pozarządowe – np. zajmujące się oświatą – może uzasadniać spełnienie przesłanki szczególnej istotności dla interesu publicznego.

Jak wygląda postępowanie w sytuacji, w której wnioskodawca zwrócił się o udostępnienie informacji przetworzonej?

Udostępnienie informacji przetworzonej może nastąpić wówczas, gdy jej udostępnienie jest szczególnie istotne dla interesu publicznego. Dyrektor szkoły musi zatem ustalić, czy przesłanka ta zachodzi w danej sprawie, ponieważ jej zaistnienie warunkuje konieczność dokonania przetworzenia informacji i udostępnienia wnioskodawcy informacji przetworzonej.

Gdy wnioskodawca zwraca się o udostępnienie określonej informacji, to najpewniej zakłada, że wnioskuje o udostępnienie zwykłej informacji (informacji prostej). Wobec tego może nie spodziewać się tego, że dyrektor uzna, iż przedmiotem żądania jest informacja przetworzona, więc nie podejmie żadnych działań, aby wykazać spełnienie przesłanki. Z innej strony

– wniosku o udostępnienie informacji publicznej nie trzeba uzasadniać, gdyż od osoby wykonującej prawo do informacji publicznej nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego (art. 2 ust. 2 udip.). Wniosek o udostępnienie informacji publicznej może być anonimowy, może nie zawierać jakichkolwiek informacji o wnioskodawcy (o czym była mowa w poprzednich częściach cyklu). Wszystkie te okoliczności powodują, że ustalenie, czy przesłanka szczególnej istotności dla interesu publicznego została spełniona, czy też nie, może być w praktyce – na podstawie samego wniosku – bardzo trudne lub wręcz niemożliwe.

Z tego powodu można zaakceptować zwrócenie się przez dyrektora szkoły do wnioskodawcy o wskazanie okoliczności, które mogłyby uzasadniać przyjęcie, że została spełniona omawiana przesłanka. Wówczas wnioskodawca będzie miał szansę przedstawić inne argumenty przemawiające za tym, że wniosek wiąże się ze szczególnie istotnym interesem publicznym. Uzyskanie tych informacji jest potrzebne do tego, aby dyrektor szkoły poznał dokładnie okoliczności sprawy, co z kolei pozwoli podjąć prawidłowe rozstrzygnięcie.

Należy jednak podkreślić, że brak odpowiedzi na pismo nie stanowi podstawy do odmowy udostępnienia informacji publicznej przetworzonej, o udostępnienie której zwrócił się wnioskodawca. Pomimo braku odpowiedzi dyrektor powinien przeanalizować, czy przesłanka szczególnej istotności dla interesu publicznego zachodzi w danej sprawie, czy też nie.

Co powinien uczynić dyrektor, gdy stwierdzi, że w danej sprawie przesłanka szczególnej istotności dla interesu publicznego nie została lub została spełniona?

Jeżeli po przeprowadzeniu postępowania dyrektor stwierdzi, że w odniesieniu do tego wniosku zachodzi przesłanka szczególnej istotności dla interesu publicznego, to winien przygotować (przetworzyć) informacje i udostępnić je wnioskodawcy w sposób i w formie, które zostały przez niego wskazane.

Jeżeli natomiast dyrektor szkoły stwierdzi, że przesłanka ta nie zaistniała w konkretnej sprawie, to powinien wydać decyzję administracyjną na podstawie art. 16 ust. 1 – odmówić udostępnienia informacji publicznej objętej wnioskiem. Treścią decyzji administracyjnej będzie wówczas odmowa udostępnienia informacji publicznej, której podstawą jest stwierdzenie niezastnienia szczególnej istotności dla interesu publicznego w udostępnieniu informacji przetworzonej. Należy pamiętać, że w uzasadnieniu takiej decyzji trzeba uargumentować, dlaczego i na podstawie jakich okoliczności uznano, że przesłanka ta nie zaistniała i co przemawiało za tym, aby podjąć takie rozstrzygnięcie. Przedmiotem instancyjnej kontroli oraz postępowania sądowo-administracyjnego będzie ustalenie, czy na podstawie okoliczności faktycznych sprawy, opisanych w uzasadnieniu i wynikających z akt sprawy, słusznie przyjęto, że omawiana przesłanka nie została zrealizowana oraz czy wniosek rzeczywiście dotyczył informacji publicznej przetworzonej.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 782 ze zm.).

Bartosz Wilk

Członek stowarzyszenia Sieć Obywatelska – Watchdog Polska, współpracownik Pozarządowego Centrum Dostępu do Informacji Publicznej (www.informacjapubliczna.org.pl) – programu Stowarzyszenia, w ramach którego prowadzone jest poradnictwo prawne w sprawach z zakresu dostępu do informacji publicznej

REKLAMA

KOLEKCJA

TYLKO DLA KLIENTÓW „NIEZBĘDNIKA DYREKTORA SZKOŁY”

Wyjątkowy prezent – kompendium wiedzy o **uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi**.

Takiej okazji nie można przegapić!

14

PŁYT

**ze specjalistyczną wiedzą:
artykuły, porady, narzędzia**

Szczegóły u Opiekuna Klienta i na stronie www.oficynamm.pl.

Regionalne Programy Operacyjne

Województwa pomorskie
i zachodniopomorskie

Agnieszka Kalisz

**Kolejny okres programowania
funduszy strukturalnych
rozpoczął się na dobre.**

**Komisja Europejska
zaakceptowała programy**

**operacyjne na lata
2014–2020 dla wszystkich
polskich województw.**

**Znane są także terminy
naborów wniosków
o dofinansowanie w 2015 r.**

Jednym z obszarów, który zostanie objęty wsparciem funduszy unijnych w nowej perspektywie finansowej UE, jest system oświaty. Wsparcie oświaty będzie realizowane na poziomie centralnym, przede wszystkim poprzez Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, oraz na poziomie regionalnym – poprzez Regionalne Programy Operacyjne dla poszczególnych województw.

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Cele związane z podnoszeniem jakości i efektywności edukacji zostały sformułowane w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Pomorskiego w ramach Osi Priorytetowej 3 – Edukacja oraz Osi Priorytetowej 4 – Kształcenie zawodowe. Na realizację projektów zmierzających do rozwoju systemu oświaty przeznaczono 186 257 445 euro, w tym 68 677 602 euro na kształcenie zawodowe. Środki te zostaną zainwestowane w podnoszenie jakości kształcenia ogólnego na wszystkich jego poziomach, rozwój kompetencji kluczowych uczniów oraz podnoszenie jakości kształcenia zawodowego poprzez dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnej gospodarki.

Województwo pomorskie określiło cztery przedsięwzięcia strategiczne, które będą realizowane w ciągu najbliższych pięciu lat:

1. Stworzenie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, której oferta kształcenia będzie powstawała przy współpracy z pracodawcami.
2. Wypracowanie i wdrożenie standardów wsparcia pracy szkoły w celu podniesienia jakości pracy szkoły, przede wszystkim poprzez opracowanie systemu doskonalenia nauczycieli na podstawie zdiagnozowanych potrzeb ucznia.

3. Wypracowanie i wdrożenie standardów pracy z uczniami niepełnosprawnymi i wykazującymi deficyty rozwojowe poprzez stworzenie ścieżek edukacyjnych uwzględniających specyficzne potrzeby tych uczniów.
4. Wdrożenie systemu wspierania uczniów zdolnych, wypracowanego w ramach projektu „Zdolni z Pomorza”, zakładającego wsparcie rozwoju tych uczniów poprzez zdiagnozowanie ich uzdolnień i dobór adekwatnych form pomocy.

Kształcenie ogólne

W latach 2014–2020 w województwie pomorskim, podobnie jak w innych województwach, dotacje unijne będą przeznaczane na projekty, których realizacja przyczyni się do rozwoju kompetencji kluczowych, takich jak kompetencje informatyczne, językowe, matematyczno-przyrodnicze, umiejętność współpracy oraz kreatywnego i innowacyjnego myślenia, co w przyszłości przyczyni się do wzrostu poziomu zatrudnialności w regionie. Drugim kierunkiem rozwoju systemu oświaty województwa pomorskiego jest zwiększenie szans edukacyjnych uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych, czyli uczniów z niepełnosprawnościami oraz uczniów uzdolnionych.

Równolegle planowane jest dofinansowanie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały ich umiejętności kształtowania kompetencji kluczowych uczniów oraz w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach rozwojowych. Powyższe działania będą podejmowane w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10i – Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego.

Projekty wpisujące się w PI 10i powinny zakładać realizację następujących działań:

- organizacja zajęć ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych uczniów, w tym kompetencji matematyczno-przyrodniczych, ICT (teleinformatyki), umiejętności posługiwania się językami obcymi, umiejętności pracy w grupie,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych mających na celu rozwój kreatywnego i innowacyjnego myślenia,
- wdrożenie systemu profesjonalnego doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- wykorzystanie różnych form pracy z uczniem z niepełnosprawnościami i zaburzeniami rozwoju,
- doskonalenie zawodowe nauczycieli.

W ramach RPO WP przewidziano także finansowe wsparcie dla uczniów uzdolnionych w formie stypendiów.

Wszystkie typy interwencji w obszarze edukacji będą mogły jednocześnie zakładać wyposażenie i doposażenie szkół w nowoczesne narzędzia dydaktyczne oraz rozbudowę lub remont infrastruktury dydaktycznej. Odbiorcami wsparcia będą uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz nauczyciele, psychologowie i pedagodzy

szkolni. Realizatorami projektów w ramach PI 10i będą przede wszystkim organy prowadzące szkoły, jednostki samorządu terytorialnego, związki i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, szkoły wyższe, organizacje pozarządowe, instytucje kultury. Preferowane będą projekty skierowane do szkół, których uczniowie osiągnęli najniższe wyniki kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.

Kształcenie zawodowe

Rezultatem projektów wdrażanych w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10iv – Zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy – będzie dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, doskonalenie nauczycieli zawodu w zakresie organizacji zajęć z uczniami, ukierunkowanych na rozwój u nich kompetencji najbardziej pożądanых na rynku pracy, wypracowanie systemu współpracy szkół zawodowych z pracodawcami.

O wsparcie będą mogły aplikować organy prowadzące szkoły, jednostki samorządu terytorialnego, szkoły wyższe, instytucje rynku pracy, izby gospodarcze i organizacje przedsiębiorców, organizacje pozarządowe. Na dotacje unijne będą mogli liczyć projektodawcy, którzy zaplanują w swoich projektach interwencje polegające na:

- włączeniu pracodawców i środowiska naukowego w organizowanie i realizację procesu kształcenia zawodowego,
- wdrożeniu ukierunkowanych programów motywacyjnych dla uczniów (staże, opieka stypendialna),
- wdrożeniu systemu potwierdzania kwalifikacji zdobytych w drodze kształcenia pozaformalnego i nieformalnego,
- doskonaleniu nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Tego typu projekty będą skierowane do uczniów i nauczycieli ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz pracodawców.

WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

Z zawartej w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Zachodniopomorskiego diagnozy regionalnego systemu edukacji wynika, że cechują ją przede wszystkim:

- ➔ duże nierówności w dostępie do dobrze wyposażonego zaplecza dydaktycznego, np. pracowni komputerowych,
- ➔ nieadekwatność kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy,
- ➔ niski poziom wiedzy i umiejętności kadry dydaktycznej w zakresie posługiwania się nowoczesnymi technologiami.

Na rozwój systemu edukacji w województwie zachodniopomorskim w latach 2014–2020 przeznaczono 94 117 647 euro. Dzięki funduszom unijnym możliwe będzie osiągnięcie pięciu celów szczegółowych, sformułowanych w RPO w ramach Osi Priorytetowej X – Edukacja:

- ➔ Cel 1 – Poprawa jakości oraz powszechności usług wychowawczych i edukacyjnych,
- ➔ Cel 2 – Wzmocnienie potencjału, atrakcyjności i podniesienie jakości edukacji w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie ogólne,
- ➔ Cel 3 – Dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego poprzez poprawę jakości kształcenia oraz zaplecza dydaktycznego do wymogów regionalnego rynku pracy,
- ➔ Cel 4 – Rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu, realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami,
- ➔ Cel 5 – Upowszechnianie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym.

Cele te będą osiągnięte poprzez dotowanie projektów polegających na wsparciu szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe oraz uczniów uczestniczących w tym kształceniu.

Kształcenie ogólne

W RPO WZ w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10i – Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia – sformułowany został m.in. cel szczegółowy – Doskonalenie kompetencji kluczowych uczniów w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej oraz rozwój systemu indywidualnej pracy z uczniami, prowadzące do wzmocnienia ich zdolności do przyszłego zatrudnienia. Rozwój kompetencji kluczowych uczniów w nowej perspektywie finansowej został uznany za jeden z podstawowych warunków podnoszenia jakości edukacji.

Zmiany wdrażane w systemie edukacji do 2020 r. będą polegały także na indywidualizacji kształcenia. Dzięki temu możliwe będzie objęcie wsparciem zarówno uczniów zdolnych, jak

i uczniów wykazujących deficyty rozwojowe. Indywidualizacja nauczania będzie stanowiła mechanizm przeciwdziałający zjawiskom segregacji i rozwarstwienia społecznego, wynikających z różnic w osiągnięciach edukacyjnych uczniów.

Dotacje unijne otrzymają także projekty zakładające organizację systemu doradztwa zawodowego i edukacyjnego. Planowanym efektem realizacji tego typu projektów powinno być ułatwienie uczniom dokonywania adekwatnych do ich zdolności i umiejętności wyborów edukacyjnych i zawodowych.

W nowym okresie programowania funduszy strukturalnych kontynuowane będzie także wsparcie szkół w zakresie wyposażania ich w nowoczesny sprzęt komputerowy oraz narzędzia dydaktyczne wykorzystywane w nauczaniu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych. Działania te będą komplementarne z doskonaleniem umiejętności informatycznych oraz podnoszeniem kompetencji uczniów w zakresie przyrody, biologii, fizyki oraz chemii. Dla uzyskania optymalnych efektów wdrażanych działań równolegle realizowane będzie doskonalenie nauczycieli w zakresie rozwoju ich kompetencji cyfrowych.

Premiowane będą zatem projekty polegające na kompleksowym wsparciu szkół i placówek oświatowych, zwłaszcza w zakresie wdrażania innowacyjnych metod kształcenia, takich jak metoda projektów, oraz zakładające jednocześnie rozbudowę bazy TIK w placówkach oświatowych. Projekty realizowane w ramach PI 10i będą adresowane do:

- ➔ uczniów i wychowanków szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych),
- ➔ rodziców uczniów i wychowanków szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych),
- ➔ szkół oraz placówek systemu oświaty realizujących kształcenie ogólne (z wyłączeniem szkół dla dorosłych) oraz ich organów prowadzących,
- ➔ nauczycieli i pracowników pedagogicznych szkół i placówek systemu oświaty.

Kształcenie zawodowe

Kluczowym kierunkiem zmian w obszarze kształcenia zawodowego będzie nawiązanie ścisłej współpracy szkół z pracodawcami. W ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10iv – Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami – sformułowany został cel szczegółowy – Wzrost efektywności kształcenia zawodowego i jego dostosowanie do wymogów regionalnego rynku pracy zwiększające szanse na zatrudnienie.

Planowanym efektem działań zmierzających do osiągnięcia tego celu będzie wypracowanie rozwiązań zwiększających adekwatność oferty szkolnictwa zawodowego do zapotrzebowania regionalnych przedsiębiorstw. Jednym z nich będzie

tworzenie w szkołach zawodowych warunków nauczania zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy. Ponadto dotowane będą przedsięwzięcia zmierzające do indywidualizacji procesu kształcenia w stosunku do grupy uczniów osiągających słabe wyniki z egzaminów potwierdzających kwalifikacje. Tego typu działania będą zapobiegały przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej przez uczniów słabszych.

Proces edukacji zawodowej wspierany będzie także przez tworzenie branżowych centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego. Dzięki rozwojowi centrów możliwe będzie połączenie potencjału kadrowego i technicznego szkół i placówek kształcenia zawodowego. Branżowe centra kształcenia będą dawały uczniom możliwość zdobycia takich kwalifikacji zawodowych, na które istnieje największe zapotrzebowanie na rynku pracy. Odbiorcami wsparcia udzielanego w ramach PI 10iv będą: uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, młodociani pracownicy, osoby dorosłe, szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół dla dorosłych), nauczyciele prowadzący kształcenie ogólne w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego, nauczyciele przedmiotów zawodowych, instruktorzy praktycznej nauki zawodu, partnerzy społeczno-gospodarczy oraz pracodawcy.

WARTO WIEDZIEĆ!

1. Gdzie zdobyć informacje?

- punkty informacyjne funduszy europejskich – dają możliwość uzyskania bezpłatnej porady udzielonej przez kompetentnego konsultanta,
- Portal Funduszy Europejskich (www.funduszeuropejskie.gov.pl),
- najważniejsze strony internetowe: www.efs.men.gov.pl, www.mir.gov.pl,
- strony internetowe poszczególnych RPO:
 - pomorskie: www.strategia2020.pomorskie.eu,
 - zachodniopomorskie: www.perspektywa2020.wzp.pl.

2. Kto może złożyć wniosek o dofinansowanie projektu, który ma być realizowany przez szkołę?

Polski system oświatowy nie przewiduje możliwości przekazania dotacji bezpośrednio szkole, dzieje się to za pośrednictwem organu prowadzącego, który w przypadku ubiegania się o dotację staje się Beneficjentem wsparcia. Organ prowadzący może jednak upoważnić dyrektora szkoły do występowania w imieniu organu prowadzącego.

3. Szczegółowe zasady wyboru projektów

Szczegółowe zasady wyboru projektów zawarte będą w Szczegółowych Opisach Priorytetów poszczególnych RPO, które zostaną zatwierdzone przez Komitety Monitorujące. Dokumenty te będą doprecyzowywać zapisy zawarte w Regionalnych Programach Operacyjnych.

Agnieszka Kalisz

Magister pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej i edukacji ustawicznej. Od kilku lat pracuje na stanowisku koordynatora projektów systemowych realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Załącznikiem do artykułu jest wykaz punktów informacyjnych funduszy europejskich w województwach pomorskim i zachodniopomorskim, który znajdują Państwo na koncie użytkownika na stronie: www.oficynamm.pl.

W kolejnej części cyklu zostaną omówione Regionalne Programy Operacyjne dla województw mazowieckiego i lubelskiego.

REKLAMA

WIELKA PREMIERA!

NOWOCZESNA FORMA KORZYSTANIA Z NASZYCH NIEZBĘDNIKÓW

ZAWSZE NA BIEŻĄCO

stała aktualizacja oświatowych treści

PEŁNA MOBILNOŚĆ

dostęp do programu z dowolnego miejsca na świecie, z każdego urządzenia

KALENDARZ

efektywniejsze zarządzanie i planowanie spotkań

NAJNOWSZA TECHNOLOGIA W OPROGRAMOWANIU

pełna swoboda w użytkowaniu

Sytuacje problematyczne

z praktyki szkolnej. Część III

Jagna Niepokólczycka-Gac

Czy można uczniom zakazać robienia selfie, które dezorganizują wycieczkę? Jak sobie radzić z problemem alkoholu na szkolnych wyjazdach? Jak reagować na zaburzenia odżywiania i samookaleczanie się uczniów? Jakich formalności powinni dopełnić rodzice w związku ze swoim wyjazdem za granicę?

Předstawiamy третią część pytań nadesłanych po cyklu artykułów na temat sytuacji kryzysowych na terenie szkoły. Odpowiedzi udziela nasza specjalistka, pedagog, socjoterapeutka, wieloletni kurator społeczny sądu rodzinnego i dla nieletnich – Jagna Niepokólczycka-Gac.

Pracuję w gimnazjum, w rejonie, w którym panuje bardzo duży problem bezrobocia. Sposobem na przeciwdziałanie ubóstwu, jakie niesie ze sobą ten problem, jest wyjazd rodziców za granicę. Do klasy II, w której jestem wychowawcą, uczęszcza uczeń, którego obydwoje rodzice wyjechali. Chłopiec praktycznie pozostaje bez opieki, choć teoretycznie sprawują ją dziadkowie. Mieszkają oni jednak we wsi oddalonej o 15 km od miejsca zamieszkania chłopca. Ostatnio na liczne wezwania do szkoły zgłosił się dziadek. Chciałabym wiedzieć, czy może on podpisać zgodę na uczestnictwo wnuczka w wycieczce i czy możemy udzielać mu informacji o postępach chłopca w nauce.

Dłuższy wyjazd za granicę związany z poszukiwaniem pracy często jest smutną koniecznością, przed którą stają Polacy. Rodzice jednak mają prawny obowiązek sprawowania opieki nad swoimi dziećmi. Dlatego też, planując wyjazd, powinni pamiętać o zapewnieniu im odpowiedniego poziomu opieki. Pozostawienie dziecka samego ma podwójny wymiar – wychowawczy oraz prawny. Po pierwsze, dziecko nie posiada pełnej autonomii prawnej i przez to nie może samodzielnie podejmować ważnych dla siebie decyzji. Zgoda rodzica jest niezbędna do przeprowadzenia badań lekarskich, szczepień czy też wykonania zabiegu operacyjnego. Jest nieodzowna do wyjazdu dziecka na wakacje, wycieczkę, zieloną szkołę. Tylko za zgodą rodzica uczeń może odebrać dokumenty i złożyć je w wybranej szkole.

Pozostawienie dziecka na dłuższy czas bez opiekuna prawnego może skutkować negatywnymi konsekwencjami również dla szkoły, która ma związane ręce w sytuacjach trudnych wychowawczo lub w przypadku problemów edukacyjnych ucznia. Pracownicy szkoły nie mogą bowiem udzielać informacji o postępach i problemach ucznia osobom postronnym, a takimi są te, które nie posiadają odpowiednich pełnomocnictw potwierdzonych przez sąd. Drugi aspekt poruszanego problemu to opieka nad dzieckiem i dbałość o jego wychowanie. Uczeń osamotniony bądź powierzony opiece osobie nieodpowiedniej, nieodpowiedzialnej, może sprawiać problemy wychowawcze, które przerodzą się w wykluczenie społeczne. Ponadto osamotnione dziecko jest narażone na stres wywołany opuszczeniem, brakiem wsparcia, poczuciem odrzucenia. Prawo traktuje pozostawienie dziecka do 15. roku życia bez opieki jako porzucenie i karze taki czyn pozbawieniem wolności. Aby zapewnić odpowiednią opiekę zarówno od strony prawnej, jak i emocjonalnej, rodzice, planując wyjazd, powinni zwrócić się do sądu rodzinnego i dla nieletnich z prośbą o zawieszenie praw rodzicielskich na czas wyjazdu i wyznaczenie opiekuna prawnego. Zawieszenie praw rodzicielskich nie jest tożsame z ich pozbawieniem czy ograniczeniem – to jedynie ich powstrzymanie na czas nieobecności rodziców. Rodzice mogą wskazać najlepszego, ich zdaniem, kandydata na opiekuna. Musi on jednak spełniać odpowiednie warunki:

- ➔ jego wiek musi być adekwatny do wieku podopiecznego; osoba podejmująca się tego zadania nie może być ani zbyt młoda, ani zbyt młoda; 17- czy 18-latkami nie mogą opiekować się dziadkowie w zbyt zaawansowanym wieku, uniemożliwiającym im czynne sprawowanie nadzoru nad podopiecznym,
- ➔ stan zdrowia opiekuna musi pozwalać na prawidłowe sprawowanie opieki; przewlekłe choroby, wymagające pobytów w szpitalu i ograniczające swobodę, uniemożliwiają prawidłowo sprawowaną pieczę,
- ➔ musi to być osoba wolna od nałogów, zwłaszcza środków psychoaktywnych, komputera, zakupów,
- ➔ nie może być to również osoba wykluczona społecznie, jej zachowanie nie może być nacechowane przejawami demoralizacji lub czynami karalnymi,
- ➔ osoba taka, podejmując się opieki, musi zamieszkiwać ze swoim podopiecznym.

Przedstawiciel sądu, kurator, sprawdza powyższe warunki, przeprowadzając wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania kandydata na opiekuna prawnego. Kandydat ten, jeśli potwierdzi spełnienie powyższych wymagań podczas posiedzenia sądu, jest wyznaczany na opiekuna prawnego dziecka. Jeżeli kraj opuszcza jedynie jeden z rodziców, powyższe działania są zbędne. Opiekę sprawuje w takim przypadku pozostający z dzieckiem rodzic, podejmując jednostronnie

ważne dla niego decyzje. Powszechnie stosowane jest jedynie upoważnienie dla osoby mającej sprawować opiekę, podpisane przez rodziców u notariusza. Jest to jednak tylko wyrażenie woli przez rodziców i może być brane pod uwagę wyłącznie podczas bieżących czynności, np. w szkole podczas udzielania informacji o zachowaniu dziecka i jego ocenach. Jeżeli szkoła uzyska informację o wyjeździe rodziców na dłuższy pobyt za granicę, należy powiadomić ich o koniecznych prawnych krokach i udzielić wsparcia podczas ich załatwiania. W sytuacji wyjazdu bez zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki i, tak jak w powyższym przykładzie, pozostawienia go samego, bezzwłocznie trzeba podjąć próbę kontaktu z rodzicami, aby uzmysłowić im zagrożenia, jakie płyną z takiego stanu rzeczy. Jeżeli jednak próba taka okaże się bezskuteczna lub dziecko ma poniżej 15. roku życia, niezwłocznie należy powiadomić o tym policję lub prokuraturę.

Jestem pedagogiem szkolnym w liceum. Nasi uczniowie zawsze na początku I klasy wyjeżdżają na zieloną szkołę. Niejednokrotnie jednak podczas takiego wyjazdu pojawiają się problemy wychowawcze. Największy z nich stanowi alkohol – zdarza się, że uczniowie go spożywają. Pomimo że staramy się ich pilnować, jego wypicie odkrywamy niestety już po fakcie. Jak sobie radzić z tym zagadnieniem?

Podstawową zasadą, jaka musi być wprowadzona, jest wspólne zebranie z rodzicami oraz uczniami, które każdorazowo poprzedza wspólny wyjazd. Jest ono tym bardziej ważne z tego względu, że uczniowie uczestniczący w wycieczce są nowi w szkole. Zebranie ma na celu przedstawienie zasad obowiązujących podczas wycieczek oraz procedur uruchamianych w sytuacji ich naruszenia. Wspólna dyskusja nad nimi, której efektem jest podpisanie obowiązujących podczas wyjazdów kontraktów, jest nieodzownym elementem podsumowującym spotkanie. Wśród przyjętych zasad musi obligatoryjnie znaleźć się zakaz posiadania, zakupu oraz przyjmowania wszelkich substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu i papierosów. Naruszenie tych przepisów powinno przewidywać konfiskatę powyższego mienia, powiadomienie rodziców, a w sytuacji wprowadzenia się w stan nietrzeźwości członków wycieczki – natychmiastowy odbiór ich przez rodziców. Koniecznym elementem wprowadzenia każdych zasad jest ich egzekwowanie. Każdorazowe naruszenie norm musi się spotkać z reakcją zapisaną w procedurze. Wyegzekwowanie konsekwencji i jednolity stosunek opiekunów do ich przestrzegania powodują zmniejszenie częstotliwości występowania zachowań destruktywnych. Przyjmowanie środków psychoaktywnych, picie alkoholu, a nawet palenie papierosów są traktowane przez *Ustawę o przeciwdziałaniu demoralizacji* jako jej objawy. Przeciwdziałanie takim zachowaniom jest obowiązkiem

prawnym zarówno nauczycieli będących opiekunami podczas wycieczki, jak i dyrektora szkoły prawnie odpowiadającego za bezpieczeństwo uczniów w placówce.

Arkadiusz Tomczuk

wicedyrektor Zespołu Szkół Sportowych w Lubinie

„Nie należy liczyć na to, że problem alkoholu nie pojawi się akurat na naszej wycieczce. Podjęte działania powinny być stosowane z rozwagą, gdyż mimo spożycia alkoholu uczniowie nadal zostają pod opieką wychowawców. Karą nie może być np. pozostawienie wychowanka w schronisku bez opieki, gdy pozostali wyjdą zwiedzać okolicę. W przypadkach skrajnych lub wymagających szczególnych środków zaradczych, warto skontaktować się telefonicznie z dyrekcją szkoły i wspólnie podjąć decyzję. Jednym ze sprawdzonych przeze mnie rozwiązań jest udział rodziców w wycieczce w roli opiekunów”.

Pracuję w gimnazjum. Po raz pierwszy powierzono mi w tym roku wychowawstwo. Obecnie, zwłaszcza wśród chłopców, zagościła moda na posiadanie noży. Uczniowie chwalą się sztyletami, scyzorykami

wieloczynnościowymi, kordzikami itp. i przynoszą je do szkoły, demonstrują ich właściwości. Niestety, zdarza się, że podczas tej zabawy dochodzi do niebezpiecznych sytuacji. Chciałabym wiedzieć, jaką procedurę wprowadzić, aby nie ograniczać swobody uczniów, do której często się odwołują, a przeciwdziałać niebezpieczeństwu, jakie rodzi przynoszenie przez uczniów noży do szkoły.

Wśród uczniów zawsze istniały okresowo występujące mody. Niestety niektóre z nich są niebezpieczne, jak np. strzelanie plastelinowymi kulkami z rurek lub przytoczone tu przyniesienie do szkoły noży. Warto, uprzedzając takie zdarzenia, wprowadzić w statucie zapis mówiący o tym, że przynoszenie do szkoły niebezpiecznych przedmiotów jest surowo zabronione. Oczywiście musi go uzupełniać procedura, która przewiduje poczynienie odpowiednich kroków w sytuacji jej naruszenia. Zrozumienie przez rodziców zasadności obowiązujących zasad, jak również ich egzekwowanie w równej mierze przez wszystkich pracowników, to nieodzowne elementy skuteczności ich wprowadzania. Warto również w sytuacji pojawienia się „mody”, która z naszego punktu widzenia jest niebezpieczna, odwrócić uwagę uczniów, kierując ją na inne zainteresowania, równie ciekawe dla młodzieży. Może temu służyć praca metodą projektu, która pochłonie w całości ich energię.

W klasie, w której jestem wychowawcą, pojawiła się moda na zgrabną sylwetkę. Dziewczeta stosują różne diety, chodzą na fitness. Sytuacja jednej z uczennic budzi jednak mój niepokój. Pomimo tego, że jest już bardzo szczupła, a wręcz wychudzona, ciągle ogranicza jedzenie. Na zajęciach wychowania fizycznego jest jedną

z bardziej aktywnych uczniów. Z posiadanych przeze mnie informacji wynika, że również po lekcjach uczęszcza na siłownię i zajęcia fitness. Czy sytuacja taka jest rzeczywiście niebezpieczna, a jeżeli tak, to co zrobić, aby jej przeciwdziałać?

Wiek adolescencji to czas wielu zmian, które zachodzą w organizmie dziecka. W stosunkowo krótkim okresie kilkunastu miesięcy uczeń przeistacza się fizycznie z dziecka w dorosłego człowieka. W tym czasie następuje szybki wzrost, sięgający nawet kilkunastu centymetrów, uwypuklenie pierwszorzędných cech płciowych, któremu towarzyszy przeważnie przyrost wagi. Burza hormonów, która wpływa na dużą labilność emocjonalną, ogranicza logiczne myślenie i powoduje nasiloną impulsywność. Wszystkie te zmiany następują bez woli dziecka i często wbrew jego interesom. Ponadto moda kreowana przez media na bardzo szczupłą sylwetkę, pozbawioną cech płciowych, potęguje te uczucia. Reklamy środków odchudzających oraz diet zachęcają do podjęcia prób pozbycia się zbędnych w oczach dziecka kilogramów i związanych z nimi kształtów. Podatne na nie są przede wszystkim dziewczęta, którym zależy na osiągnięciu kształtów, jakie prezentują fotomodelki. Podejmowane w tym wieku kuracje odchudzające przeważnie kończą się po paru dniach i dziewczęta wracają do dawnych nawyków. Niejednokrotnie jednak narzucona sobie dieta przekracza granice zabawy i trwa dalej, stale się zaostrzając. Zjawisko to dotyczy zwłaszcza bardzo dobrych uczennic, perfekjonistek, które, pragnąc nabrać wymarzonych kształtów, popadają w skrajność. Często są to również dzieci, w stosunku do których w domu stosowana jest postawa wychowawcza charakteryzująca się wrogą kontrolą. Uczennica taka pragnie przejąć kontrolę choć nad samą sobą, swoim głodem. Co istotne, systematycznie chudnąc, nie dostrzega satysfakcjonujących zmian w swoim ciele, ciągle widzi zbędny tłuszcz.

Anoreksja jest chorobą o podłożu psychicznym i wymaga leczenia psychiatrycznego. Bez niego uczennica może doprowadzić swój organizm do całkowitego wyniszczenia. Dlatego niezbędne jest, po zauważeniu objawów nadmiernego odchudzania, wezwanie rodziców i powiadomienie ich o niepokojących objawach. Podczas spotkania nieodzowne jest zobowiązanie rodziców do zgłoszenia się z dzieckiem do lekarza. Aby zwiększyć skuteczność podejmowanych działań, należy przeprowadzić rozeznanie, którego celem jest sprawdzenie możliwości leczenia oraz wstępne umówienie wizyty dziecka. Informację z jej datą, miejscem oraz nazwiskiem lekarza należy przekazać za potwierdzeniem rodzicowi podczas spotkania. Dokumentacja taka zwiększa skuteczność działań oraz stanowi dokument potwierdzający poczynione przez szkołę kroki. Brak leczenia w wypadku anoreksji prowadzi do śmierci. Aby uprzedzić takie zjawisko lub przeciwdziałać mu w sytuacji pojawienia się w klasie mody na odchudzanie, warto wprowadzić działania mające na celu szerzenie idei zdrowego stylu życia – np. zorganizować pozalekcyjne zajęcia fitness oraz kulinarne, które uczą racjonalnego sposobu odżywiania. Podczas godzin wychowawczych można przeprowadzić warsztaty, które uczą radzenia sobie ze stresem i trudnymi emocjami towarzyszącymi rozwojowi. Niezbędne jest również ukazanie manipulacji, którą jest komputerowe stylizowanie ludzkiej sylwetki, jakiej poddawane są zdjęcia modelek.

Małgorzata Mokrosz

„Jeśli nawet przyjęte przez nauczyciela plan wychowawczy czy program zajęć nie uwzględniły tematów zaburzeń odżywiania, to zaobserwowana sytuacja jest okazją do wprowadzenia tych treści na zajęcia. Spotkanie z lekarzem, dietetykiem czy osobą, którą dotknął problem anoreksji, to dobra forma na realizację wrażliwego tematu. W przypadku tej konkretnej dziewczyny z pewnością należałoby skontaktować się z rodzicami. Często osoby żyjące obok najmniej wiedzą o problemach i dziwnym zachowaniu najbliższych. Warto też nawiązać przyjazny kontakt z młodą osobą po to, aby rozpoznać źródło tego typu zachowań”.

Jestem nauczycielem w szkole podstawowej. Do naszej tradycji należy organizacja wycieczek w okresie wiosennym oraz jesiennym. Niestety, ich przebieg zakłócają, a często wręcz uniemożliwiają, selfie. Cała aktywność uczniów, ich uwaga skupione są na robieniu zdjęć i „wrzucaniu” ich do sieci. Czy możemy ograniczyć swobodę uczniów i uniemożliwić im robienie zdjęć?

Aparat fotograficzny, w który wyposażone są telefony, i łatwy dostęp do internetu pozwalają na modną wśród młodzieży zabawę, czyli tzw. selfie – zdjęcia robione sobie na tle różnych obiektów, umieszczane na portalach społecznościowych, w celu pochwalenia się swoją obecnością w odwiedzanych miejscach. Ponieważ jednak ciągle pozowanie i robienie zdjęć zakłóca zwiedzanie, dezorganizuje wycieczkę, niweluje jej cel edukacyjny, a w niektórych przypadkach może nawet prowadzić do wypadków, warto zastosować procedurę ograniczającą ten precedens. Można w tym celu wprowadzić zasadę „czas dla reportera”, wyznaczając i ograniczając okres wykonania zdjęć.

Warto również jeszcze w fazie przygotowań do wyjazdu, podczas godziny wychowawczej, lekcji historii lub środowiska w klasach młodszych, przypomnieć uczniom, że są miejsca, w których nie wypada robić podobnych zdjęć. W trakcie ustalania zasad obowiązujących podczas wycieczki nieodzowne jest wprowadzenie procedury, która przewiduje wyciągnięcie konsekwencji w sytuacji naruszenia obowiązujących norm. Należy równocześnie pamiętać, że używanie telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych w czasie trwania zajęć edukacyjnych (a wycieczka szkolna ma taki charakter) jest prawnie zabronione. Przepis ten powinien pomóc we wprowadzeniu powyżej opisanej zasady i warto o nim przypomnieć zarówno uczniom, jak i ich rodzicom przed planowanym wyjazdem.

„Kiedy jako młody nauczyciel robiłam kurs kierowników wycieczek, usłyszałam ważne dla mnie wówczas zdanie od prowadzącego: «Lepiej, żeby z wycieczki wróciło 40 niezadowolonych uczestników niż 39 zadowolonych». Konieczne jest zawarcie kontraktu na czas wycieczki. Sugerowałabym przygotowanie takiej lekcji wychowawczej, której podstawą byłyby fakty, omówienie zasad obowiązujących podczas wspólnych wyjazdów, opartych na dokumentach, w tym również *Ustawie o ochronie danych osobowych* (nie każdy, choć uczestniczył w zdjęciu, życzy sobie, by jego podobizna była publikowana). Odwołanie się do kontraktu sprzed wycieczki pozostawi naszych podopiecznych bez argumentów do dalszej dyskusji. Całkowity zakaz korzystania z telefonów komórkowych jest chyba dziś już niemożliwy. Podoba mi się propozycja «czas dla reportera». W określonym czasie i odpowiednim miejscu wykonanie zdjęcia zaspokoi potrzeby młodych. Jednocześnie naruszenie przyjętych przed wyjazdem ustaleń powinno nieść ze sobą konkretne konsekwencje. Przyznać musimy, że jeśli chodzi o społeczną sprawiedliwość, to nasi podopieczni są nadmiernie wyczuleni. Nie może dojść zatem do sytuacji, w której usłyszymy «Oni mogli, a mi pani zabrania»».

Zaniepokoiło mnie bardzo zachowanie jednego z moich uczniów. Nawet w pogodny dzień nosi on długie rękawy bluzek, a na nadgarstkach – szerokie bransolety lub przewiązuje je kolorowymi chustkami. Jest bardzo zamkniętym chłopcem, milczącym. W klasie nie ma kolegów. Boję się, że uczeń ten dokonuje samookaleczeń. Jak radzić sobie z problemem? Czy powiadomić o tym rodziców?

Chłopiec najprawdopodobniej dokonuje samookaleczeń. Są one wynikiem wewnętrznego napięcia, które powoduje nadmierny stres. Przeważnie jest on wywołany trudną sytuacją rodzinną – konfliktem pomiędzy rodzicami, alkoholizmem, przemocą stosowaną przez jednego z nich lub postawami wychowawczymi charakteryzującymi się nadmierną kontrolą lub/i brakiem miłości z ich strony. Zjawiska te wywołują w dziecku wewnętrzny niepokój, silne napięcie, poczucie krzywdy i złości. Ponieważ uczeń nie może jej skierować na dorosłych, kieruje agresję na siebie. Endorfiny, które wytwarzają się podczas aktu samookaleczenia, powodują brak odczuwania fizycznego bólu, uczucie natychmiastowej ulgi i poczucie szczęścia. Kilku-razowe doświadczenie tego stanu prowadzi do uzależnienia, którego wynikiem jest coraz częstsze samookaleczanie się w sytuacjach wywołujących stres i napięcie – mogą to być spotkanie z sympatią, klasówka, ważna rozmowa.

Samookaleczenie najczęściej jest kojarzone z przecinaniem skóry na wierzchniej stronie przedramion, rzadziej ud. Jednak repertuar sposobów stosowania autoagresji jest dużo bardziej bogaty – począwszy od wyrywania sobie włosów, rzęs, brwi, wbijania szpilek pod paznokcie, wyskrobywania bądź wycinania napisów na ciele, poprzez parzenie się ogniem z zapalniczki, a skończywszy na nadmiernym piercingu, zdobieniu ciała bliznami lub rozległymi tatuażami. Zakrywanie całego ciała ubraniami, nawet przy wysokich temperaturach, noszenie sze-

rokich bransoletek lub chustek kryjących przedramiona, mogą wskazywać na stosowanie samookaleczeń. Ponieważ mają one podłoże psychiczne, konieczna jest wizyta z dzieckiem u psychologa, który może ewentualnie skierować je do psychiatry, jeżeli stwierdzi taką konieczność. Aby przeciwdziałać temu destrukcyjnemu zjawisku, warto zorganizować dla uczniów warsztaty poświęcone radzeniu sobie z nadmiernym stresem i trudnymi emocjami. Dla rodziców zaś – warsztaty umiejętności wychowawczych. Zdarza się, że uczeń podejmuje próbę samookaleczenia na terenie szkoły – w takiej sytuacji konieczne jest przerwanie autodestruktywnego działania. Używając takiej ilości siły, która jest niezbędna do uniemożliwienia uczniowi dokonania samookaleczenia, trzeba odebrać mu narzędzie, jakim tego dokonuje. W takiej sytuacji bezwzględnie należy natychmiast wezwać pogotowie i powiadomić o zdarzeniu rodziców.

Małgorzata Mokrosz

„Opisywana sytuacja może wskazywać, jak pisze autorka, na problem okaleczenia. Jeśli jest to faktycznie ten rodzaj zaburzeń, konieczne jest jego zdiagnozowanie przez specjalistę i objęcie opieką psychologiczną całej rodziny. Nie jest to rozwiązanie łatwe, ale jedyne właściwe. Czytając jednak opisywany problem, pomyślałam, czy czasem chłopiec nie jest dotknięty jakąś chorobą skóry. Być może zmiany skórne są na tyle rozległe i nieestetyczne, że chłopak zwyczajnie wstydzi się odkrywać swoje ciało. Konieczna jest szczerza rozmowa z chłopcem, dyskretny wywiad z rodzicami i kolegami”.

Jestem nowym pedagogiem szkolnym. Mam wiele wątpliwości dotyczących przekazywania informacji o uczniach oraz ich problemach do różnych urzędów. Często się zdarza, że przedstawiciele sądu rodzinnego proszą drogą telefoniczną o przekazanie istotnych informacji o uczniu oraz jego sytuacji rodzinnej. Czy możemy udzielać takich wiadomości, a jeżeli tak, to w jakiej formie?

Zgodnie z *Ustawą o postępowaniu nieletnich*, *Kodeksem karnym* oraz *Kodeksem cywilnym* szkoła, jak każda inna placówka oświatowa, ma obowiązek ścisłej współpracy z organami ścigania oraz wymiarem sprawiedliwości. Dyrektor szkoły lub inny pracownik placówki z jego polecenia mogą występować do policji, prokuratury lub sądu o pomoc w rozwiązywaniu problemów prawnych. Równocześnie powyższe organy mogą zgłaszać się po informacje w prowadzonych postępowaniach do przedstawicieli szkoły. Pracownik szkoły, przekazując informacje, nie musi mieć zgody rodziców, jak również powiadamiać ich o tym, że podjęta została taka współpraca. Na zapytania policji, prokuratury lub sądu szkoła zawsze ma obowiązek odpowiedzieć wyczerpująco. Informacje powinny być przekazane zidentyfikowanemu na podstawie legitymacji pracownikowi organów ścigania lub wymiarowi

sprawiedliwości bezpośrednio w formie wywiadu lub jako odpowiedź na właściwe pismo skierowane do szkoły. Przedstawiciele organów ścigania i sprawiedliwości mają prawo przesłuchać na terenie szkoły zarówno przedstawicieli placówki, jak i uczniów. Każdej osobie przesłuchiwanej należy zapewnić swobodę wypowiedzi. Dziecku do lat 17, które jest podejrzane o dokonanie czynu zabronionego, przysługuje obecność rodzica. Jeżeli odmawiają oni swojej obecności lub z innych powodów nie mogą być obecni, uczniowi w przesłuchaniu powinni towarzyszyć psycholog lub pedagog szkolny. Ofierze zdarzenia oraz świadkowi, ze względu na swobodę wypowiedzi, nie przysługuje taki przywilej.

Małgorzata Mokrosz

„Jak jednak zidentyfikować głos w słuchawce jako należący do przedstawiciela jednego z tych organów? Przede wszystkim trzeba znać imię i nazwisko osoby, z którą rozmawiamy, jej stanowisko. We wstępie rozmowy, jeśli jest to możliwe, uzyskać informację o numerze sprawy (co jesteśmy w stanie sprawdzić w swojej dokumentacji). Tego typu ostrożność z pewnością nie zostanie poczytana przez rozmówcę jako utrudnianie dochodzenia, ale profesjonalne podejście do sprawy. Jeśli jednak cokolwiek budzi naszą wątpliwość, przełączmy sprawę dyrekcji”.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego* (Dz.U. z 1997 r. Nr 89 poz. 555 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich* (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 382),
- *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (Dz.U. z 1997 r. Nr 88 poz. 553 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 583).

Jagna Niepokólczycka-Gac

Pedagog, socjoterapeuta, wieloletni kurator społeczny sądu rodzinnego i dla nieletnich, trener, współtwórca Instytutu Szkoleń Oświatowych. W swojej pracy zawodowej skupia się głównie na udzielaniu pomocy dziecku obciążonemu szeroko rozumianymi dysfunkcjami i jego rodzinie oraz na kształtowaniu pozytywnego klimatu społecznego w szkole

Załącznikami do artykułu są przykładowe procedury dotyczące poruszanych w materiale zagadnień oraz warsztaty dla rodziców i uczniów, które znajdują Państwo w dziale Wzory na s. 34.

„A niech to fąfną gźdryce”

Rozmowa z Michałem Rusinkiem

**O przeklinaniu, wyzwiskach,
wulgarnych zwrotach
używanych przez dzieci
i młodzież rozmawiamy
z Michałem Rusinkiem –
polonistą, wykładowcą teorii
literatury i retoryki, autorem
książki *Jak przeklinać*.
Poradnik dla dzieci.**

Czy uważa pan, że przeklinanie to dobry sposób na rozładowanie negatywnych emocji?

Niekoniecznie słowo „dobry” jest tu odpowiednim określeniem. To po prostu jeden ze sposobów na rozładowanie emocji. Chyba bezpieczniejszy niż rzucanie talerzami o podłogę.

Usłyszał pan kiedyś wulgarne słowo z ust małego dziecka?

Oczywiście. Z Zakopanego, w którym się wychowywałem, pamiętam scenę, jak dziecko w śpioszkach wychodzi przed chałupę i krzyczy: „Ka się, kulwa, mój smocek zapodział?!”.

Jaka była pana reakcja?

To było bardzo zabawne, więc pewnie wybuchnąłem śmiechem. Ale i zarazem czułem się zażenowany, bo mnie wychowywano w przekonaniu, że niektórych słów dzieciom mówić nie wypada. Teraz już wiem, że coś, co powszechnie uważamy za przekleństwo, w niektórych środowiskach może funkcjonować jako swego rodzaju wzmacniacz znaczenia. Myślę, że trzeba by było zrobić jakiś rodzaj rozgraniczenia. Z jednej strony mamy formy wyrażania emocji poprzez rzucenie czymś o podłogę albo właśnie rzucenie tzw. mięsem. Z drugiej – mamy takie znaki przestankowe, elementy bardziej interpunkcyjne niż semantyczne, które funkcjonują w niektórych językach. I z tym się trzeba pogodzić, że one są, funkcjonują. I tyle.

Pana dzieci, kiedy były w wieku przedszkolnym, również używały przekleństw?

(*Chwila namysłu*) W przedszkolu chyba nie, ale był taki moment – koniec przedszkola i początek podstawówki – kiedy zaczęły czytać napisy na klatce schodowej. I za każdym razem było to dla nas, rodziców, sporym wyzwaniem. Raz moja córka przeczytała na klatce pewien napis i zapytała później: „Tato, co to jest dupa, to wiem, ale co to jest c-h-u-j?”. Z jednej strony się ucieszyłem, że współmieszkańcy kamienicy znają ortografię, z drugiej strony musiałem jakoś wybrnąć z sytuacji. I wtedy wymyśliłem głupawą odpowiedź, że to jest taki skrót, ale kłamstwo ma krótkie nogi i szybko się wydało. Drugi raz, gdy przejeżdżaliśmy autem pod wiaduktem, córka przeczytała napis „Jebać Cracovię”. To

były wyraźne litery zrobione sprayem. Córka zapytała, co to znaczy, i odpowiedziałem – na własną zgubę – że jest to bardzo brzydkie słowo i mocno zniechęcałem ją do jego używania. I to było chyba najgorsze, co mogłem zrobić, bo po jakimś czasie, gdy była na mnie o coś wściekła, powiedziała: „Ty jebaciu”. Oto historia, jak czasownik stał się rzeczownikiem...

Co pan im wówczas mówił? Jak pan reagował?

Ja niestety nie jestem dobrym rodzicem, bo wybucham śmiechem wtedy, kiedy nie powinienem tego robić, jak piszą w podręcznikach. Uważam jednak, że nie powinno się robić z przeklinania wielkiej sprawy. Przeważnie dzieci mówią coś, co gdzieś usłyszały. Słowa, które funkcjonują przecież we wszystkich językach.

Czyli jednak ignorować i nie tłumaczyć, żeby tego nie robiły?

Przede wszystkim te słowa powinny urosnąć do rangi tajemnych zaklęć, dostępnych tylko wybranym, a zakazanych maluczkiem. Czyli trzeba wytłumaczyć dzieciom, co znaczą. To pierwszy krok, żeby uchronić je przed słowną przemocą, której mogą kiedyś doświadczyć. Problem pojawia się wówczas, kiedy to rodzice używają na co dzień takich słów. Dzieci je słyszą i powtarzają. Później trudniej jest wytłumaczyć, żeby tego nie robiły. No jak to, nie można, skoro tatuś wrócił z pracy i tak powiedział. To jest problem. Gdy zbierałem materiał do książki *Jak przeklinać? Poradnik dla dzieci*, to rozpoznałem całą grupę takich zwrotów, które wyraźnie nie były dziecięce. Dorośli tłumaczyli, że nie, to wcale nie jest takie słowo, tylko jakieś inne, podobnie brzmiące. Co przypomina anegdotę o Słonimskim i Tuwimie, gdy podpowiadali, jak odpowiadać na pytanie dziecka, skąd się biorą dzieci. Należy wtedy odpowiadać: „Z nadmanganianu potasu”. A gdy dziecko po latach będzie miało pretensje, że się je oszukało, można mu będzie wmówić, że przekreśliło słowo „potas”.

Czy dobrym pomysłem jest, według pana, sporządzenie listy przekleństw dozwolonych, które można wypowiadać w chwilach wzburzenia?

Moja książka ma właśnie trochę taką funkcję. Słowo „wulgarny” oznacza z łaciny „pospolity”. Dlaczego masz się pospolitować, wymyśl sobie własne słowa, które będą magiczne i którymi będziesz wyrażać te emocje. Tak naprawdę słowa tzw. brzydkie miały kiedyś funkcję magiczną. Rzucało się je jak urok. Przekleństwo jest związane z zaklęciem, nawet źródłosłów jest ten sam. Można więc rzucić je na taką sznurówkę, która nie chciała się zawiązać. Nie wiem, jakie pani ma doświadczenia, ale moje

sznurówki nigdy nie chciały się wiązać. A gdy się rzuci na taką sznurówkę jakieś wymyślone przez siebie słowo-zaklęcie, to ona prawdopodobnie ze strachu od razu się zawiąże. Ważne jest, żeby ta lista przekleństw nie była zarazem przepisem na dręczenie innych. Przekleństwa nie mogą być wyzwiskami rzucanymi na kolegów lub koleżanki, nie mogą stać się narzędziem przemocy. Na to powinniśmy zwrócić szczególną uwagę.

Czyli lepiej, tak jak pan proponuje w swojej książce *Jak przeklinać? Poradnik dla dzieci*, zakląć: „o, hellada!” albo: „a niech to fąfną gzdryce”?

Oczywiście, że tak. Używanie takich zwrotów wzmacnia słowotwórcze zdolności dzieci. A te wykorzystane w mojej książce są akurat zasłyszane u moich dzieci czy też u dzieci znajomych. A nawet znajomych znajomych – bo zbierałem je za pomocą zaprzyjaźnionej telewizji śniadaniowej, do której mnie zaproszono.

A jeśli uczeń wypowiada wulgarne słowa na zajęciach w szkole, twierdząc, że tata tak mówi? Podważać wówczas autorytet rodzica?

I właśnie takie dylematy, które pani przede mną stawia, sprawiły, że nigdy nie zostałem nauczycielem w szkole ani w przedszkolu. To oczywiście jest trudna sytuacja. I, szczerze mówiąc, nie mam na to pomysłu. W przypadku starszych dzieci można przeprowadzić lekcję wychowawczą na ten temat, w przypadku tych młodszych... porozmawiać z rodzicem... To są jednak bardzo indywidualne sprawy.

Jaki przekonać starszych uczniów, np. w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych, do nieużywania wulgarnych słów?

Moim zdaniem najlepiej działa delikatne upokorzenie. Wiadomo, że wulgaryzmów używają młodzi ludzie głównie po to, żeby zaimponować rówieśnikom i pokazać, jakim to jest się twarde, dzielny czy twardzielką. Zwykle jednak takie słowa kompletnie nie pasują do osoby mówiącej. W czasach PRL-u mój znajomy pisarz poszedł dokonać pewnego zakupu w nie całkiem legalnym punkcie (żeby nie demoralizować młodzieży nie powiem, że chodziło o alkohol) i odezwał się do sprzedawcy – twardziela następującymi słowami: „K..., panie Józku, gości mam, k..., poratuj pan”. Na co pan Józek: „Oczywiście, poratuję. Tylko po co te <k...>?”. Upokorzenie dobrze mu zrobiło.

Co pan sądzi o wulgaryzmach wypowiedzianych po angielsku?

To jest problem, który, myślę, że ma dwa źródła. Po pierwsze, to nie jest nasz język, więc wówczas takie przekleństwo łagodniej, brzmi mniej dosadnie. A po drugie, uważam, że to jest kwestia telewizji. W amerykańskich filmach często padają wulgarne słowa i są tłumaczone na łagodniejsze zwroty, jak „cholera” czy – mocno sztuczne – „pieprzony”. Jednak, tak jak na polskie wulgaryzmy, również i na te nie powinno się dawać dzieciom przyzwolenia. Pamiętam taką holenderską reklamę szkoły języków obcych. Kamera ustawiona jest w środku samochodu, rodzina wsiada do auta i włącza radio, po chwili słychać piosenkę *I wanna fuck you in the ass*. Rodzice, nieświadomi znaczenia słów, śpiewają z uśmiechem i kiwają się w rytm melodii; dzieci – są mocno zniesmaczone. Powtarzam: wiedzieć, co znaczą, nie używać.

Często można usłyszeć wyzwiska odnoszące się do orientacji seksualnej bądź pochodzenia. Jak, pana zdaniem, powinni reagować nauczyciele?

Nie ma przyzwolenia na jakąkolwiek przemoc, także słowną. To jest zachowanie, które natychmiast powinno być piętnowane. Myślę, że do takiej przemocy dochodzi często bez świadomości dzieci. „Ty pedale” czy „ty cyganie” to wyzwiska, których dzieci często używają bez świadomości ich znaczenia. Wyjaśnienie dzieciom, co te słowa znaczą, dlaczego to jest rodzaj przemoc i dlaczego to się niewiele różni od kopnięcia w kostkę – to podstawa.

Czy można ćwiczyć z uczniami sztukę pięknego mówienia? W jaki sposób?

Przede wszystkim uczyłbym dzieci w ogóle sztuki mówienia. Piękne – a to wcale nie jest takie proste – radziłbym zostawić na później. My w ogóle mało ze sobą rozmawiamy, przerzuciliśmy się na elektroniczne zabawki i większość dialogów odbywa się przy ich użyciu. Bardziej dotyczy to dzieci w wieku szkolnym, jednak coraz młodsze dzieci mają dostęp do tych gadżetów. Po

pierwsze, powinniśmy ze sobą rozmawiać. Po drugie, jestem gorącym orędownikiem zabaw słownych. Moje dzieci zawsze trudno było utrzymać przy stole i z żoną wymyślaliśmy różne zabawy językowe. Wiadomo, że przy stole nie można bawić się jedzeniem czy klockami, ale można – słowami. A tych zabaw jest całe mnóstwo. I u nas się to sprawdziło. Oczywiście mam na myśli posiłki rodzinne, nie przedszkolne czy szkolne. My całkiem niedawno odkryliśmy Story Cubes. To są kostki do gry z różnymi obrazkami. Rzuca się nimi i na podstawie kolejnych obrazków trzeba wymyślić jakąś historię. Z początku wydaje się to trudne, ale po pewnym czasie dzieci okazują się lepsze od dorosłych! Gra uczy tego, czego tak naprawdę dzieciom jest trudno się nauczyć – mianowicie pewnej spójności mówienia, spójności opowieści.

Czy ma pan wrażenie, że teraz używanie wulgaryzmów spotyka się z mniejszą krytyką niż dawniej?

Jest rzeczywiście większe przyzwolenie. I to jest jakiś problem, ale ja mam do tego podejście bardziej estetyczne. Mam już dzieci, które mają większą świadomość i mogą same decydować o tym, co, jak i kiedy wypada powiedzieć. Są jednak takie słowa, które nie tyle co są wulgarne, a po prostu obrzydliwe, np. słowo „zajebisty”. To jest słowo, które sprawia, że dreszcze mnie przechodzą, gdy jest słyszane. A niestety ono już weszło do języka i często je słyszymy, zwłaszcza w różnych programach typu talent show. Bywa, że stanowi ono najwyższy poziom językowych możliwości jurorów czy uczestników, a to smutne. Łatwo się zorientować, kiedy wulgaryzm jest wyrazem językowego ubóstwa, rozpaczliwą próbą zamaskowania pustki – w języku i w głowie – mówiącego, a kiedy tylko (a może: aż?) przyprawą dodającą pikanterii wypowiedzi: w powieści, anegdocie, filmie.

A co mówi Michał Rusinek, gdy widzi, że ktoś zmienia pas ruchu bez włączania kierunkowskazu i zajeżdża drogę tuż przed autem?

Muszę przyznać, że we mnie budzi się zwierzę, gdy jestem sam w samochodzie. No niestety, bardzo mi przykro, mój samochód bywa świadkiem takich fraz, których nie mogę tutaj przytoczyć.

Rozmawiała Aleksandra Wróbel

Michał Rusinek

Urodził się w 1972 r. w Krakowie i nadal tam mieszka. Był sekretarzem Wisławy Szymborskiej, teraz prowadzi jej fundację. Pracuje na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie prowadzi wykłady z teorii literatury i retoryki. Autor książek dla dzieci: *Co ty mówisz? Magia słów, czyli retoryka dla dzieci*, *Mały Chopin*, *Zaklęcie na „w”*, *Jak przeklinać? Poradnik dla dzieci*. Pisuje felietony o książkach i języku

EGZEMPLARZE DLA CZYTELNIKÓW

Pierwsze cztery osoby, które prześlą e-maila na adres: adomagala@oficynamm.pl z hasłem **wierszyki**, otrzymają egzemplarz *Wierszyków domowych* lub *Wierszyków rodzinnych* autorstwa Michała Rusinka. W e-mailu prosimy podać również swoje dane i adres, na który ma być wysłana przesyłka. Regulamin konkursu dostępny na: www.oficynamm.pl.

Wulgaryzmy – komentarz psychologa

Na ogół wulgaryzmy są dla dzieci i młodzieży najbardziejym sposobem zwrócenia uwagi otoczenia. Wulgaryzm staje się narzędziem manifestacji własnej odrębności. Bardzo skutecznym, bo wywołującym natychmiastową reakcję osób dorosłych.

GDY PRZEKLEŃSTWO STAJE SIĘ NAGRODĄ

To, co wydaje się normą danej rodziny (i w pewnym sensie normą społeczną), często pełni funkcje jedynie deklaratywne. Jeżeli dziecko od lat wychowuje się w otoczeniu, w którym używa się wulgaryzmów w codziennych rozmowach, nasiąka przekonaniem, że jest to atrybut ludzi dorosłych, dzięki któremu można stać się poważnie traktowanym partnerem w rodzinie. Dzieci pragną być zauważone i docenione przez swoich rodziców. Istnieje duże ryzyko, że odczytają używanie przekleństw jako coś, co dodaje im dorosłości w kontaktach z rodzicami, a przez to zapewnia im ich większą uwagę. Jeżeli reakcją rodzica na przekleństwa dziecka jest komentarz typu: „Popatrzcie, jaki dorosły, przeklinać się nauczył”, to zamiast eliminować przekleństwa ze słownika dziecka, wyłącznie je wzmacniamy. W tym kontekście więc jedynym sposobem na nieużywanie przez dziecko wulgaryzmów jest przykład rodzica i nieużywanie przekleństw przez niego.

PRZEKLEŃSTWO SPOSOBEM NEGACJI WARTOŚCI

Okres dorastania to szczególny czas w życiu młodego człowieka, w którym poszukuje on swojej tożsamości, bardzo często negując zasady i normy ustalone odgórnie. Jeżeli młody człowiek odczyta używanie wulgaryzmów jako manifest i negację wartości, trudno jest mieć wpływ na zmniejszenie ich występowania w jego mowie. Ważni w tym okresie są mentorzy, idole, którzy mają szansę pokierować procesem poszukiwania wartości tak, żeby młoda osoba odrzuciła te destruktcyjne i niepozwalające się w pełni rozwijać, jak m.in. wulgaryzmy.

PRZEKLINAM, BO ROBIĄ TAK INNI

Okres wieku szkolnego i dorastania to ważny czas dążenia do akceptacji ze strony rówieśników. Jeżeli grupa, z którą nastolatek chce się identyfikować, proponuje używanie wulgaryzmów, na ogół przyjmie on bezrefleksyjnie ten zwyczaj. Uznanie kolegów i koleżanek jest cenione bardziej niż własne upodobania czy nakazy rodziców. Większościowa identyfikacja nastolatków z grupą rówieśniczą jest zasadniczą przyczyną rozprzestrzeniania się wulgarnej mowy wśród młodzieży. W tym kontekście ważny jest wybór odpowiedniej grupy rówieśniczej przez dziecko, który kształtujemy już od najmłodszych lat.

REAKCJA NA STRES

Zwłaszcza w okresie dojrzewania, kiedy hormony silnie działają na organizm dziecka, może dochodzić do większej liczby wybuchów, krzyków, wyładowania złości, frustracji. Wulgaryzmy pomagają dziecku w wyrzuceniu z siebie nadmiaru emocjonalnego napięcia. Stanowią wówczas swego rodzaju narzędzie oczyszczenia psychiki dziecka. Oczywiście, tak jak inne niekonstruktywne sposoby rozładowania złości, nie uczą dziecka strategii radzenia sobie z trudnymi emocjami i na dłuższą metę są nieskuteczne. Aby ograniczyć występowanie tego typu rozładowań, warto rozwijać inteligencję emocjonalną dziecka, proponując zabawy i zadania wspierające rozwój empatii oraz sposoby radzenia sobie z nadmiarem emocji i kształtujące umiejętność ich kontroli.

SŁOWA JAK POCISK

Szukając broni w rozmowie, młodzież otacza się słowami ukierunkowanymi na atak. Bez takiej ofensywy młodzi nie zawsze mają szansę zaistnienia w dialogu – zwykle dzieje się tak z powodu braku argumentów, wynikającego z ich młodego wieku i braku tolerancji rozmówców. Nastolatki szukają zatem sprawdzających się alternatyw w prowadzeniu dialogu. Nierzadko znajdują je w atakowaniu odbiorcy komunikatu. Podczas takiego przepływu zdań nie ma możliwości poprowadzenia jakiegokolwiek wymiany interpersonalnej, nastawionej na słuchanie i rozumienie drugiego człowieka. Banalnym, ale skutecznym na to sposobem jest poświęcenie czasu młodym ludziom. Poznanie ich świata, otwartość na nowe, które on ze sobą niesie. Nauka rozumienia drugiego człowieka to ważna umiejętność, której dzieci uczą się m.in. za pośrednictwem przykładu swoich rodziców.

Chcąc wyeliminować wulgaryzmy z mowy starszych dzieci i młodzieży, rodzice oraz osoby dorosłe powinni dać się zaprosić do ich świata, próbować go zrozumieć i zaakceptować. Nie stawiać się w pozycji wyższej, mądrzejszej. Umiejętne prowadzenie rozwoju starszego dziecka i nastolatka to uważne, czujne na ich potrzeby wskazywanie drogi, a nie podążanie o krok przed nimi.

Izabela Czaja-Antoszek

Psycholog dziecięcy, pedagog, arteterapeuta, animator dramy i technik teatralnych, instruktor metod rozwoju ruchowego dziecka, wykładowca internetowych warsztatów dla rodziców, założycielka grupy edukacyjnej Ideownia oraz stowarzyszenia psychologów i pedagogów Eksperto Centrum Specjalistów Rozwoju

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GD
Dobre Kadry
Centrum badawczo-szkoleniowe Sp. z o.o.

UE
Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nauka i technologia dla żywności, czyli innowacje we współpracy szkół z uczelniami w zakresie przedmiotów matematyczno-przyrodniczych

Aktualne zapotrzebowanie gospodarki oraz prognozy na kolejne dziesięciolecia wskazują duży popyt na dobrze wykształconych specjalistów z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych. To inżynierowie różnych specjalności są i będą najczęściej poszukiwani na rynku pracy, i to oni mają największe szanse na realizację karier zawodowych. Tymczasem polskie szkoły nie zachęcają do nauki przedmiotów ścisłych, a polscy uczniowie wśród najmniej lubianych i najtrudniejszych przedmiotów zwykle nadal wskazują matematykę, fizykę i chemię. Według danych GUS liczba absolwentów kierunków ścisłych w Polsce w 2013 r. wynosiła niewiele ponad 18% ogółu absolwentów szkół wyższych i była wciąż niższa od średniej liczby absolwentów tych kierunków w Europie (23%). W ostatnich latach, co prawda, sytuacja zmienia się powoli na lepsze, głównie za sprawą aktywności podejmowanych w projektach finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, jednak zmiany wciąż są niewystarczające. Oprócz coraz częściej stosowanych aktywnych metod nauczania wspartych nowoczesnymi technologiami informatycznymi istnieje potrzeba modernizacji systemu edukacji tak, by możliwe było trwałe rozbudzenie ciekawości poznawczej uczniów w obszarze nauk ścisłych oraz stworzenie dobrych podstaw decyzyjnych (w oparciu o wiedzę, umiejętności i postawy) do podjęcia studiów i rozwoju zawodowego w tym obszarze. Jednym z rozwiązań, które powinno przynieść wymierne efekty w nauczaniu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych jest wykorzystanie dobrych europejskich praktyk we współpracy szkół z uczelniami. Propozycją wartą upowszechnienia jest wdrażany w Niemczech od 2000 r. **Program MINT**, który zakłada współpracę w realizowanych przez uczniów na uczelniach interdyscyplinarnych projektach obejmujących materiał z matematyki, fizyki, chemii, biologii wspomagany narzędziami informatycznymi¹. W ramach Programu uczniowie na poszczególnych etapach edukacyjnych mają możliwość praktycznego wykorzystania wiedzy zdobytej w trakcie lekcji. Jest to edukacja oparta na przejrzystych treściach i bezpośrednich odwołaniach, na eksperymentach, demonstracjach i prezentacjach wykonywanych przez uczniów, a nie przez nauczycieli. Dzięki powszechnemu wdrożeniu w życie założeń programu udział absolwentów kierunków ścisłych w Niemczech przekracza 28% ogółu absolwentów uczelni i należy do najwyższych w Europie. Projekt **Nauka i technologia dla żywności**² finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach POKL, działanie 3.4 jest próbą wykorzystania dobrych praktyk z Niemiec na polskim gruncie. W projekcie uczniowie z 15 dolnośląskich szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych mieli możliwość w roku szkolnym 2014/2015 pilotażowej realizacji interdyscyplinarnych projektów z wykorzystaniem infrastruktury badawczej Wydziału Inżynierii i Ekonomicznego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Raz w miesiącu każda ze szkół przyjeżdżała na Uniwersytet i realizowała projekt przygotowany przez pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni z zakresu mikrobiologii, fizyki czy chemii. Na początku w laboratoriach fizykochemicznych lub biologicznych uczniowie wykonywali eksperymenty badaw-

1 Słowo MINT jest skrótem i zostało utworzone od niemieckich nazw matematyki, informatyki, przedmiotów przyrodniczych oraz techniki (Mathematik, Informatik, Naturwissenschaft i Technik = MINT). Stosowane jest w krajach niemieckiego obszaru językowego na wszystkich etapach edukacji w odniesieniu do wyżej wymienionych przedmiotów, jak również zawodów, do których wykonywania niezbędna jest wiedza i umiejętności zdobyte w obszarze matematyki, nauk przyrodniczych, informatyki i techniki. Skrótem MINT określa się więc zarówno wymienioną grupę przedmiotów (przedmioty MINT), jak również kierunki studiów (studia MINT), zawody (zawody MINT) oraz najbardziej innowacyjny sektor gospodarki (sektor MINT).

2 „Projekt „Nauka i technologia dla żywności”, nr projektu: WND-POKL.03.03.04-00-028/12, projekt realizowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z budżetu Państwa w ramach Priorytetu III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Wysoka jakość systemu oświaty, działanie 3.3 – Poprawa jakości kształcenia, poddziałanie 3.3.4 – Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe, okres realizacji: 01.07.2014 – 31.10.2015, lider – Dobre Kadry, Centrum badawczo-szkoleniowe. Sp. z o.o., partner – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

PROJEKT REALIZOWANY W PARTNERSTWIE:

GD
Dobre Kadry
Centrum badawczo-szkoleniowe Sp. z o.o.

Dobre Kadry
Centrum badawczo-szkoleniowe.
Sp. z o.o.

UE
Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

BIURO PROJEKTU:
ul. Jęczyńska 10/1
53-507 Wrocław
tel. 71 343 77 73-74
fax 71 343 77 72
www.dobrekadry.pl

Człowiek – najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

cze, potem w laboratoriach komputerowych dokonywali obliczeń i przygotowywali prezentacje projektowe. Tematyka żywnościowa projektów pozwoliła na interdyscyplinarne podejście do treści programowych z przedmiotów ścisłych na drugim, trzecim i czwartym etapie edukacyjnym.

W projekcie opracowano 3 interdyscyplinarne innowacyjne programy **Nauka i technologia dla żywności** ostatecznie realizowane w klasach innowatorskich przy współpracy z uczelnią. Nauczyciele przedmiotów matematyczno–przyrodniczych ze szkół biorących udział w projekcie mieli możliwość podniesienia swoich kompetencji w zakresie nauczania interdyscyplinarnego. Oprócz szkoleń przygotowujących do pracy w projekcie uczestniczyli w wizycie studyjnej w Niemczech, gdzie mieli okazję praktycznej obserwacji działań służących promowaniu matematyki, przedmiotów przyrodniczych, techniki i informatyki (MINT) w niemieckich szkołach. Uczestniczyli również w typowych warsztatach organizowanych dla szkół na renomowanych uczelniach. W projekcie powstały 72 interdyscyplinarne projekty (po 24 na drugim, trzecim i czwartym etapie edukacyjnym) wypracowane przez metodyków, pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu i nauczycieli przedmiotów matematyczno–przyrodniczych biorących udział w projekcie.

W Polsce dotychczas współpraca szkół z uczelniami ma raczej incydentalny charakter. Jednak podejmowane działania np. w ramach festiwali nauki, uniwersytetów dziecięcych czy projektów finansowanych z zewnętrznych źródeł wskazują na duży potencjał, olbrzymie zapotrzebowanie na tego typu aktywności i obopólne korzyści. Dzięki współpracy z uczelniami szkoły mają możliwość uatrakcyjnienia zajęć i rozbudzenia wśród uczniów ciekawości badawczej. Uczelnie natomiast mogą w ten sposób działać na rzecz pozyskania dobrze przygotowanych potencjalnych studentów, co przy coraz bardziej widocznym w ich murach niżu demograficznym jest szczególnie ważne. W tym kontekście za bardzo cenną uznać należy inicjatywę zaproponowaną w projekcie **Nauka i technologia dla żywności**³.

Wszelkie informacje o projekcie i wypracowanych rezultatach można znaleźć na stronie internetowej projektu (<http://ntz.dobrekadry.pl/>). We wrześniu i październiku 2015 r. planujemy szereg działań przygotowujących dla szkół, które będą chciały wdrożyć interdyscyplinarny innowacyjny program **Nauka i technologia dla żywności**. Serdecznie zapraszamy do wykorzystania w praktyce naszych rozwiązań. Szkoły zainteresowane wdrożeniem prosimy także o kontakt z biurem projektu⁴.

Jedna z grup licealnych podczas zajęć szkolnych.

³ W projekcie przygotowano przewodniki dla nauczycieli chcących wdrożyć w swoich szkołach wypracowany innowacyjny program, m.in. opracowane w formule e-learningowej materiały dla nauczycieli oraz biblioteka interdyscyplinarnych projektów.

⁴ Dobre Kadry, Centrum badawczo-szkoleniowe Sp. z o.o., ul. Jęczyńska 10/1, 53-507 Wrocław, mail: info@dobrekadry.pl, tel. 71 343 77 73, 71 343 77 74

PROJEKT REALIZOWANY W PARTNERSTWIE:

Dobre Kadry
Centrum badawczo-szkoleniowe.
Sp. z o.o.

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

BIURO PROJEKTU:
ul. Jęczyńska 10/1
53-507 Wrocław
tel. 71 343 77 73-74
fax 71 343 77 72
www.dobrekadry.pl

Człowiek – najlepsza inwestycja

Uczeń a rozwód rodziców

Beata Banasiak, Agnieszka Młynarczyk

Większość wychowawców i nauczycieli coraz lepiej potrafi wspierać dziecko w sytuacji rozstania rodziców. Niestety, ciągle jeszcze zapomina się o tym, jak złożone mogą być konsekwencje rozvodu rodziców dla funkcjonowania dziecka, jak wielu sfer rozwojowych mogą one dotyczyć oraz jak długo mogą one występować.

Michał w I klasie szkoły podstawowej nie miał trudności edukacyjnych, bywało jednak, że sprawiał poważne problemy wychowawcze, nie chcąc stosować się do obowiązujących w szkole norm i reguł. Widoczne było utrzymujące się polepszenie jego funkcjonowania – trudne zachowania występowały coraz rzadziej i w zmniejszającym się nasileniu, jednak kiedy już się pojawiły, były naprawdę trudne. Michał płakał, krzyczał, rzucał wszystkim, co tylko miał pod ręką, szarpał i bił innych. Sprawiał wrażenie, jakby zupełnie nie rozumiał, jak doszło do danej sytuacji, że to on do niej doprowadził swoimi wyborami czy decyzjami. Próby rozmowy i uświadomienia mu, jakie mogą być skutki jego zachowań, przypominanie o zasadach lub konsekwencjach ich nieprzestrzegania działały jak przysłowiowa płachta na byka. Chłopiec uparcie chciał robić wszystko po swojemu, jednak nie przyznawał się w ogóle do popełnianych przez siebie błędów i obwinał wszystkich wokół za kolejne niepowodzenia.

Podczas wizyty w poradni mama powiedziała, że zachowanie Michała w domu oscyluje między dwoma skrajnościami – potrafi z kochanego chłopca zmienić się w bardzo nieposłusznego, upartego i złego, niereagującego na polecenia. Stwierdziła również, że nie zgadza się z opinią nauczyciela, iż edukacyjnie chłopiec nie ma żadnych trudności – ona wie, jak często Michał nie chce odrabiać lekcji w domu, zapamiętywać liter, uczyć się czytać, ponieważ wszystko, według niego, jest „głupie”.

PO ROZSTANIU

Mama, zapytana o prawdopodobną przyczynę zachowań chłopca, odpowiedziała bez namysłu: „To jasne, wszystko to wpływ sytuacji rodzinnej”.

Rozstanie rodziców miało miejsce ponad cztery lata temu. Paradoksalnie, początkowo przyczyniło się ono do zmiany na lepsze w kontaktach Michała z tatą. Wcześniej chłopiec nie miał z nim praktycznie żadnych relacji. Dziś, po latach, mama uważa, że tata po prostu nie umiał zająć się takim małym dzieckiem. Sam miał bardzo złe relacje ze swoim ojcem i chyba nie wiedział, na czym powinna polegać jego rola.

Po rozstaniu tata zamieszkał w wynajętym mieszkaniu i początkowo obawiał się tego, by Michał nocował u niego w weekendy. Powoli jednak uczył się nowej roli, a Michał uwielbiał czas spędzany u taty. Sytuacja zmieniała się na gorsze bardzo powoli. Tata poznał nową partnerkę, Olę, która ma dwie córki z poprzedniego związku. Michał polubił Olę i dziewczynki, które były niewiele od niego starsze. Niestety, tata zaczął coraz częściej odwoływać weekendy z synem, tłumaczył się pracą i licznymi obowiązkami, aż w końcu przestał po niego przyjeżdżać, choć Michał zawsze na niego czekał. Mama chłopca wielokrotnie prosiła byłego partnera, by chociaż zadzwonił do syna, porozmawiał z nim, ale ten odmawiał, tłumacząc, że nie potrafi rozmawiać z dzieckiem „o niczym” przez telefon.

Niecały rok temu tata wziął ślub z Olą, a kilka tygodni później urodziła się ich córeczka Tosia. Co ciekawe, dla swojej córki tata Michała jest zupełnie innym ojcem niż był dla syna – zajmuje się nią, wstaje do niej w nocy, karmi, wychodzi na spacer.

PROBLEMY W RELACJI Z TATĄ

Początkowo Michał zaczął odmawiać nocowania u taty. Później zaczął prosić o to, by tata zabrał go do kina, do parku, na lody czy gdziekolwiek – sam. Niestety, tata uważał, że ma zobowiązania wobec córek i żony i nigdy nie zabrał syna na taki „męski spacer”. Prawdopodobnie czuł się też urażony faktem, że Michał nie chce nocować w jego domu – powiedział byłej partnerce, że nie będzie już tego proponował, skoro chłopak nie ma ochoty. Po rozmowie z synem mama uznała, że niechęć chłopca wynika z kwestii typowo organizacyjnych – nie ma on w domu taty nawet własnej półki czy szuflady, ani jednej swojej zabawki, o wszystko musi prosić. Na początku roku szkolnego, kiedy z Michałem były bardzo duże trudności, wychowawczyni poprosiła o rozmowę z tatą chłopca, później oboje rodzice mieli zgłosić się do szkolnego psychologa. Po tej rozmowie tata płakał, mówił, że teraz już wiele zrozumiał i się zmieni. Nie zmieniło się nic.

KTO JEST WINNY?

Obecnie Michał już prawie cztery miesiące nie widział się z tatą. Twierdzi, że nie chce, choć mama uważa, że to nieprawda. Tata z kolei nie dzwoni, nie zaprasza go. Z nią nie chce rozmawiać o kłopotach z zachowaniem chłopca – uważa, że skoro Michał z nią mieszka, to jest to jej sprawa.

Podczas ostatnich weekendów u taty Michał tylko grał z nim w gry komputerowe. Tata nigdy nie odra-

biał z nim lekcji (uważa, że to obowiązek mamy). Michał nawet wykrzyczał jej ostatnio, że tata to przynajmniej się z nim bawił, a ona tylko gotuje i sprząta i jedyne, co ją interesuje, to szkoła i oceny. Mamę boli fakt, iż syn nie docenia tego, że ona go kocha, chce dla niego dobrze. I to ona go nie opuściła. Kobieta nie wie, dlaczego Michał raz jest posłuszny dorosłym, a raz nie. Stwierdziła, że zależy to od pogody oraz liczby bodźców w otoczeniu. Przyznała się do własnej bezzadności. Próbowала różnych metod („najpierw obowiązki, potem przyjemność”, ponoszenie konsekwencji określonych zachowań) i żadna z nich nie przyniosła oczekiwanych rezultatów.

ZAZDROŚĆ O PARTNERA MAMY

Od niedawna mama jest w stałym związku. Początkowo bardzo bała się, jak Michał to przyjmie. Ukrywała związek przed synem, nigdy nie zapraszała partnera do domu, później nie pozwalała mu zostawać na noc. Wygląda jednak na to, że Michał bardzo pozytywnie przyjął Tomka. Lubi spędzać z nim czas. Mamę boli, że Tomek jest dla Michała znacznie większym autorytetem niż ona, to jego chłopiec bardziej słucha, jemu powierza swoje tajemnice. Ale widzi też, jak bardzo syn rywalizuje o jej miłość i uwagę – pyta np. „Kogo bardziej kochasz?”. Lubi przytulać się do nich. Zapytał jednak kiedyś, gdzie on będzie mieszkał, kiedy oni już wezmą ślub, „bo przecież ty przestaniesz mnie już kochać, prawda?”. Zastanawiał się też, kiedy urodzą się im dzieci, które zajmą jego pokój.

Mama widzi, jak bardzo Michał ostatnio manipuluje dorosłymi, próbuje w ten sposób odnieść różne korzyści. Przyznaje też, że w jego sytuacji jest to zapewne nieuniknione.

ROZMOWA Z PSYCHOLOGIEM

Na wizytę do psychologa chłopiec przyszedł bardzo zbuntowany. Nie chciał wejść do gabinetu, nie chciał rozmawiać. Prezentował liczne zachowania o mocno prowokacyjnym charakterze. Jednak kiedy psychologowi udało się nawiązać z nim kontakt, Michał ujawnił, jak wiele w nim lęku, samotności, bólu. Mówił o tym, że ludzie go nie lubią, jest niegrzeczny, więc panie w szkole też go nie lubią, on w ogóle ma same kłopoty w szkole, nie ma kolegów, bo wszyscy dobrze grają w piłkę, a on jest beznadziejny i zawsze przegrywa. Dużo mówił o relacji z tatą – według niego najszcześniejszy czas spędzał z ojcem, potrzebuje go i tęskni za nim. Powiedział też: „Moje nerwy bardzo mnie męczą, a mój umysł płata mi figle – robię nie to, co bym chciał. Ale nie umiem tego zmienić”. Chłopiec stwierdził, że tata na pewno go już nie kocha, dlatego, że nie jest dziewczynką, taką miłą jak Tosia. No i tak często się wścieka. A w ogóle to tata ma już nową rodzinę i nie potrzebuje go. Mama też będzie miała niedługo nową rodzinę. On nie wie, co się wtedy z nim stanie.

POMOC PSYCHOLOGICZNA

Psycholog wyraził chęć spotkania się z obojgiem rodziców, zalecał również podjęcie przez nich wspólnie konsultacji psychologicznych lub terapii rodzinnej. Tata jednak zdecydowanie odmówił przyścia do poradni. Mama z kolei chciała głównie narzekać na byłego partnera i jego zły wpływ na Michała. Psychologowi udało się przekonać ją, że nie ma sensu rozmowa o nieobecnych oraz że nie można zmieniać innych, a jedynie siebie. Mama skorzystała z kilku konsultacji, które miały pomóc jej w życiu codziennym.

Potrzebne jej było zrozumienie tego, co przeżywa obecnie Michał, jak pomóc mu wyrażać i rozumieć swoje uczucia, a także faktu, że zachowanie chłopca istotnie jest konsekwencją zawirowań w jego sytuacji rodzinnej. Wielokrotnie mówiła o tym, ale tak naprawdę w to nie wierzyła. Oczekiwała porady, jednorazowej cudownej pigułki, która rozwiąże problem posłuszeństwa i koncentracji uwagi u chłopca. Tymczasem potrzebne było jej zrozumienie, że kluczem do tych problemów są emocje chłopca, z którymi nie potrafi on sobie poradzić. Docelowo mama ma rozważyć terapię dla siebie oraz udział chłopca w grupie terapeutycznej dla dzieci w sytuacji okolorozwodowej.

JAK POMÓC DZIECIOM, KTÓRYCH RODZICE SIĘ ROZSTALI?

- ➔ Należy pamiętać o tym, że objawem trudności dziecka z poradzeniem sobie z tą sytuacją może być praktycznie każde jego zachowanie – zarówno nadmierna grzeczność, jak rozrabianie, gadatliwość i małomówność, problemy z nauką czy skupianie się tylko na niej. Szczególnie należy zwracać uwagę na zmianę w prezentowanym dotąd, typowym dla dziecka zachowaniu.
- ➔ Konsekwencje rozstania rodziców mogą być obecne przez wiele lat. Zmieniająca się sytuacja życiowa dziecka (nowe problemy, zdarzenia życiowe, większa samoświadomość) oraz zmiany w sytuacji życiowej rodziców i ich relacjach z dzieckiem mogą wyzwać nowe problemy.
- ➔ Nauczyciel czy opiekun nigdy nie powinni występować w roli sojusznika czy powiernika jednego z rodziców, nie powinno być żadnych podstaw do odczuwania przez dziecko, że ktoś z rodziców jest lepsze w ocenie nauczyciela. Opiekun powinien być zawsze sojusznikiem dziecka, skupionym na jego trudnościach i potrzebach.
- ➔ Zwykle największą potrzebą dziecka jest poradzenie sobie z przeżywanymi emocjami – uświadomienie sobie ich, zaakceptowanie jako normalne, nauka ich wyrażania w społecznie aprobowany sposób.
- ➔ Jeśli trudne zachowanie dziecka wynika przede wszystkim z jego problemów emocjonalnych, całkowita zmiana tego zachowania czy też wyeliminowanie go na drodze pracy z nawykami, uczenia nowych zachowań itp. nie są możliwe bez dotykania problemu emocji i tego, co je wywołuje.

Beata Banasiak

Psycholog, od początku swojej pracy związana z oświatą, obecnie diagnosta w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 13 w Warszawie

Agnieszka Młynarczyk

Psycholog, pracuje w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 13 w Warszawie. Prowadziła m.in. warsztaty treningu pewności siebie dla młodzieży

REKLAMA

TARCZE SZKOLNE

do przyszywania lub z zapinką

PRODUKUJEMY JE OD PONAD 50 LAT
JAKOŚĆ TARCZ SZKOLNYCH ZWIĄZANA JEST Z DŁUGOLETNĄ
DZIAŁALNOŚCIĄ W TYM ZAKRESIE

FIRMA HOT PRINT
Piotr Karel
ul. Gumniska 41
33-100 TARNÓW
nip: 8731035885

e-mail: hotprint@op.pl
Zamówienia, informacje: tel. 14 6220121, 604218438, www.tarczeszkolne.com.pl

prawnik@oficynamm.pl

LICZEBNOŚĆ ODDZIAŁÓW W KLASIE III SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Ilu uczniów może uczęszczać do klasy III szkoły podstawowej w roku szkolnym 2015/2016?

Po spełnieniu poniższych wymogów maksymalna liczebność grupy w klasie III może wynieść 27 uczniów. Od 1 września 2014 r. obowiązywało wprowadzone na mocy *Ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw* ograniczenie liczebności oddziałów w klasach I–III szkoły podstawowej do 25 uczniów. Ograniczenie to powodowało istotne problemy praktyczne, ponieważ utrudniało znacznie możliwość elastycznego dysponowania liczebnością klasy w niepełnym zakresie w sytuacji, w której np. w szkole ta liczba 25 uczniów na klasę była nieznacznie przekroczona. Wystarczyło zatem, aby zamiast 100 uczniów szkoła przyjęła jednego więcej, by zaistniała konieczność utworzenia pięciu klas zamiast czterech. Takie zasady przyczyniały się oczywiście do powstawania problemów z obsadzeniem zajęć przez nauczycieli – problemów tych mogłyby nie być, gdyby *Ustawa* dopuszczała możliwość zwiększenia liczebności klasy w takich szczególnych wypadkach.

Możliwość taka pojawiła się natomiast od 31 lutego, gdyż *Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* wprowadziła z tą datą do *Ustawy o systemie oświaty* nowe regulacje – art. 61 ust. 3a–3e. Zgodnie z ust. 3a w przypadku przyjęcia z urzędu, w okresie od rozpoczęcia do zakończenia zajęć dydaktycznych, do oddziału klasy I, II lub III szkoły podstawowej ucznia zamieszkałego w obwodzie szkoły, dyrektor po poinformowaniu rady oddziałowej dzieli dany oddział, jeżeli liczba uczniów jest zwiększona ponad liczbę określoną w ust. 3. Przepis ten wyraźnie nakazuje zatem dyrektorowi podzielenie oddziału, jeżeli liczba uczniów w oddziale byłaby większa niż 25. Jednocześnie jednak, zgodnie z ust. 3b, dyrektor może odstąpić od tego podziału, zwiększając liczbę uczniów o nie więcej niż dwóch na wniosek rady oddziałowej oraz po uzyskaniu zgody organu prowadzącego. Rada oddziałowa, o której mowa w tym przepisie, to organ uregulowany w art. 53 ust. 2 pkt 1 *uso.*, czyli organ składający się z wybranych rodziców danego oddziału.

Kolejny wymóg, jaki należy spełnić, aby zwiększyć liczebność oddziału, wynika z art. 61 ust. 3d, na podstawie którego jeżeli liczba uczniów w oddziale klas I–III szkoły podstawowej

zostanie zwiększona zgodnie z ust. 3b i 3c, w szkole zatrudnia się asystenta nauczyciela, który wspiera nauczyciela prowadzącego zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze w tym oddziale.

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 30 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz.U. z 2013 r. poz. 1265),
- *Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. z 2015 r. poz. 357).

POTRĄCENIE KOMORNICZE

Czy księgowa powinna potrącać pracownikowi zatrudnionemu na pełnym etacie przyznane świadczenia socjalne (pożyczkę mieszkaniową, zapomogi, wczasy pod gruszą) z ZFŚS? Pracownik ma:

- ➔ zajęcie wynagrodzenia za pracę oraz wierzytelności zasiłku chorobowego i wezwanie do dokonywania potrąceń,
- ➔ zajęcie wynagrodzenia dłużnika (dotyczy to w szczególności okresowego wynagrodzenia za pracę i wynagrodzenia za pracę zlecone oraz nagród i premii przysługujących dłużnikowi za okres jego zatrudnienia, jak również związanego ze stosunkiem pracy zysku lub udziału w funduszu zakładowym oraz wszelkich innych funduszach, pozostających w związku ze stosunkiem pracy).

Wymienione wyżej wierzytelności potrącane są do wysokości egzekwowanego świadczenia, nie więcej jednak niż 50 proc. wynagrodzenia lub wierzytelności miesięczne, przy czym kwota 1750 zł miesięcznie jest wolna od potrąceń.

Tak, należy dokonywać wskazanych w pytaniu potrąceń. Podkreślić trzeba, że *Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych* nie zawiera żadnych regulacji dotyczących możliwości dokonywania potrąceń ze świadczeń ZFŚS, co oznacza, że zastosowanie tutaj znajdą ogólne zasady wynikające z art. 881 *Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*. Przepis ten w § 2 zawiera szeroką definicję wynagrodzenia za pracę, ponieważ stosownie do jego treści komornik zawiadamia dłużnika, że do wysokości egzekwowanego świadczenia i aż do pełnego pokrycia długu nie wolno mu odbierać wynagrodzenia poza częścią wolną od

zajęcia ani rozporządzać nim w żaden inny sposób. Dotyczy to w szczególności okresowego wynagrodzenia za pracę i wynagrodzenia za pracę zlecone oraz nagród i premii przysługujących dłużnikowi za okres jego zatrudnienia, jak również związanego ze stosunkiem pracy zysku lub udziału w funduszu zakładowym oraz wszelkich innych funduszach, pozostających w związku ze stosunkiem pracy.

Warto tu dodać, że Krajowa Rada Komornicza w stanowisku z dnia 12 września 2011 r. (sygn. akt KRK/IV/2439/11) uznała, że w obecnym stanie prawnym przepisy nie przewidują zwolnienia świadczeń z Funduszu spod egzekucji komorniczej.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 111),
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.).

ZASADY PRZEDŁUŻANIA STAŻU W PRZYPADKU NIEOBECNOŚCI W PRACY ZWIĄZANEJ Z MACIERZYŃSTWEM

Planowany staż na nauczyciela mianowanego, od 1 września 2012 r. do 31 maja 2015 r., to dwa lata i dziewięć miesięcy. Od 4 kwietnia 2014 r. nauczycielka przebywała na zwolnieniu lekarskim, a po urodzeniu dziecka – na urlopie macierzyńskim, a następnie rodzicielskim, który skończył się 20 lipca 2015 r. Od 21 lipca 2015 r. nauczycielka jest na urlopie uzupełniającym (do 26 października 2015 r.), a 27 października 2015 r. wraca do pracy. Okres od 4 kwietnia 2014 r. do 4 października 2015 r. to czas zwolnienia lekarskiego, urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego. Czy urlop macierzyński zaliczany jest do czasu nieobecności nauczyciela w pracy?

W tej sprawie ma zastosowanie Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, lecz ponowne odbycie stażu w pełnym wymiarze będzie konieczne. Zgodnie z treścią dodanego w wyniku tej nowelizacji art. 9d ust. 5a Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela w przypadku nieobecności nauczyciela w pracy z powodu urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego lub urlopu ojcowskiego, staż ulega przedłużeniu o czas trwania tej nieobecności. W przypadku gdy łączny czas nieprzerwanej nieobecności w pracy z przyczyn, o których mowa w zdaniu pierwszym oraz w ust. 5 (nieobecności nauczyciela w pracy z powodu czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby, zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy lub urlopu innego niż urlop wypoczynkowy i urlopy, o których mowa w ust. 5a), jest dłuższy niż rok i sześć miesięcy, nauczyciel jest obowiązany do ponownego odbycia stażu w pełnym wymiarze. Łącznie więc nauczyciel może być nieobecny przez rok i sześć miesięcy, ale taka wydłużona nieobecność jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy część z niej przypada właśnie np. na urlop macierzyński.

W przypadku nauczycielki opisanej w pytaniu rok i sześć miesięcy nieobecności mija 4 października. Tymczasem z pytania wynika, że wróci ona do pracy dopiero 27 października. W związku z tym, nawet biorąc pod uwagę wydłużony w wyniku nowelizacji dopuszczalny czas nieobecności w pracy, ponowne odbycie stażu jest konieczne.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz.U. z 2014 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.).

JAK LICZYĆ STAŻ PRACY PRZY NIEPEŁNYM ETACIE

Nauczyciel dostarczył świadectwo pracy o wymiarze $\frac{1}{18}$ (4 miesiące), $\frac{3}{18}$ (rok), $\frac{8}{18}$ (10 miesięcy). Czy te okresy wlicza się w staż pracy?

Tak, okresy zatrudnienia opisane w pytaniu wliczamy do stażu pracy. Zgodnie z art. 33 Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela nauczycielom przysługuje dodatek za wysługę lat, w wysokości 1 proc. wynagrodzenia zasadniczego za każdy rok pracy, wypłacany w okresach miesięcznych, poczynając od czwartego roku pracy, z tym że dodatek ten nie może przekroczyć 20 proc. wynagrodzenia zasadniczego. Aby z kolei ustalić, czy regulacja ta dotyczy również nauczyciela zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy, należy odnieść się do przepisu art. 91b ust. 1 KN, stosownie do którego do nauczyciela zatrudnionego w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć nie stosuje się przepisów art. 54–61, 71, 72 i 86–91. Przepis ten nie wyłącza więc stosowania art. 33 do nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze. Z kolei szczegółowe zasady obliczania dodatku za wysługę lat znajdują się w Rozporządzeniu MENiS z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy. Zgodnie z § 7 tego aktu do okresów pracy uprawniających do dodatku za wysługę lat wlicza się okresy poprzedniego zatrudnienia we wszystkich zakładach pracy oraz inne udowodnione okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Przepis ten nakazuje zatem wliczanie okresów zatrudnienia, o których mowa w pytaniu, ale jednocześnie nie zawiera żadnych uregulowań, które nakazywałyby odmienne obliczanie stażu w przypadku zatrudnienia w niepełnym wymiarze.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.),
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 416 ze zm.).

POBYT W SANATORIUM – URLOP DLA PORATOWANIA ZDROWIA CZY ZWOLNIENIE LEKARSKIE?

Nauczyciel, zatrudniony w pełnym wymiarze zatrudnienia na podstawie mianowania z 26-letnim stażem pracy, otrzymał informację o przyznaniu turnusu w sanatorium w terminie od 26 sierpnia do 16 września 2015 r. Czy traktować planowaną nieobecność jako urlop zdrowotny? Na podstawie jakich dokumentów go udzielić? Lekarz, który kierował nauczyciela do sanatorium, twierdzi, że sanatorium wystawi zwolnienie lekarskie, więc zbędne jest orzeczenie o potrzebie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia. Czy okres od 26 do 30 sierpnia – urlop wypoczynkowy, w czasie którego przydzieliłam już nauczycielom zadania związane z rozpoczęciem nowego roku szkolnego – wliczać do urlopu dla poratowania zdrowia? Nauczyciel zdąży do tego czasu wykorzystać ustawowy okres wypoczynku.

Nie, zwolnienia na czas pobytu w sanatorium nie można traktować jako urlopu dla poratowania zdrowia. Z tego względu okres 26–30 sierpnia nie może być do tego urlopu zaliczony. Urlop dla poratowania zdrowia jest udzielany na podstawie art. 73 Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. *Karta nauczyciela* według wzoru określonego w Rozporządzeniu MZ z dnia 27 października 2005 r. w sprawie orzekania o potrzebie udzielania nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia. Orzeczenie o potrzebie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia jest zatem czym innym niż zwykłe zwolnienie lekarskie. Zwolnienia na czas pobytu w sanatorium nie można więc traktować jako urlopu dla poratowania zdrowia, jakkolwiek bowiem podobne są cele tych nieobecności nauczyciela w pracy, to jednak różne są np. obowiązki dyrektora. W przypadku zwolnienia na okres dwóch lub trzech tygodni nie ma potrzeby dokonywać dodatkowego badania nauczyciela przez lekarza medycyny pracy, mającego stwierdzić, czy jest on zdolny do podjęcia obowiązków służbowych. Z kolei w przypadku urlopu dla poratowania zdrowia art. 73 ust. 6 KN wprost stanowi, że dyrektor szkoły, nie później niż w terminie dwóch tygodni przed zakończeniem urlopu dla poratowania zdrowia, wydaje nauczycielowi skierowanie na badanie kontrolne w celu stwierdzenia braku przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. *Karta nauczyciela* (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.),
- Rozporządzenie MZ z dnia 27 października 2005 r. w sprawie orzekania o potrzebie udzielania nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia (Dz.U. z 2005 r. Nr 233 poz. 1991).

NABÓR DO KLAS MISTRZOSTWA SPORTOWEGO SZKOŁY PODSTAWOWEJ I GIMNAZJUM

Od 1 września 2015 r., na mocy uchwały rady miasta z dnia 1 lipca 2015 r., powstanie szkoła mistrzostwa sportowego: podstawowa i gimnazjum. Szkoły te zostaną wcielone w zespół szkół sportowych, w którym istnieją klasy

sportowe: w sportowej szkole podstawowej i w gimnazjum sportowym o profilu gimnastyka sportowa kobiet i mężczyzn. Czy możemy dokonać naboru z istniejących klas sportowych do klas mistrzostwa sportowego IV, V, VI szkoły podstawowej oraz klas I, II i III gimnazjum, czy tylko do klasy IV szkoły podstawowej i klasy I gimnazjum?

Rekrutację można prowadzić do wszystkich przywołanych w pytaniu klas szkół mistrzostwa sportowego. Zasady rekrutacji do szkół mistrzostwa sportowego określa art. 20h Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Zgodnie z ust. 1 tej regulacji do klasy I publicznej szkoły podstawowej mistrzostwa sportowego lub do klasy wyższej niż I w tych szkołach, w przypadku gdy szkolenie w danym sporcie rozpoczyna się w tej klasie, przyjmuje się kandydatów, którzy:

- ➔ posiadają bardzo dobry stan zdrowia, potwierdzony orzeczeniem lekarskim o zdolności do uprawiania danego sportu wydanym przez lekarza specjalistę w dziedzinie medycyny sportowej lub innego uprawnionego lekarza,
- ➔ posiadają pisemną zgodę rodziców na uczęszczanie kandydata do szkoły lub oddziału,
- ➔ uzyskali pozytywne wyniki prób sprawności fizycznej, na warunkach ustalonych przez polski związek sportowy właściwy dla danego sportu, w którym jest prowadzone szkolenie sportowe w danej szkole lub danym oddziale.

Zasady rekrutacji do gimnazjum przebiegają na podobnych zasadach.

Z regulacji tych wynika zatem, że rekrutacja do wyższych klas jest możliwa w szkole podstawowej, ale tylko wówczas, gdy szkolenie w danym sporcie rozpoczyna się w tej klasie – a tak właśnie jest w przypadku szkół nowo tworzonych.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.).

Michał Łyszczarz

Prawnik, współautor komentarza do Ustawy o systemie oświaty oraz szeregu publikacji z zakresu prawa oświatowego i samorządowego, m.in.: *Publiczne jednostki oświatowe, Budżet zadaniowy w teorii i praktyce, Niepubliczne jednostki oświatowe. Organizacja, finanse i kadry*

Pytania do prawnika można zadawać, wypełniając formularz dostępny na naszej stronie internetowej: www.oficynamm.pl.

Oficina MM nie udziela porad prawnych. Odpowiedzi są wyłącznie wyrazem własnej oceny Doradcy Prawnego Oficyny MM. Nie stanowią urzędowej wykładni prawa, a ich zastosowanie nie może rodzić odpowiedzialności za ewentualne skutki zastosowania zaproponowanych rozwiązań zarówno ze strony Oficyny MM, jak i Doradcy Prawnego Oficyny MM.

Co zrobisz, gdy to się stanie?

Należę do osób, które zawsze planują działania na wypadek czarnego scenariusza. Nie wszyscy to lubią, czasem myślą takie działania z pesymizmem.

Właśnie brukowe media z upodobaniem opisują i pokazują (ze szczegółami na fotografiach) tragiczną śmierć dziecka... A mi się przypomina cisza na sali któregoś z naszych „oskowskich” kongresów, gdy szef Centrum Informacji Kryzysowej w Gdańsku relacjonował spokojnym głosem przebieg sytuacji po śmierci gimnazjalistki Ani. Wszyscy znamy tę historię, rozpisywano się o niej, piętnowano sprawców (swoją drogą – na granicy linczu).

Był to gorący czas w Polsce, wiele się działo w oświacie. Zaprosiłem wtedy świadka wydarzeń w gdańskim gimnazjum, aby opowiedział nam o wszystkim. I zauważyłem, że dla większości słuchaczy było to wstrząsające doświadczenie. Nie myśli się o takich rzeczach, nie planuje ich. A one nadchodzą zawsze. Nie zawsze tragiczne, zawsze niespodziewane i niemiłe.

Jednak nie kwestię techniki zarządzania kryzysowego chcę się zająć. Nieetyczni dziennikarze poruszyli coś w pamięci, a ja nie mogę zapomnieć uczestnikom tamtych wydarzeń ich postaw, tego, jak się zachowali. Mówią, że gdy nie wiemy, jak się zachować, zachowajmy się przyzwoicie.

Ale to nie wystarczy, gdy jesteś dyrektorem szkoły czy przedszkola, zarządzającym kryzysu, nagle zmuszonym do działania. W jednej chwili sprawa zaczyna dotyczyć ciebie – człowieka, który poniesie odpowiedzialność i od którego zależy sytuacja innych ludzi. Masz jeszcze jeden obowiązek – powinienes zachować się odpowiedzialnie, czyli, innymi słowy – wziąć tę odpowiedzialność na siebie. Przepraszam za truizmy, ale to, co stało się dziewięć lat temu w Gdańsku, każe wątpić w powszechną świadomość odpowiedzialności wśród nas. Było to tak: stało się. Nie żyje dziecko, w co „zamieszani” są szkoła i uczniowie. Dyrektor szkoły – całkowicie zawodzi, nie jest w stanie zmobilizować grona nauczycielskiego do postępowania bezpiecznego dla dzieci i szkoły (dyrektor podała się do dymisji). Media – niszczą spokój, poczucie bezpieczeństwa uczniów, wzburzają opinię publiczną. Wokół szkoły kłębią się ekipy telewizyjne. Politycy lokalni (nie mam na myśli władz miasta, budując poprawnie działających) – wieszają na płotach plakaty wyborów samorządowych, by przy jakiejś okazji pokazały je kamery telewizyjne. Politycy „nielokalni” – do szkoły przyjeżdża minister edukacji i filmuje się przed szkołą.

W szkole ogłasza ogólnopolskie działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa, twierdzi, że naprawi oświatę. Trwa lansowanie się na potęgę.

Nigdy nie zapomnę tym wszystkim ludziom ich postaw. Pamięć to ważna rzecz. A co na to Polacy? Rośnie atmosfera linczu. Chłopcy, którzy przyczynili się do samobójczej decyzji koleżanki, trafiają do schronisk dla nieletnich. Sprawa wlecie się miesiącami. Ich obrońca mówi: „Nikt w tej sprawie, ani państwo, ani obrona, ani rodzice, nie poradził sobie. Powinna być ona rozstrzygnięta szybko i bez zwłoki. Polska jest stroną konwencji o prawach dziecka – a ta w jednym ze swoich uregulowań wskazuje, że sprawy nieletnich powinny być załatwiane bez zwłoki” („Dziennik Bałtycki”, 3 marca 2011 r.).

Sytuację ratuje tylko profesjonalna praca wspomnianego Centrum z panem Krzysztofem Sarżalą na czele, jego szefem i twórcą. W szkole – znaleźli się skuteczni nauczyciele, wicedyrektor. Dyrektor podała się do dymisji.

No i powstaje pytanie: a czy Ty – koleżanko, kolego dyrektorze – masz takie centrum pod ręką? Myśleliście kiedyś o tym, co najpierw zrobicie, gdy tragedia wydarzy się np. przed Waszą szkołą, na przejściu dla pieszych, w klasie? Co powiecie do kamery, która pojawi się niemal natychmiast? Uciekniecie? Zamkniecie się w gabinecie? A może natychmiast udzielicie jednak wywiadu i kompletnie położycie sprawę nieprzygotowaną wypowiedzią? Czy pomyśleliście o uspokojeniu ludzi? Czy wiecie, jak zabezpieczyć teren katastrofy, której ustawowymi opiekunami jesteście, do czasu przybycia stosownych służb? Co wtedy zrobicie? Jak się zachowacie?

Więcej o tej sprawie można przeczytać w prezentacji pana Krzysztofa Sarżali z CIK-u w Gdańsku – do pobrania na stronie: <http://oskko.edu.pl/konferencjaoskko2007/materialy.html>.

Marek Pleśniar

Dyrektor Biura Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty (OSKKO)
– stowarzyszenia dyrektorów, liderów i urzędników oświatowych. Twórca i szef Kongresu Zarządzania Oświatą oraz szef Kongresu Zarządzania Kadry Kierowniczej Oświaty, Krajowej Konferencji Dyrektorów Przedszkoli, Krajowej Konferencji Dyrektorów Szkół Kształcenia Zawodowego

SZKOŁA

miesięcznik dyrektora

W następnym numerze czasopisma m.in.:

→ **Nowe wymagania wobec szkół i placówek**

→ Środki psychoaktywne – profilaktyka i działania interwencyjne

→ Funkcjonowanie stołówki szkolnej po zmianach w prawie

→ Praca z młodym nauczycielem

Uwaga! Prezenty z okazji Dnia Edukacji Narodowej

W październikowym wydaniu przygotowaliśmy dla Państwa:

- zaproszenie na bezpłatne seminarium online pt. *Dyrektor–Nauczyciel–Uczeń–Rodzic – sukces szkoły dzięki wzorowej komunikacji*
- specjalny rabat na korzystanie z kreatora ankiet – narzędzia przydatnego w każdej szkole

REKLAMA

SZKOŁA

miesięcznik dyrektora

DYREKTORZE,

- ✓ trzymasz w ręku najlepszy na rynku miesięcznik menedżera – dyrektora szkoły
- ✓ z nami zawsze będziesz na bieżąco ze zmianami w prawie
- ✓ otrzymasz gotowe rozwiązania usprawniające Twoją pracę, dokumenty w wersji edytowalnej zamieszczane na koncie użytkownika wraz z każdym nowym wydaniem, e-mailowe porady prawnika, psychologa i pedagoga oraz możliwość telefonicznych konsultacji z prawnikiem

NIE ZWLEKAJ,

zamów lub przedłuż prenumeratę miesięcznika, a dodatkowo otrzymasz w formie prezentu płytę z kolekcji ze szkoleniami dla rady pedagogicznej

Szczegóły oferty na stronie: www.oficynamm.pl oraz u opiekuna klienta, tel. (61) 653 64 30

SZKOLENIA DLA KADRY OŚWIATOWEJ

Chcesz przeszkolić całą radę pedagogiczną we własnej placówce?
Wybierz swój temat, wskaż dogodny termin. My zorganizujemy szkolenie dla Ciebie.

WE WRZEŚNIU POLECAMY:

NOWY NADZÓR PEDAGOGICZNY WRAZ Z EWALUACJĄ:

- zmiany w przepisach prawa oświatowego dotyczące oceniania i klasyfikowania oraz dostosowanie statutów do najnowszych regulacji prawnych
- szczegółowe wymagania wobec szkół i placówek oświatowych – jak działać, by je spełnić?
- ewaluacja w praktyce – arkusze, ankiety i wywiady według najnowszych zasad

PRACA Z UCZNIEM O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH POD KĄTEM WZMOCNIENIA BEZPIECZEŃSTWA DZIECI I MŁODZIEŻY:

- uczniowie z niepełnosprawnościami i dysfunkcjami zdrowotnymi w szkole ogólnodostępnej – przygotowanie placówki i organizacja oraz udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z najnowszym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej
- konstruowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego – zasady tworzenia i wdrażania pod kątem wzmocnienia bezpieczeństwa oraz projektowanie procesu wsparcia dla uczniów zdolnych
- rola diagnozy w procesie wspierania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – narzędzia gotowe do wykorzystania w praktyce

ROZWIJANIE KOMPETENCJI CZYTELNICZYCH – UPOWSZECZNIANIE CZYTELNICTWA WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY:

- bajkoterapia – jak zainteresować ucznia literaturą?
- drama jako metoda pracy z tekstem literackim – metoda dramy w praktyce edukacyjnej
- uczeń współtwórcą spektaklu teatralnego – techniki teatralne jako sposób na upowszechnianie czytelnictwa

NIE CZEKAJ – SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI JUŻ DZIŚ!

www.oficynamm.pl
szkolenia@oficynamm.pl
61 653 64 30